Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка Філологічний факультет

Катедра української мови
імені проф. Івана Ковалика

АНТРОПОНІМИ ЯК ТВІРНІ ОСНОВИ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ НА -И/-І: СТРУКТУРА І СЕМАНТИКА ТВІРНИХ ОСНОВ

Магістерська робота
студентки ІІ курсу групи ФЛУм-21с
спеціалізації 035.01 Українська мова та література
(освітня програма “Українська мова та література”)
денної форми здобуття освіти
Явної Олени Володимрівни

Науковий керівник – проф., д.ф.н. Купчинська З. О.

Львів – 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ... 1
ВСТУП ... 2
РОЗДІЛ 1. З ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ВІДАНТРОПОНІМНИХ ОЙКОНІМІВ ... 7
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИКА ТВІРНИХ ОСНОВ АНТРОПОНІМІВ, ВИОКРЕМЛЕНИХ ІЗ ОЙКОНІМІВ НА -И/-І ... 21
2.1. Прізвища, що утворилися від особових імен: ... 22
2.1.1. Найменування, утворені від староєврейських імен ... 22
2.1.2. Найменування, утворені від латинських імен ... 25
2.1.3. Найменування, утворені від грецьких імен ... 28
2.1.4. Найменування, утворені від давньослов'янських імен ... 33
2.2. Відапелятивні антропоніми ... 39
2.2.1. Прізвища, утворені від назви професії, за соціальною належністю ... 40
2.2.2. Прізвища, утворені за відповідною ознакою першоносія ... 48
2.2.3. Прізвища, утворені від особливостей місцевості ... 61
2.2.4. Прізвища із затемненою семантикою ... 63
2.2.5. Твірні основи ойконімів із множинною мотивацією ... 65
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ АНТРОПОНІМІВ, ВИОКРЕМЛЕНИХ ІЗ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ НА -И/-І ... 68
3.1. Прізвища прикметникового типу ... 68
3.2. Прізвища іменникового типу ... 69
3.2.1. Лексико-семантичний спосіб словотвору ... 69
3.2.2. Прізвища, утворені морфологічним способом ... 76
3.2.2.1. Суфіксальний спосіб словотвору ... 76
3.2.2.2. Префіксально-суфіксальний спосіб словотвору ... 94
3.2.2.3. Лексико-синтаксичний спосіб словотвору ... 95
3.2.2.4. Прізвища, у яких важко визначити структуру, через затемнену семантику: 97
ВИСНОВКИ ... 99
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ ... 102
ДОДАТКИ ... 111

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ОН – особова назва.

Див. – дивись.

Умовні скорочення назв використаних джерел

Богд. – Богдан Ф. Словник українських прізвищ у Канаді. Вінніпег, 1974.

ВІЛ – Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей. Словник-довідник. За ред. В. М. Русанівського; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка, 2005.

Гр. – Словарь української мови. Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко: в 4-х т. К.: Вид-во Академії наук Української РСР, 1958.

ЕІУ – Енциклопедія історії України. Голова редкол. В. А. Смолій. Київ : Наук. думка, 2003–2019. Т. 1–10.

ЕТСУМ – Етимологічний словник української мови. Головн. ред. О. С. Мельничук. В 7 т. К.: «Наукова думка», 1982–2012.

Іркл. – Ірклієвський В. Етимологічний словник українських прізвищ. Мюнхен: Б. в., 1987.

НАС – Сеник Г. В. Неофіційний антропонімікон села: трансонімізовані прізвиська. Записки з українського мовознавства. 2016. Вип. 23. С. 74-81.

УкрАТП – Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. Київ, 1947.

Ред. 1 – Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ. За ред. І. Варченко. Київ: Вид-во «Радянська школа», 1968.

Ред. 2 – Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. Київ: Наук. думка, 1966.

СУМ – Словник української мови: В 11 т. Київ, 1970–1980.

Чучк. – Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. Львів: Світ, 2005. XLVII. 701 с.

ВСТУП

Дедалі частіше науковці починають цікавитись дослідженням ойконімів, які окрім мовних, містять також історичні, географічні й етнографічні відомості. Дослідження назв поселень є одним із пріоритетних адже «назви населених пунктів, виникаючи в різні періоди історії того чи іншого регіону, акумулюють надзвичайно багату інформацію про особливості заселення конкретного терену, а саме: про етнічний склад першопоселенців, специфіку їхньої матеріальної і духовної культури, особливі прикмети топооб'єктів, названих відповідними ойконімами тощо[1]. У них також відображено колективний досвід, що передається з покоління в покоління. Тому вони є цінним джерелом для вивчення рівня розвитку духовної культури суспільства та держави в певний період її існування. Адже всі важливі події у житті будь-якого народу знаходять своє віддзеркалення у мові. Мова втілює культурну спадщину народу. Мовний аналіз є фундаментом ономастичних досліджень. Виявляючи мовні особливості назв, дослідник розкриває їхню історію, культуру та менталітет народу, що їх створив. Етнокультурний контекст, хоча й доповнює мовний аналіз, вважається вторинним[2].

Аналіз архаїчних ойконімів України виявляє значний шар антропонімічного матеріалу, який, хоча й не зберігся у первісному вигляді, є незамінним джерелом для ономастичних досліджень. Власні імена, виокремлені з таких назв, досі залишаються

---

[1]Вербич С. Ойконімікон України: минуле й сьогодення (на матеріалі Тернопільщини) Мовознавство. 2016. № 1. С. 31.

[2] Вербич С. Лінгвокультурологічне тлумачення ойконімів: у пошуках істини. Мовознавство. 2022. № 3. С. 38.

недостатньо вивченими. Їхнє дослідження має важливе значення для розуміння архаїчності географічних назв, спільних слов'янських коренів ономастики та взаємодії ареалів ойконімії та антропонімії[3]. Процес виокремлення давніх антропонімів з архаїчної ойконімії є методично складним. Присутність антропонімів в ойконімах вказує на значну давність цих географічних назв, свідчить про спільне слов'янське походження більшості з них та відображає загальнослов'янські тенденції в ономастиці. Крім того, такі дослідження дозволяють простежити спільні ареали поширення як ойконімів, так і антропонімів[4].

Актуальність роботи зумовлена недостатнім рівнем вивчення ойконімів на -и/-і. Адже ці власні назви, як і інші периферійні групи онімів, «найбільш відчутно реагують на соціально-економічні, технологічні, політичні, культурні та інші зміни в житті суспільства периферійні розряди ономастичного простору» [5]. Зацікавленість цими власними назвами пов’язана із вивченням історичної та культурної спадщини нашого народу.

До сьогодні ойконіми на -и/-і згадували лише фрагментарно. Дослідження на цю тему представлені в окремих працях науковців. Ці власні назви розглядають М. Худаш та М. Демчук у монографії «Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення), у якій

---

[3] Купчинська З. Деантропонімна архаїчна ойконімія України: відкомпозити. ІІ. Записки з ономастики. Одеса : Астропринт, 2017. Вип. 20. С. 159.

[4] Купчинська З. Дещо про методику виокремлення антропонімів із ойконімії. Вісник Львівського ун-ту. Серія філологічна. Львів : Львів-ський університет, 2010. Вип. 50. С. 409.

[5] Шестакова С. Мовна мода в ономастиці. Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку: міжнародна наук.-практ. конф. Одеса: 2018. С. 26.

проаналізували чимало відантропонімних ойконімів на -и/-і [6] . Т. Беценко у своїй праці «Етюди з топонімії Сумщини. Походження географічних найменувань» розглянула множинні назви на -и/-і[7]. Я. Пура присвятив один розділ у своїй монографії «Походження назв населених пунктів Ровненщини» розгляду множинним ойконімам на -и/-і[8]. Також ґрунтовно вивчав ойконіми названого типу польський мовознавець Г. Ґурнович “Studia nad rodowymi nazwami miejscowymi w języku polskim na tle innych języków słowiańskich (synteza)”[9]. Ще в ономастиці про назви поселень від родових назв згадується у працях Л. Гумецької[10], Л. Масенко[11], М. Габорака[12], З. Купчинської[13], Ю. Карпенка[14], Д. Бучка[15], В. Котович[16], І. Волянюк[17] , І. Грицюка[18] , В. Ташицького[19] ін.

---

[6]Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення). Київ: Наукова думка, 1991. 268 с.

[7] Беценко Т. Етюди з топонімії Сумщини. Походження географічних найменувань. Суми: Собор, 2001. 72 с.

[8]Пура Я. Походження назв населених пунктів Ровненщини. Львів: Світ, 1990. 142 с.

[9] Górnowicz H. Studianadrodowyminazwamimiejscowymi w językupolskimnatleinnychjęzykówsłowiańskich (synteza). Gdańsk, 1968. S. 5.

[10]Гумецька Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV-XV ст.Київ, 1958. 238 с.

[11] Масенко Л. Розвиток топонімічної лексики. Історія української мови: Лексика і фразеологія. Київ, 1983. С. 620-659.

[12] Габорак М. Назви поселень Івано-Франківщини (Бойківщина, Гуцульщина та Опілля): [історико-етимологічний словник]. Івано-Франківськ: ПрутПринт, 2007. 198 с.

[13] Купчинська З. Стратиграфія архаїчної ойконімії України : монографія. Львів : НТШ, 2016. 1278 с.

[14]Карпенко Ю. Топонімія Буковини. Київ, 1973. 237 с.

[15]Бучко Д. Походження назв населених пунктів Покуття. Львів, 1990. 143с.

[16]Котович В. Походження назв населених пунктів Опілля. Дрогобич: Відродження, 2000. 156 с.

[17] Волянюк І. Ойконіми на -и/-і Північної Тернопільщини . Студії з ономастики та етимології. 2007. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. С. 49–57.

Мета роботи – провести лексико-семантичний та структурно-деривaційний аналіз твірних основ ойконімів на -и/-і (на матеріалі Львівської області).

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі **завдання:**

- зібрати ойконімний матеріал, в якому твірними основами є антропоніми;
- провести лексико-семантичний аналіз твірних основ антропонімів;
- з'ясувати структурно-деривaційні особливості цих антропонімів;
- прокласифікувати антропоніми;
- укласти покажчик антропонімів, виокремлених з ойконімії.

Об'єктом дослідження є ойконіми на -и/-і.

Предмет дослідження – лексико-семантичний та структурно-деривaційний аналіз твірних основ антропонімів.

Джерельною базою дослідження є праця:

Українська РСР: Адміністративно-територіальний поділ: на 1 вересня 1946 року[20].

---

[18] Грицюк І. Ойконіми на -и/-і Волині та Поділля з композитними іменами в основах. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Сер. Мовознавство. Тернопіль: ТДПУ, 2003. Вип. 10. С. 71-73.

[19] Taszycki W. Słowiańskie nazwy miejscowe. Rozprawy i studia polonistyczne. I: Onomastica. Wrocław, Kraków, 1958. S. 228–268.

[20]Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. Вид. перше відп. ред. М. Ф. Попівський. Інформаційно-статистичний відділ при Секретаріаті

Методологія дослідження базувалася на поєднанні таких методів: картування, описового, і етимологічного і семантичного та структурного аналізу, що дозволило отримати детальний опис досліджуваного матеріалу.

Апробація роботи:

Основні теоретичні положення й висновки магістерської роботи повідомлено на ІІІ Міжнародній мультидисциплінарній студентській інтернет-конференції «Мозаїка наукової комунікації» (Львів, 16 травня 2024).

Структура роботи:

Відповідно до мети і завдань робота складається зі вступу, трьох розділів: (Розділ 1. З історії вивчення відантропонімних ойконімів; Розділ 2. Семантика твірних основ антропонімів, виокремлених із ойконімів на -и/-і; Розділ 3. Структурний аналіз антропонімів, виокремлених із географічних назв на -и/-і; переліку умовних скорочень, висновків, списку використаної літератури та джерел і покажчика.

Президії Верховної Ради УРСР. Київ, Українське вид-во політичної літератури, 1947. 1064 с.

РОЗДІЛ 1.
З ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ВІДАНТРОПОНІМНИХ ОЙКОНІМІВ

Проблема найменування поселень є однією із найактуальніших в ономастиці та у сучасному мовознавстві в цілому. Вирішення цього питання є складним, тому що номінація географічних об'єктів є передусім результатом психічної та мисленнєвої діяльності людини. І тому, не завжди легко визначити походження назви поселення.

Д. Бучко сформулював чотири принципи, за якими наші предки називали українські поселення в різні історичні періоди. Ці принципи такі: 1. Номінація поселення через відображення в його назві зв'язку з найменуванням окремої особи або групи осіб. 2. Номінація поселення через відображення в його назві зв'язку з назвами сусідніх (у рідкісних випадках віддалених) географічних об'єктів. 3. Номінація поселення через відображення в його назві індивідуальних особливостей (ознак) самого населеного пункту. 4. Номінація поселення через відображення в його назві економічно-виробничих, суспільно-політичних факторів (називання поселень на честь відомих людей, подій і т.п.)[21].

У цій роботі ми детальніше розглядатимемо перший принцип номінації поселення. Дослідник Д. Бучко вважає, що при застосуванні першого принципу номінації населених пунктів відбувається як пряма (безпосередня), так і опосередкована участь особи. Безпосередня участь особи означає, що названий об'єкт (поселення) належить особі, ім'я (прізвисько чи прізвище) якої засвідчене в основі ойконіма. Опосередкована участь особи у

[21] Бучко Д. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі (за даними реєстру поселень з 1670 р.). Українська мова №4. Київ, 2009. С. 43.

найменуванні конкретних населених пунктів означає, що назви об'єктів не пов'язані безпосередньо з іменами конкретних людей. Множинна форма ойконіма спочатку була найменуванням людей за їх родоначальником або ж за характером їхньої місцевості, де вони вперше оселилися. Згодом імена цих людей стали назвами населених пунктів, в яких вони проживали. Непряма участь особи у найменуванні поселень виражалась за допомогою різних афіксів, таких як: -ич-і, -івц-і, -инц-і, -ан-и, -и/-і. Їх використовували для творення патронімних, родинних, локально-етнічних і власне етнічних назв окремих людських спільнот, які згодом ставали назвами поселень. Тому ойконіми, які утворилися таким чином називають: відпатронімними, відродинними, відлокально-етнічними чи відетнічними. Кожен з цих типів відрізняється словотворчим формантом[22].

Отож, у своєму дослідженні Д. Бучко визначив, що серед чотирьох принципів номінації населених пунктів домінуючим виявився перший, який відображає приналежність поселень особам, ім'я яких засвідчене в ойконімах. Назви поселень можуть походити від найменування групи людей, які отримали свою назву від їх родоначальника або ж від характерних ознак місцевості, на якій ці люди проживали[23]. Тому, ми можемо сказати, що первісні ойконіми несли інформацію про те, хто жив у певному населеному пункті, чи кому він належав. Це підтверджує домінування ойконімів з суфіксами, які виражають приналежність, а також указують на патронімічність, родинність чи локально-етнічність. Ці назви

[22]Бучко Д. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі…С. 45.

[23]Там само. С. 50.

поселень є давніми, адже в основах більшості тодішніх ойконімів засвідчені довньослов'янські (давньоукраїнські) імена[24].

В. Німчук у проекті «Українська ономастична термінологія» виділяє 28 класів ойконімів за мотиваційними відношеннями населених пунктів серед яких назви поселень: 1) вказували на групи людей: Пилипони; 2) за характеристиками місцевості: Горяни; 3) утворені від назв місць походження їхніх мешканців: Канівці; 4) за родом занять мешканців: Бортники; 5) за торгівельною діяльністю: Базарянка; 6) пов'язані з військовою діяльністю: Острог, Редути; 7) від імен батьків: Путятичі, Глібовичі; 8) відродові: Бажани, Коти, Дацьки; 9) увічнюють пам'ять про видатних осіб: Руськово, Йосипів, Хмельницький та інші[25].

М. Худаш поділяє назви населених пунктів на три основні етимологічні різновиди: 1) ойконіми, що походять від особових власних назв (антропонімів); 2) ойконіми, що походять від загальних назв (апелятивів); 3) ойконіми змішаного типу, що походять від сполучення антропонімійної назви з апелятивною або, навпаки. Умовно виділяє ще четвертий класифікаційний різновид ойконімів, який називає "ойконімами неясного походження". Тому що з приводу етимології у цих назвах важко визначити, чи це відантропонімні, чи відапелятивні[26].

Ю. К. Карпенко писав про відантропонімні топоніми писав, що вони «з'явились внаслідок загального суспільного розвитку, соціальної диференціації тощо». А назва населеного пункту «не

---

[24]Бучко Д. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі…С. 50.

[25] Німчук В. Українська ономастична термінологія: (Проект). Повідомлення Української ономастичної комісії. К.: Наукова думка, 1966. Випуск 1. С. 32 – 33.

[26]Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів … С. 7.

творилася від імені першої-ліпшої людини – ця людина повинна була чимось виділятися з-поміж інших. І найчастіше це був власник або засновник (який також ставав переважно власником)»[27].

Особливий інтерес для нас становлять назви поселень на -и/-і, яких традиційно визначають родовими назвами. Вважають, що цей тип ойконімів виник ще в першому столітті другого тисячоліття нашої ери, проте в писемних пам'ятках він з'явився приблизно з XV ст[28].За визначенням В.Ташицького, ці ойконіми «в найдавніший період свого розвитку означали мешканців певного поселення на основі особової назви, яку вони разом як члени того самого роду вживали, якою доброзичливо їх усіх іменовано»[29].

Вивченню ойконімів на -и/-і приділялося недостатньо уваги, навіть попри те, що саме цей тип займав вагоме місце серед назв українських поселень. Досі немає спеціальних монографічних досліджень, які б детально розглядали такі найменування. Проте, деякі науковці, хоч і не поглиблено, та все ж аналізують ойконіми -и/-і.

Д. Бучко кваліфікує їх як відродинні, тому що засновниками цих населених пунктів були не роди, а окремі сім'ї (родини), а їх найменування за іменами (прізвиськами, прізвищами) родоначальників згодом стали назвами поселень, заснованих цими родинами[30].

Первісно відродинні ойконіми, як правило, репрезентували невеликі населені пункти (хутори, виселки), де мешкали окремі

---

[27] Карпенко Ю. Топонімія Буковини…С. 88.

[28]Вербич С. Ойконімікон України: минуле й сьогодення …С. 44.

[29]Інформацію подаємо за вид.: Бучко Д. Відродинні ойконіми польсько-українського пограниччя. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. В. 34. Ч. ІІ. С. 154.

[30]Бучко Д. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі...С. 47.

родини. Морфологічна структура таких ойконімів часто ускладнена неоднозначністю кінцевого -и (генітив чи множина, напр., Ха́нький). Відсутність наголосів у реєстрах додатково ускладнює класифікацію[31].

Також до цього типу ойконімів належать і назви поселень, які В. Ташицький у своїй класифікації називає «службовими»[32]. Проте Д. Бучко стверджує, що такі назви краще називати «професійними, оскільки їх етимони однозначно вказують на професію, заняття перших поселенців цих населених пунктів, або ж на відповідне іменування їх засновників, адже відомо, що засновниками поселень переважно були не прості ремісники, а конкретні впливові особи»[33].

Через те, що ойконіми на -и/-і за структурою є множинним, то дехто з ономастів класифікує їх просто як множинні назви (pluralia tantum)[34]. Проте, множинними назвами, крім цього типу ойконімів є ще й назви поселень на -ичі, -ани (-яни), -інці, -инці та ін. Дослідник Я. Пура присвятив один розділ книги «Походження назв населених пунктів Ровенщини» множинним ойконімам на -и/-і, які дослідник назвав патрономічними, утотожнюючи їх із відпатронімними ойконімами на -ичі, -івці, -инці[35].

З. Купчинська пише про те, що «географічні найменування на *-any/*-jany та *-itji, в основах яких зафіксовані антропоніми, ще на доойконімному рівні омонімізувалися з відродинними назвами на –

---

[31] Гонца І. Відродинні найменування в ойконімії Черкащини. Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2014. Вип. 6. С. 23.

[32] Інформацію подаємо за вид.: Бучко Д. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі…С. 47.

[33] Там само. С. 47.

[34] Беценко Т. Етюди з топонімії Сумщини…С. 6.

[35] Пура Я. Походження назв населених пунктів Ровненщини. Львів: Світ, 1990. 142 с.

и/і». Тому, така омонімія ускладнює однозначну реконструкцію способів утворення множинних форм цих назв на сучасному етапі дослідження[36].

Т. Беценко у своїй праці «Етюди з топонімії Сумщини. Походження географічних найменувань», розглядає множинні найменування поселень на -и/-і. Вона зазначає, що найчисельнішою групою ойконімів на -и/-і Сумщини є назви поселень відантропонімного походження. Також у межах цієї групи авторка виділяє місцеві назви, що не походять від імен, прізвищ чи прізвиськ: а) ойконіми, які походять від гідронімів; б) ойконіми, утворені від назв будівель, в) назви поселень, що вказують на рід і продукт людської діяльності; г) ойконіми, виникнення яких пов‘язане з гідрооб‘єктами; ґ) ойконіми, що відображають особливості рельєфу, ґрунту, ландшафту та інші ознаки географічного середовища; д) ойконіми, які походять від назв рослин; е) ойконіми, що походять від назв тварин;є) ойконіми утворені від назв музичних інструментів та ж) назви поселень невизначеного походження[37].

Дослідниця Т. Беценко також звертає увагу на те, що є багато спірних ойконімів, які можна кваліфікувати неоднозначно, через те, що в них важко визначити їхнє відапелятивне чи відантропонімне походження. Проте, «вагомим доказом у обґрунтуванні антропонімічного джерела як основного у процесі дослідження цих ойконімів є наявність відповідних прізвищ у кожному із зазначених поселень»[38].

---

[36] Купчинська З. Стратиграфія архаїчної ойконімії України…С. 66.

[37]Беценко Т. Етюди з топонімії Сумщини… С. 11-59.

[38]Там само. С. 10.

Д. Бучко, характеризуючи словотвірно-мотиваційну структуру назв населених пунктів України, розрізняє доойконімний та ойконімний рівні ойконімізації, в основі якого – поділ назв залежно від того, існували вони раніше як апелятиви, чи відразу після свого виникнення стали найменуваннями поселень.Дослідник визначає такі види назв поселень доойконімного рівня деривації, тобто первинних: 1) відапелятивні сингулярні та плюральні: Гора, Замчище; 2) відапелятивні метафоричні: Клин, Лопата; 3) ойконіми, утворені від назв колективів людей (відпатронімні: Дитиничі, Онишківці; відетнонімні: Дуліби, Татари; утворені від родових, службових та глузливих назв: Петраші, Сороки); 4) відпропріальні ойконіми (переважно відгідронімні і дуже рідко відоронімні): Стрий, Магора. До назв поселень ойконімного рівня деривації відносить ойконіми: 1) відантропонімні (із суфіксами -*jь(*-ja, *-je);- ів(<-ов), -ин;- івк-а,-ець, -их-а, -(щ)ин-а та ін.: Борислав, Гостів, Матківщина; 2) відтопонімні (суфіксальні і префіксальні деривати): Буськ, Підмихайлівці; 3) відприкметникові субстантивовані деривати: Глибока, Довге; 4) складні та складені: Білий Камінь, Новоселиця; 5) пам’яткові: Вознесенськ, Івано-Франківськ та інші. Проте, як зазначає Д. Бучко таке розмежування не завжди можливо практично застосувати, адже інколи важко визначити, чи ойконім від часу свого виникнення був найменуванням поселення[39].

Я. Редьква пише про те, що твірні основи ойконімів містять в собі цінну етнокультурну інформацію, яка часто виявляється у формі невідомих антропонімів (імен людей) та реконструйованих загальних назв (апелятивів). Аналіз цих елементів дозволяє

[39] Інформацію подаємо за вид.: Торчинський М. Структура онімного простору української мови…С. 294-295.

відтворити історичні та культурні процеси, пов'язані з утворенням назв населених пунктів[40].

В. Лучик вважає, що назви поселень особливо активно творилися від власних імен людей, прізвищ, прізвиськ, на відміну від ойконімів, що походять від апелятивів із значенням особи. Як правило, їхніми твірними основами виступають назви осіб за родом діяльності або службовим положенням. Тому в таких назвах не завжди можливо встановити походження твірного слова, що може виступати прізвищем чи прізвиськом. Щодо відантропонімних назв населених пунктів то переважають ті, що мають в основі чоловічі імена, натомість менш продуктивними є ойконіми утворені від жіночих імен. Причиною такого явища є те, що «суспільна роль жінки починає зростати відносно пізно – тільки з XIX ст., коли вже існувала більша частина сучасних населених пунктів». А щодо ойконімів, утворених від прізвищ та прізвиськ, то їх є менше, ніж похідних від власних імен людей[41].

Дослідження ойконімів різних регіонів України свідчать, що на формування і функціонування назв поселень значний вплив мають також суспільно-політичні та економічні процеси в державі. Ономасти стверджують, що «характер топонімії конкретної території значною мірою залежить від її фізико-географічних

---

[40] Редьква, Я. Українська ойконімія: стратиграфічно-ареальний, соціо-, екоономастичний та лінгвокультурологічний напрями. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки (101). pp. С. 191.

[41] Лучик В. Відапелятивні та відантропонімні прізвища в українській мові. Дніпропетровськ, 1997. С. 33.

особливостей, часу заселення, а також від ступеня її господарського освоєння»[42].

У монографії М. Худаша та М. Демчук «Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення)» дослідники проаналізували чимало відантропонімних ойконімів на -и/-і. М. Худаш у І розділі «Антропонімія як генетичне джерело ойконімії. Основні класифікаційні генетичні різновиди українських відантропонімних ойконімів (без уваги на структуру)» писав, що більшість слов'янських ойконімів є генетично відантропонімними утвореннями. Ще відзначає, що науковець Ф. Палацький теж у своїй класифікації топонімів поставив на перше місце найменування поселень від особових назв[43]. Це не було випадковим, адже як зазначає М. Худаш: «вже з зародженням патріархальних, а потім особливо родоплемінних відносин сформувався і глибоко вкоренився в суспільному побуті звичай іменувати роди за іменами їх патріархів чи родоначальників, звідки й беруть свій початок у слов'янській ойконімії патронімічні і так звані родові назви»[44]. Таке найменування було пов'язане з соціально-історичними чинниками.

За генетичними ознаками М. Худаш поділяє всю українську відантропонімну ойконімію на два основні розряди утворень: 1) ойконіми, утворені від особових назв (імен, прізвиськ, прізвищ) слов'янського автохтонного походження; 2) ойконіми, утворені від особових назв (імен, прізвиськ, прізвищ) іншомовного походження.

---

[42] Бучко Г., Бучко Д. Покутсько-гуцульські ойконімійні паралелі. Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки (Мовознавство). 2012. С. 82.

[43] Інформацію подаємо за вид.:Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів… С. 13.

[44]Там само. С. 13.

Та зазначає, що в межах кожного з цих двох розрядів ойконімів можна виділити ще дрібніші класифікаційні різновиди чи підгрупи. Зокрема, першу категорію ойконімів поділяє залежно від генетичних різновидів слов'янських автохтонних імен на три підгрупи: 1) ойконіми, утворені від слов'янських автохтонних особових власних імен-композитів; 2) ойконіми, утворені від від композитних слов'янських автохтонних імен; 3) ойконіми, утворені від слов'янських автохтонних відапелятивних особових власних імен. Другу категорію поділяє на два різновиди або дві підгрупи: 1) ойконіми, утворені від церковно-християнських (православних чи католицьких або й лютеранських) власних імен неслов'янського походження з підпідгрупами: а) ойконіми від канонічних форм цих імен; б) ойконіми від адаптованих форм цих імен; в) ойконіми від похідних цих двох типів імен дериватів; 2) ойконіми, утворені від особових назв не церковно-християнського походження, які також можна поділити на дві підпідгрупи: а) ойконіми від особових власних імен; б) ойконіми від особових назв-прізвиськ або прізвищ відапелятивного походження. Та зазначає, що кожну з цих класифікаційних схем можна ще більше деталізувати в залежності від напряму дослідження, наприклад, за структурними або ж за лексико-семантичними ознаками[45].

М. Худаш, перелічуючи проблеми слов'янської топоніміки, також звертає увагу на те, що одним із найбільш невирішених питань, яке негативно позначається на стані дослідження ойконімії є – нерозробленість критеріїв розрізнення відантропонімних ойконімів від відапелятивних, твірні основі яких можна виводити як від антропоніма, так і від апелятива. Він пише, що ця проблема у

[45]Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів… С. 15-16.

певних відношеннях так і залишиться нерозв'язаною, маючи на увазі в даному випадку непоодинокі слов'янські ойконіми, щодо визначення відантропонімного чи відапелятивного походження яких на сьогодні може служити лише єдиний критерій – достовірне історичне свідчення [46]. Проте, писемних джерел про заселення України до XIV століття дуже мало. Відсутність державних обліків не дозволяє точно встановити, коли з'явилися перші поселення та яке у них походження[47].

М. Торчинський у своїй монографії «Структура онімного простору України» зважаючи на структуру і зв'язок із твірними словами, пропонує окремо виділяти дві групи простих власних назв: відапелятивні та відонімні, і три групи складних і складених: відапелятивні, відонімні та відапелятивно-відонімні. І зазначає, що крім того, в обох групах фіксуються назви невідомого походження. Відапелятивні прості найменування можуть бути відіменниковими, відприкметниковими, відзайменниковими, відчислівниковими, віддієслівними і відприслівниковими. Відонімні назви поділяє на відвітонімні, відтопонімні, відкосмонімні, відпрагматонімні, відідеонімні та відергонімні[48].

Також дослідник поділяє оніми української мови за походженням на такі групи: питомі і запозичені власні назви, а також гібридні (для складних і складених онімів). Таким чином, до питомих онімів відносяться найменування, в основі яких – праслов'янські, протоукраїнські або українські лексеми. Запозиченими власними

---

[46]Худаш М., Демчук М.. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів… С. 7.

[47] Худаш М. Назви населених пунктів Українських Карпат. Посесиви на *-jь (-ja, -je). Народознавчі зошити. 1995. № 1. С. 18.

[48] Торчинський М. Структура онімного простору української мови… С. 431.

назвами вважаються оніми, які походять від іншомовних лексем. Значна частина ойконімів, особливо відантропонімних за походженням є переважно запозиченими[49].

Твірними основами досліджуваних назв поселень є різні за походженням та структурою антропоніми, а саме: «композитні та відкомпозитні імена, слов'янські відапелятивні імена, пізніші прізвиська, неслов'янські календарні імена, а також неясні або сумнівні особові назви"[50].

Інна Волянюк у статті «Ойконіми Північної Тернопільщини зі слов'янськими іменами в основах» здійснила аналіз відродинних назв поселень з урахуванням їх твірних основ. Вона поділила їх на: 1. Ойконіми, в основах яких засвідчені давньослов'янські (давньоукраїнські) композитні та відкомпозитні імена. 2. Ойконіми, в основах яких засвідчені давньослов'янські (давньоукраїнські)відапелятивні імена чи пізніші прізвиська[51].

У своїй праці М. Худаш, М. Демчук розглянули відантропонімні ойконіми в межах двох структурних типів: 1) ойконіми, утворені від слов'янських автохтонних особових власних імен-композитів і українських композитних прізвиськ; 2) ойконіми, утворені в основному від слов'янських автохтонних відкомпозитних внутріусічених особових власних імен типу "indeclinabile + nomen" та від префіксальних відапелятивних українських прізвиськ. При цьому відкинувши такі структурні типи: 1) ойконіми, що виникли від церковно-християнських особових власних імен; 2) ойконіми, що

---

[49] Торчинський М. Структура онімного простору української мови… С. 431.

[50]Бучко Д. Стефанець В.Б. Відродові назви в ойконімії України. Соціологічні проблеми Чернівецької області. Тези. Чернівці, 1990. С.61.

[51]Волянюк І. Ойконіми північної Тернопільщини зі слов'янськими іменами в основах. Вісник Львівського університету. Вип. 46. Част. ІІ. 2009. С. 164.

виникли від давніх слов’янських автохтонних антропонімів відапелятивного походження; 3) ойконіми, що виникли від давніх слов’янських імен-композитів шляхом звичайного їх усічення у постпозиції чи у препозиції з можливою наступною суфіксацією[52].

Віданропонімні ойконіми є найпоширенішими в багатьох мовах. Ця тенденція є результатом складних історичних процесів, таких як розвиток суспільства, соціальна диференціація та інші фактори. При аналізі походження назв населених пунктів дослідники зазвичай виходять з припущення, що більшість топонімів утворилися від прізвищ або імен засновників, перших поселенців або власників цих населених пунктів[53].

Дослідники Олексій та Ольга Скляренки у праці “Типологічна ономастика” пишуть про те, що антропонімний підхід до аналізу ойконімів має й певні недоліки. Дослідники інколи надмірно зосереджуються на відантропонімній інтерпретації назв, нехтуючи іншими можливими поясненнями. Деякі топоніміcти вважають, що оскільки поселення створюються людьми, то саме антропологічний фактор має першочергове значення у вивченні ойконімів, навіть коли основа назви походить від інших, зрозумілих носіям мови понять чи реалій[54].

На думку дослідників Скляренків щоб з'ясувати походження назви села, слід спочатку знайти першу писемну згадку про нього. Етимологічне тлумачення краще розпочинати з аналізу пов'язаних

---

[52]Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів… С. 11.

[53] Ільченко І., Ткаченко Н. Семантико структурна характеристика відантропонімних назв поселень Запорізького краю: collective monograph, Wloclawek. Poland. 2020. С. 239.

[54] Скляренко О., Скляренко О. Типологічна ономастика : У 5 кн. Кн. 2 : Ономастичний словотвір у типологічному ракурсі Одеса : Астропринт, 2013. Кн. 2. С. 307.

апелятивів, а не обов'язково шукати відповідні антропоніми, які часто не мають жодного стосунку до конкретного акту називання[55]

Отож, ми погоджуємось з думкою більшості науковців про те, що ойконіми на -и/-і варто окреслювати як родові назви. Беручи до уваги те, що ці назви населених пунктів в найдавніші часи були найменуваннями мешканців певного поселення утвореного від імені, прізвиська його родоначальника.

[55] Скляренко О. Деякі зауваження щодо топонімів відантропонімного походження (типологічний аспект). Слов'янський збірник : збірник наукових праць. Одеса : Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2012. Вип. 16. С. 225.

РОЗДІЛ 2.
СЕМАНТИКА ТВІРНИХ ОСНОВ АНТРОПОНІМІВ, ВИОКРЕМЛЕНИХ ІЗ ОЙКОНІМІВ НА -И/-І

Кожне прізвище – це своєрідна історія, яка розповідає про минуле нашого роду. Дослідження семантики прізвищ дозволяє глибше пізнати себе і свою історію. Воно має не лише наукове, а й культурологічне та освітнє значення. Прізвища часто зберігають відголос минулого, вказуючи на професії предків, їхнє походження, соціальний статус, а також історичні події, які вплинули на формування роду. Дослідження прізвищ сприяє збереженню історичної пам'яті та культурної спадщини народу.

П. Чучка вважає, що сучасні прізвища є формальними іменами, які не несуть в собі жодного лексичного чи граматичного значення. Їхнє первісне значення, яке відображало характеристики людини або її родини, збереглося лише в історичному контексті. Тобто, семантика притаманна не сучасним прізвищам, а тим назвам, які передували їхньому утворенню. Тому, потрібно говорити не про семантику прізвищ, а про семантику прізвищевих назв та їхніх твірних основ. За семантикою він поділяє прізвища на три основні групи: ті, що утворилися від особових імен, ті, що виникли з загальних назв (апелятивів), та ті, що пов'язані з назвами місцевостей (топонімів)[56].

Ю. Редько виділяє чотири основні лексикосемантичні групи прізвищ, утворених: 1) від імен; 2) за походженням або за місцем проживання; 3) за соціальною (класовою) приналежністю або за

[56] Чучка П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник. Львів, 2005. С. 20.

постійним заняттям (професією); 4) від якоїсь індивідуальної ознаки (найчастіше фізичної чи психічної властивості) їх першого носія[57].

Отож, зафіксовані антропоніми, виокремлені з назв населених пунктів на -и/-і поділяємо на такі групи:

2.1. Прізвища, що утворилися від особових імен:

Хрещення Київської Русі принесло на наші землі імена церковного походження. Разом з цим виникають і назви населених пунктів, твірні основи яких походять від християнських імен[58]. Щодо цих назв, то переважають ті, що мають в основі чоловічі імена. За походженням ці прізвища поділяємо на:

2.1.1. Найменування, утворені від староєврейських імен

Адам (Ред., 2, 12). Прізвище утворене від чоловічого імені Адам; ОН Адам > «родина Адама» > **Адами**; Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 325; Зафіксовано 1042 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Гавлик (Гаврик) (Чучк., 129). Здрібніло-пестливе утворення від гіпократичного імені Гавро, співвідносного з повним іменем Гаврило чи Гавриїл (Чучк., 129). ОН Гавлик > «родина Гавлика» > **Гавлики;** Лв, Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332; Зафіксовано 7 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Гаврих (Ред., 2, 12). Прізвище утворене від згрубілої форми чоловічого імені Гаврило; ОН Гаврих > «родина Гавриха» > **Гаврихи**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 287 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

---

[57] Редько Ю. Сучасні українські прізвища. Київ: Наук. думка, 1966. С. 9.

[58] Царалунга І. Християнські імена та українські ойконіми на -ани (-яни). Рівне, 2005. С. 91.

Дацій (Ред., 2, 137). Прізвище утворене від чоловічого імені Дацій, Дасій; ОН Дацій > «родина Дація» > **Дації;** Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 343. Зафіксовано 315 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Дацько (Ред., 2, 142) / **Дацька**. Прізвища можуть бути утворені від чоловічого імені Дацій, Дасій; ОН Дацьк(-о) / (-а) > «родина Дацьк (-а) / (-и)» > Дацьки; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 1147 носіїв прізвища Дацько https://ridni.org/karta. Зафіксовано 265 носіїв прізвища Дацька https://ridni.org/karta.

Іван (Чучк., 236). Прізвище утворене від імені Іван; ОН Іван > «родина Івана» > **Івани**; Лв, Пониковицький, 1946, УкрАТП, 344. Зафіксовано 319 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Іванусь (Ред., 2, 13) (< Іван + (-усь). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Іван; ОН Іванусь > «родина Івануся > **Іванусі**; Лв, Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 130 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Іванець (Ред., 2, 13) / **Іванцьо** (Іркл., 308). (< Іван + (-ець) / (-цьо). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Іван; ОН Іванцьо, Іванець > «родина Іванця» > **Іванці**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 3509 носіїв прізвища **Іванець** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 84 носії прізвища **Іванцьо** https://ridni.org/karta.

Іваник (Ред., 2, 12) (< Іван + (-ик)). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Іван; ОН Іваник (Ред., 2, 68) > «родина Іваника» > **Іваники;** Лв, Краковецький, 1946, УкрАТП, 333; Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 1692 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Манько (Іркл., 456) (< Ман (-уїл) + (-ко). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Мануїл; ОН Манько >

«родина Манька» > **Маньки**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 5651 носій прізвища Манько https://ridni.org/karta.

Матвій (Іркл., 463). Прізвище утворене від імені Матвій; ОН Матвій (Іркл., 463) > «родина Матвія» > **Матвії**; Лв, Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 240 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Михалуша. Пестлива форма імені Михайло; ОН Михалуша «родина Михалуші» > **Михалуші**; Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 342. Зафіксовано 1 носій цього прізвища https://ridni.org/karta

Мишко (Чучк., 388). Розмовно-пестлива форма імені Михайло; ОН Мишко (Чучк., 388) «родина Мишка» > **Мишки**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 324. Зафіксовано 1995 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Мусій (Ред., 1, 162) > «родина Мусія» > **Мусії;** Лв, Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332. Зафіксовано 716 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Семак (Іркл., 653) (< Сем(ен) + -ак). Прізвище утворене від згрубілої форми чоловічого імені Семен. Також є версія, що прізвище може походити від давньослов'янського чоловічого імені, яке давали синові, котрий народився сьомою дитиною за черговістю в сім'ї [59] ; ОН Семак > «родина Семака» > **Семаки;** Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 339. Зафіксовано 1488 носіїв прізвища Семак https://ridni.org/karta .

Семин / Семина (< Сем(ен) + -ин(а)). Прізвище утворене від чоловічого імені Семен; ОН Семин, Семина > «родина Семина, Семини» > **Семини;** Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 339.

[59] https://ridni.org/karta

Зафіксовано 54 носії прізвища **Семин** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 19 носіїв прізвища Семина https://ridni.org/karta.

Серафин (Іркл., 657) / **Серафина**. Прізвище може бути утворене від чоловічого чи жіночого імені Серафин / (-а); ОН Серафин / (-а) > «родина Серафина / (-и)» > **Серафини**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 223 носіїв цього прізвища Серафин https://ridni.org/karta. Зафіксовано 2 носія прізвища Серафина https://ridni.org/karta.

***Тадань.** Прізвище може бути утворене від чоловічого імені Тадей > **Тадані;** Лв, Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332. На сучасному етапі прізвища **Тадань** не зафіксовано.

Хоменко (Ред., 2, 122) (Хом (-а) + (-енко)). Прізвище утворене від чоловічого імені Хома; ОН Хоменко > «родина Хоменка» > **Хоменки**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 29464 носія цього прізвища https://ridni.org/karta.

Якуб'як (Чучк., 644) (Якуб + - як). Прізвище утворене від імені Яків; ОН Якуб'як > «родина Якуб'яка > Якуб'яки; Лв, Івано-Франківський, 1946, УкрАТП, 331. Зафіксовано 445 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Яцько (Ред., 1, 153). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Яків; ОН Яцько > «родина Яцька > **Яцьки**; Лв, Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 524 носії прізвища https://ridni.org/karta.

2.1.2. Найменування, утворені від латинських імен

Антон (Іркл., 51). Прізвище утворене від імені Антон; ОН Антон > «родина Антона» > **Антони**; Лв, Мегерівський, 1946,

УкрАТП, 337. Зафіксовано 92 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta

Валько (Іркл., 122); Прізвище може бути утворене від чоловічого імені Валентин; ОН Валько > «родина Валька» > **Вальки**; Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 1899 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Касьян (Ред., 1, 21); ОН Касьян > «родина Касьяна» > **Касьяни**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 325. Зафіксовано 3361 носій цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Клим (Ред., 1, 35); ОН Клим > «родина Клима» > **Клими**; Лв, Поморянський, 1946, УкрАТП, 343. Зафіксовано 3287 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Климко (Ред., 2, 142) (< Клим + (-ко)). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Клим; ОН Климко > «родина Климка» > **Климки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 1806 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Лука (Чучк., 347). Прізвище утворене від чоловічого імені Лука; ОН Лука > «родина Луки» > **Луки**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Ще прізвище може мати відапелятивне походження (< апелятив лука – рівна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю, що розвивається протягом усього вегетаційного періоду (СУМ, IV, 553). Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Луки. Зафіксовано 753 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Лукаш (Ред., 2, 12). Прізвище утворене від чоловічого імені Лукаш; ОН Лукаш > «родина Лукаша» > **Лукаші**; Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 343. Зафіксовано 3969 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Луцан (Іркл., 440) (Лука + -ан). Прізвище утворене від імені Лука; ОН Луцан > «родина Луцана» > **Луцани;** Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 448 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Луцик (Чучк., 349). Прізвище утворене від розмовного імені Луць, що так само співвідноситься з іменем Лука (Чучк., 349); ОН Луцик > «родина Луцика» > **Луцики**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 5218 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Мартин (Чучк., 365). Прізвище утворене від чоловічого імені Мартин; ОН Мартин > «родина Мартина» > **Мартини**; Лв, Пониковицький, 1946, УкрАТП, 344. Зафіксовано 1883 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Павлик (Ред., 2, 128) (< Павл (-о) + ик). Прізвище утворене від здрібніло-пестливої форми чоловічого імені Павло; ОН Павлик > «родина Павлика» > **Павлики**; Лв, Мегерівський, Пиратинська сільська рада, Погориська сільська рада, 1946, УкрАТП, 338; Олеський, 1946, УкрАТП, 341. Зафіксовано 6109 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Павлунь (Іркл., 543) (< Павл(о) + (-унь). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми імені Павла за допомогою форманту –унь; ОН Павлунь > «родина Павлуня» > **Павлуні**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 324. Зафіксовано 106 носіїв прізвища Павлунь. https://ridni.org/karta.

Романик (Ред., 2, 128) (< Роман + -ик). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Роман; ОН Романик > «родина Романика» > **Романики**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 935 носіїв прізвища Романик https://ridni.org/karta.

2.1.3. Найменування, утворені від грецьких імен

Вакула (Чучк., 106) Прізвище утворене від імені Вакула, що є частим у реєстрах війська запорозького, зокрема в Канівському, Корсунському та Черкаському полках; ОН Вакула (Чучк., 106) > «родина Вакули» > **Вакули**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Вакули. Зафіксовано 2306 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Василинка (Іркл., 126). Прізвище утворене від жіночого імені Василина; ОН Василинка > «родина Василинки» > **Василинки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Василинки. Зафіксовано 57 носіїв прізвища Василинка https://ridni.org/karta.

Василько (Іркл., 126) (< Василь+ -ко). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми імені Василь; ОН Василько > «родина Василька» > **Васильки**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 410 носіїв прізвища Василько https://ridni.org/karta

Власюк (Ред., 2, 18) (< Влас + (-юк)). Прізвище утворене від чоловічого імені Влас, ОН Власюк > «родина Власюка» > **Власюки;** Лв, Пониковицький, 1946, УкрАТП, 344. Зафіксовано 13176 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Гарасим (Ред., 2, 12) Прізвище утворене від імені Гарасим; ОН Гарасим (Ред., 2, 12) > «родина Гарасима» > **Гарасими**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 1264 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Герус (Іркл., 175) (< Герас (-им) + (-ус)). Прізвище утворене від імені Герасим; ОН Герус > «родина Геруса» > **Геруси**; Лв,

Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 2472 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Гринь / Гриньо (Ред., 2, 157). Прізвища утворені від зменшено-пестливої форми імені Григорій; ОН Гринь / (-ьо) > «родина Гриня» > **Грині**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 5378 носіїв прізвища Гринь https://ridni.org/karta. Зафіксовано 202 носії прізвища Гриньо https://ridni.org/karta.

Гриньчук (Чучк., 160) (< Гриньк(-о)+ (-юк)). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Григорій; ОН Гриньчук > «родина Гриньчука» > **Гриньчуки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 19 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Грись (Іркл., 200) / **Грисьо.** Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Григорій; ОН Грись > «родина Грися» > **Грисі**; Лв, Олеський, 1946, УкрАТП, 341. Зафіксовано 288 носіїв прізвища Грись https://ridni.org/karta. Зафіксовано 79 носіїв прізвища Грисьо https://ridni.org/karta.

Грицан (Ред., 2, 111). Прізвище утворене від імені Григорій; ОН Грицан > «родина Грицана» > **Грицани**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 1749 носіїв прізвища Грицан https://ridni.org/karta.

Гришко (Іркл., 202) (< Гриць+ (-ко)). Прізвище утворене від зменшено пестливої форми чоловічого імені Гриць, що є розмовним варіантом українського народного чоловічого імені Григорій; ОН Гришко > «родина Гришка» > **Гришки**; Лв, Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 6373 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Демчина (Ред., 2, 132) (< Дем(ко) + (-ин-а)). Прізвище утворене чоловічого імені Дем’ян > «родина Демчини» > **Демчини**; Лв,

Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Демчини. Зафіксовано 488 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Денис (Ред., 2, 12). Прізвище утворене чоловічого імені Денис > «родина Дениса» > **Дениси**; Лв, Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345; Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 1576 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Лесик (Ред., 1, 142) (Лесь + (-ик)). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Олександр; ОН Лесик > «родина Лесика» > **Лесики**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 4047 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Макар (Ред., 2, 12) Прізвище утворене від імені Макар; ОН Макар > «родина Макара» > Макари; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338; **Великі (Малі) Макари**; Немирівський, 1946, УкрАТП, 338; Зафіксовано 3630 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Марчук (Ред., 2, 151) (< Мар(-ко) + (-чук)). Прізвище утворене від чоловічого імені Марко; ОН Марчук > «родина Марчука» > **Марчуки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 21363 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Микитюк (Ред., 2, 151) (< Микит(-а)+ (-юк)). Прізвище утворене від чоловічого імені Микита; ОН Микитюк > «родина Микитюка» > **Микитюки**; Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 343. Зафіксовано 7814 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Паньків (Ред., 1, 175) / Паньков (Іркл., 550) / Паньков (-а) / (-ий) (< Паньк (-о) + (-ів) / (-ов) / (-ова) / (-ий)). Прізвища можуть бути утворені від чоловічого імені Панько, співвідносного з повним варіантом імені Пантелеймон; ОН Паньків / ОН Паньков / ОН Панькова / ОН Паньковий > «родина Паньков (-ої) / (-ого)» >

Панькові; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 325. Зафіксовано 5285 носіїв прізвища **Паньків** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 1128 носіїв прізвища **Панькова** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 882 носіїв прізвища **Паньков** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 1 носій прізвища **Паньковий** https://ridni.org/karta.

Паранька (Ред., 2, 141) / **Паранько** (Іркл., 551). Прізвища утворені від зменшеної форми імені Параскева; ОН Парань (-ка) / (-ко) > «родина Парань (-ки) / (-ка)» > **Параньки**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 327. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Параньки. Зафіксовано 64 носії прізвища Паранька https://ridni.org/karta. Зафіксовано 222 носії прізвища Паранько https://ridni.org/karta.

Петришин (Іркл., 565) / **Петришина** (Петр-о + (-ишин-а)). Прізвище утворене від чоловічого імені Петро, а складний суфікс вказує на ім'я батька або матері (Ред., 2, 19); ОН Петришин (-а) > «родина Петришина (-и)» > **Петришини**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 4643 носія прізвища Петришин https://ridni.org/karta. Зафіксовано 1241 носій прізвища Петришина https://ridni.org/karta.

Пилип (Чучк., 446). Прізвище утворене від чоловічого імені Пилип; ОН Пилип > «родина Пилипа» > **Пилипи**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 1425 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Свирида (Чучк., 505). Прізвище утворене від чоловічого імені Свирид; ОН Свирида > «родина Свириди» > **Свириди**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?)

Свириди. Зафіксовано 1151 носій цього прізвища https://ridni.org/karta.

Сидор (Чучк., 512). Прізвище утворене від чоловічого імені Сидор; ОН Сидор > «родина Сидора» > **Сидори**; Лв, Олеський, 1946, УкрАТП, 341. Зафіксовано 3167 носіїв прізвища **Сидор** https://ridni.org/karta.

Степин / Степина (Іркл., 697). Прізвище утворене від жіночого імені Степанія; ОН Степин (-а) > «родина Степини (-а)» > **Степини**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Степини. Зафіксовано 14 носіїв прізвища Степин https://ridni.org/karta. Зафіксовано 28 носіїв прізвища Степина https://ridni.org/karta.

Стецько (Чучк., 535) **/ Стецька.** Прізвища утворені від імені Стець за допомогою форманту –ко, що є розмовним варіантом українського народного чоловічого імені Степан; < Стець+ -к(о) / к(а); ОН Стецько > «родина Стецьк (-а) / (-и)» > **Стецьки**; Лв, Бобркський, 1946, УкрАТП, 323. Зафіксовано 1325 носіїв прізвища Стецько. https://ridni.org/karta. Зафіксовано 446 носіїв прізвища Стецька https://ridni.org/karta.

Федірко (Ред., 2, 142) (< Федір+ (-ко)). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Федір; ОН Федірко > «родина Федірка» > **Федірки**; Лв, Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 1506 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Федюк (Ред., 2, 10) (< Фед(ір) + (-юк)). Прізвище утворене від усіченої форми імені Федір + (-юк); ОН Федюк > «родина Федюка» > **Федюки**; Лв, Мегерівський 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 3212 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Химка (Ред., 2, 141) / **Химко** (Ред., 2, 142). Прізвище утворене від чоловічого чи жіночого імені Хима (оф. Юхим, Юхима); ОН

Химка, Химко > «родина Химки, Химка» > **Химки**; Лв, Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 337. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Химки. Зафіксовано 52 носії прізвища **Химка** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 93 носії прізвища **Химко** https://ridni.org/karta.

Ярош (Ред., 2, 149). Прізвище утворене від імені Єрофій; ОН Ярош (Ред., 2, 10) > «родина Яроша» > **Яроші;** Лв, Золочівський, 1946, УкрАТП, 330. Немирівський 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 6211 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

2.1.4. Найменування, утворені від давньослов'янських імен

Ці власні назви утворені від скорочених імен-композитів, а також за допомогою суфіксальних, префіксальних, суфіксально-префіксальних та інших словотворчих моделей[60]:

Блищивода (пор., Варивода (Ред., 1, 81), Возивода (Ред., 1, 87)). М. Худаш пише про те, що може виникнути думка, що с. Блищиводи виникло не від антропоніма, а від характерної особливості місцевості, де блищали води. Проте, дослідник вважає, що ця версія є малоймовірною, адже "жодних характерних водойм з водами, що блищали, в околицях цього села не було й немає"[61]. ОН Блищивода > «родина Блищиводи» > **Блищиводи**; Лв, Куликівський, 1946, УкрАТП, 334. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

---

[60] Демчук М. Найдавніші українські ойконіми відантропонімного походження: питання етимології. Народознавчі зошити, № 1. 2018. С. 151

[61] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 59.

Боброїд (пор., Короїд, М’ясоїд, Силоїд (Ред., 2, 177)). Це прізвище виникло як іронічне прізвисько бобрівників, які наглядали за бобровими угіддями [62]; ОН Боброїд > «родина Боброїда» > **Боброїди**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Бонько / **Бонька** (Бонь + -ко (а)). Прізвище може бути утворене від імені Бонь (-ьо), що у південних слов’ян є скороченням повних імен: Богдан, Божидар, Боніфацій, Боян та інших (Чучк., 82); ОН Бонько > «родина Бонька» > **Боньки**; Лв, Золочівський, 1946, УкрАТП, 331. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Боньки. Зафіксовано 88 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Борис (Ред., 2, 12). Прізвище утворене від Борис, що є скороченням чоловічого імені Борислав (ВІЛ, 43); ОН Борис > «родина Бориса» > **Бориси;** Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326; Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 3973 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Борко (Іркл., 100) (Бор (-ислав) + (-ко)). Прізвище утворене від усіченої форми імені Борислав (Іркл., 100); ОН Борко > «родина Борки» > **Борки**; Лв, Сокальський, 1946, УкрАТП, 348. Зафіксовано 383 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Боровус (пор., Біловус (Іркл., 85). Прізвище, можливо, походить від прізвиська людини, яка мала бурі вуса; ОН Боровус > «родина Боровуса» > **Боровуси**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 18 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Вархода. Семантика прізвища – затемнена. Можливо, твірна основа особової назви має відношення до особливостей ходи

[62] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 59.

людини; ОН Вархода > «родина Варходи» > **Варходи;** Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 325. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Ветрикуш. Семантика цього прізвища – затемнена. ОН Вертикуш > «родина Ветрикуша» > **Ветрикуші;** Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 7 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Вислобока. Це прізвище може походити від прізвиська, що пов'язано із зовнішністю людини, яка мала вислі боки; ОН Вислобока > «родина Вислобоки» > Вислобоки; Лв, Новояричівський, 1946, УкрАТП, 340. Зафіксовано 2 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Дзюнько (НАС, 77) / **Дзюнька.** Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Володимир; ОН Дзюньк (-о) / (-а) > «родина Дзюньк (-а) / (-и)» > **Дзюньки;** Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Дзюньки. Зафіксовано 19 носіїв прізвища **Дзюнько** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 160 носіїв прізвища **Дзюнька** https://ridni.org/karta.

Добростан. Як зазначає М. Демчук це прізвище є народно етимологічним зіставленням з польським утворенням dobry stan;[63] ОН Добростан > «родина Добростана» > **Добростани;** Лв, Франківський, 1946, УкрАТП, 331. Зафіксовано 35 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Кузубатица. Семантика у цього прізвища затемнена. Проте, твірною основою може бути апелятив «козуб» – ручний кошик із лубу або лози; ОН Кузубатица > «родина Кузубатици» >

[63] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 66.

Кузубатици; Лв, Поморянський, 1946, УкрАТП, 343. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Мастикар. Це прізвище може походити від прізвиська за заняттям, "мастикарі" – люди, які займаються змащуванням карів (возів);[64] ОН Мастикар > «родина Мастикаря» > **Мастикарі;** Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. На сучаному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Народа (Іркл., 504). (< На + Рода). Прізвище утворене, як і особові назви Навой, Нажир, Намир, Насон, Наслав, за допомогою префікса На- тобто, від іменникової основи -род- (пор. імена Нірода, Неродич) [65] . ОН Народ > «родина Народа» > **Народи**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 325. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Народи. Зафіксовано 29 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Паликорова. Мотивація цього прізвища може бути від якогось конкретного вчинку людини, яка, ймовірно, колись спалила стайню з коровами [66] ; ОН Паликорова > «родина Паликорови» > **Паликорови;** Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 343. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Паріпса. Ймовірно, це прізвище було первісно іронічно-зневажливим прізвиськом людини, яка колись (може, ненавмисне) ошпарила кип'ятком пса [67] ; ОН Паріпса > «родина Паріпси» >

---

[64] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 77.

[65] https://ridni.org/karta

[66] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 79.

[67] Там само. С. 79.

Паріпси; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 25 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Передремиха. Це прізвище із затемненою семантикою, проте, може походити від прізвиська за заняттям, "передремихи" – люди, які займаються передиранням міхів[68]; ОН Передремиха > «родина Передремихи» > **Передремихи (Малі, Великі)**; Лв, Куликівський, 1946, УкрАТП, 334. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Печихвіст. М. Худаш, вважає, що це прізвище є народноетимологічним перетворенням первісної особової назви Печигість, що може означати «той, хто печеться (піклується) про гостя;[69] ОН Печихвіст > «родина Печихвоста» > **Печихвости**; Лв, Куликівський, 1946, УкрАТП, 335; Новомилятинський, 1946, УкрАТП, 339; Зафіксовано 11 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Радван. Прізвище утворене від імені Радван; ОН Радван> «родина Радвана» > **Радвани**; Лв, Сокольницький, 1946, УкрАТП, 348. Зафіксовано 30 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Ракобовт. Прізвище утворене від прізвиська за родом заняття, "ракобовти" – люди, які збовтуючи воду, ловлять раків[70]; ОН Ракобовт > «родина Ракобовта» > **Ракобовти**; Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 326. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Скоропад (Іркл., 673). Прізвище утворене як зневажливо-іронічне прізвисько "той, хто скоро падає", можливо, пов'язане з

---

[68] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 79.

[69] Там само. С. 83.

[70] Там само. С. 83.

побутом конюхів [71] ; ОН Скоропад > «родина Скоропада» > Скоропади; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 1320 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Станьчук (< Станьк (-о) + (-юк)). Прізвище утворене від зменшено-пестливої форми чоловічого імені Станіслав; ОН Станьчук > «родина Станьчука» > **Станьчуки;** Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 5 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Сташко (Ред., 2, 10) (Стах + (-ко). Прізвище утворене від зменшено пестливої форми чоловічого імені Станіслав; ОН Сташко (Ред., 2, 10) > «родина Сташка» > **Сташки;** Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 1527 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta.

Сторонибаба (пор., Колибаба (Ред., 2, 177). Прізвище, можливо, походить від насмішливого прізвиська людини, якої сторонилися, уникали її; ОН Сторонибаба > «родина Сторонибаби» > Сторонибаба; Лв, Краснянський, 1946, УкрАТП, 334. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Чорнокунець. Прізвище може походити від прізвиська людини, яка носила верхній одяг з хутра чорної куниці [72] ; ОН Чорнокунець > «родина Чорнокунця» > Чорнокунці; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Шийнога. Семантика прізвища – затемнена. Можливо, твірна основа особової назви позначає людину, яка колись зашила комусь ногу при ушкодженні; ОН Шийнога > «родина Шийноги» >

[71] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 88.

[72] Там само. С. 95.

Шийноги; Лв, Радехівський, 1946, УкрАТП, 347. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Шпиколос. Дане прізвище із затемненою семантикою, але М. Худаш пише, що “якщо ця особова назва справді колись існувала, то можна припустити, що первісно вона виникла як слов‘янське автохтонне власне особове ім‘я людини, мотивоване часом народження дитини в пору дозрівання зернових культур з колоссям, тобто в переджнив‘я”[73]. ОН Шпиколос > «родина Шпиколоса» > **Шпиколоси**; Лв, Поморянський, 1946, УкрАТП, 344. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Ойконіми, твірними основами яких є давньослов’янські відкомпозитні імена є цінними, адже через те, що вони є давніми, вони можуть зберігати певну інформацію про прізвиська, про давніші способи словотвору в мові, які колись існували. Г. Ґурнович стверджує, що двочленні прізвиська є найстаршою і початково домінуючою словотвірною основою слов’янських родових назв і вони мають іронічно-позначувальний характер [74] . Наприклад: Боброїд, Ракобовт, Скоропад та інші.

2.2. Відапелятивні антропоніми

Найчисельнішою групою ойконімів є ті, в основах яких засвідчені давньослов’янські (давньоукраїнські) відапелятивні імена чи пізніші прізвиська. В. Котович у своєму дослідженні використовує загальний термін "відапелятивний антропонім", оскільки часто буває складно однозначно встановити точне

[73] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 96.

[74] Грицюк І. Ойконіми на -и/-і Волині та Поділля з композитними іменами в основах… С. 72

походження ойконіма. Не завжди можна з упевненістю сказати, чи походить назва населеного пункту від давнього відапелятивного особового імені, імені-прізвиська чи посталого на їх основі прізвища[75].

Аналіз слов'янських автохтонних імен є актуальним не лише в межах антропоніміки, а й виходить за її рамки, знаходячи застосування в топонімічних дослідженнях, зокрема при етимологізації географічних назв антропонімічного походження. Вивчення таких імен має фундаментальне значення для розуміння української історичної антропонімії в контексті загальної лінгвістики, оскільки дозволяє глибше дослідити українську апелятивну лексику та словотворення. Слід зазначити, що значна частина слов'янських автохтонних антропонімів була зафіксована в писемних джерелах раніше, ніж відповідні апелятиви, що робить їх цінним матеріалом для хронологічної реконструкції лексики [76] . Зафіксовані антропоніми поділяємо їх на такі групи:

2.2.1. Прізвища, утворені від назви професії, за соціальною належністю

Бідняк (Іркл., 83) (< апелятив бідняк – бідна, убога, незаможна людина; протилежне багач (СУМ, І, 178); ОН Бідняк (Іркл., 83) > «родина Бідняка» > **Бідняки**; Лв, Пониковицький, 1946, УкрАТП, 344. Зафіксовано 463 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

---

[75] Котович В. Ойконімний простір України: ономастичний та лінгвокультурологічний аспекти: автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.02.01. Луцьк, 2020. С. 13.

[76] Демчук М. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV-XVII ст. : [монографія] АН УРСР, Львів. від-ня Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – Київ: Наук. думка, 1988. С. 4.

Боднар (Ред., 2, 46) (< апелятив боднар – діал. бондар; майстер, ремісник, що виробляє діжки, бодні, дерев'яні відра і т. ін (СУМ, І, 210; 216)); ОН Боднар (Ред., 2, 46) > «родина Боднаря» > **Боднарі**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338; Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 15642 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Бортник (Ред., 2, 53) (< апелятив бортник – той, хто займається бортництвом (СУМ, І, 221); ОН Бортник (Ред., 2, 53) > «родина Бортника» > **Бортники**; Лв, Пониковицький, 1946, УкрАТП, 344. Зафіксовано 3241 носій цього прізвища https://ridni.org/karta

Бровар (Іркл., 107) (< апелятив "бровар – робітник броварні; броварник (СУМ, І, 237); ОН Бровар (Іркл. 107) > «родина Броваря» > **Броварі**; Лв, Івано-Франківський, 1946, УкрАТП, 332. Зафіксовано 348 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Вінник (Іркл., 136) (< апелятив "винник" – той, хто виготовляв горілку і спирт (СУМ, І, 441); ОН Вінник > «родина Вінника» > **Вінники**; Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. У праці «Ім'я вашого міста» теж пише, що населений пункт пов'язаний зі словом вино, що його там виробляли з винограду, «але, мабуть, правильніше пов'язувати цей топонім з виробництвом горілки, бо вином у цих місцях називають усякі спиртні напої»[77]. Зафіксовано 2713 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Вінничок (< апелятив "винник" – той, хто виготовляв горілку і спирт (СУМ, І, 441); ОН Вінничок > «родина Вінничка» > **Віннички**; Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. Зафіксовано 1 носій цього прізвища https://ridni.org/karta.

Водник (Іркл., с. 148) (< апелятив "водник" – робітник або службовець на водних шляхах сполучення (у судновій команді чи в

[77] Кругляк Ю. Ім'я вашого міста. Київ : Наукова думка, 1978. С. 27.

складі берегового персоналу); також у словнику подано і друге значення – діжка для води, а також стілець (ослін), на якому стоїть така діжка або відро з водою (СУМ, І, 718); ОН Водник (Іркл., с. 148) > «родина Водника» > **Водники**; Лв, Бобркський, 1946, УкрАТП, 323. Зафіксовано 59 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Гайдамака (Ред., 2, 62) (< апелятив "гайдамака" – учасник народно-визвольної боротьби XVIII ст. на Правобережній Україні проти польсько-шляхетського гніту (СУМ, ІІ, 16); ОН Гайдамака (Ред., 2, 53) > «родина Гайдамаки» > **Гайдамаки;** Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 343. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Гайдамаки. Зафіксовано 1802 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Гірник (Іркл., 178) (< апелятив "гірник" – робітник гірничої промисловості (СУМ, ІІ, 75); ОН Гірник (Іркл., 178) > «родина Гірника» > **Гірники**; Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Зафіксовано 1101 носій цього прізвища https://ridni.org/karta

Гончар (Ред., 2, 46) (< апелятив гончар – майстер, який виготовляє посуд та інші вироби з глини (СУМ, ІІ, 124); ОН Гончар (Ред., 2, 46) > «родина Гончаря» > **Гончарі**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 325; Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327; Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 20107 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Грабар (Ред., 2, 55) (< апелятив грабар – робітник на земляних роботах; землекоп або діал. гробокопач (СУМ, ІІ, 150); ОН Грабар (Ред., 2, 55) > «родина Грабаря» > **Грабарі**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 3090 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Гутник (Ред., 2, 44) (< апелятив гутник – майстер, який виготовляв скляні вироби (СУМ, XI, 677); ОН Гутник (Ред., 2, 44) > «родина Гутника» > **Гутники**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 324; Золочівський, 1946, УкрАТП, 330. Зафіксовано 2192 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Двірник (Ред., 2, 40) (< апелятив двірник – працівник будинкоуправління, що стежить за чистотою і порядком у дворі та на вулиці біля двору (СУМ, II, 219); ОН Двірник (Ред., 2, 40) > «родина Двірника» > **Двірники**; Лв, Краснянський, 1946, УкрАТП, 333. Зафіксовано 463 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta

Драбинар. Прізвище може походити від роду заняття майстра, який виготовляв драбини; ОН Драбинар > «родина Драбинаря» > **Драбинарі**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Качмар (Ред., 2, 51) (< апелятив качмар = корчмар (Ред., 2, 51); Качмар (Ред., 2, 51) > «родина Качмаря» > **Качмарі**; Лв, Івано-Франківський, 1946, УкрАТП, 331; Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 3105 носіїв цього прізвища.https://ridni.org/karta

Каштелян (Ред., 2, 57) (< апелятив каштелян – людина, яка ловить рибу, займається рибальством; риболов (СУМ, IV, 126); ОН Каштелян (Ред., 2, 57) > «родина Каштеляна» > **Каштеляни;** Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 138 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Коваль (Ред., 2, 47) (< апелятив коваль – майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети (СУМ, IV, 202); ОН Коваль (Ред., 2, 46) > «родина Коваля» > **Ковалі**; Лв, Городоцький, 1946, УкрАТП, 329; Краковецький, 1946, УкрАТП, 333; Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337; Немирівський, 1946, УкрАТП,

339; Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 62232 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Козак (Ред., 2, 41) (< апелятив козак – в Україні у період XV—XVIII ст. – вільна людина з кріпосних селян або міської бідноти, що втекла на південні землі України й брала участь у визвольній боротьбі проти татаро-турецьких і польських загарбників; нащадок такої людини (СУМ, IV, 209); ОН Козак (Ред., 2, 41) > «родина Козака» > **Козаки**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 324; Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332; Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 24972 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Колісник (Ред., 2, 47) (< апелятив колісник – колісний майстер (СУМ, IV, 225); ОН Колісник (Ред., 2, 47) > «родина Колісника» > **Колісники**; Лв, Лопатинський, 1946, УкрАТП, 335. Зафіксовано 15130 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Кушнер (Іркл., 410), **Кушнір** (Ред., 1, 138) (< апелятив кушнір – фахівець, що вичиняє хутро із шкури та шиє хутряні вироби (СУМ, IV, 425); ОН Кушнер (Іркл., 410) > «родина Кушнера» > **Кушнері**; Лв, Городоцький, 1946, УкрАТП, 328. Зафіксовано 162 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Лупій (Ред., 2, 55) (< апелятив лупій – діал., лихвар; той, хто позичає гроші за великий процент (СУМ, IV, 557; 495); ОН Лупій (Ред., 2, 55) > «родина Лупія» > **Лупії**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 317 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta/%D0%9B%D1%83%D0%BF%D1%96%D0%B9

Лісовий (< Ліс + -ов + -ий) (Ред., 2, 53) (< апелятив лісовий – назва лісового сторожа (Ред., 2, 53); ОН Рибак (Ред., 2, 53) > «родина Лісового» > Лісові; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 327;

Краснянський, 1946, УкрАТП, 333; Радехівський, 1946, УкрАТП, 346. Зафіксовано 3416 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Лісовик (Іркл., 431) (< апелятив "лісовик" – той, хто живе в лісі або займається лісовим промислом, полюванням (СУМ, IV, 524); ОН Лісовик > «родина Лісовика» > Лісовик; Лв, Золочівський, 1946, УкрАТП, 330; Олеський, 1946, УкрАТП, 341; Підкамінський, 1946, УкрАТП, 342. Зафіксовано 641 носій цього прізвища. https://ridni.org/karta

Мідяк (Іркл., 482) (< апелятив «мідяк» – мідна монета, або у зневажливому значенні – дрібні гроші (СУМ, IV, 725); Можливо, прізвище походить від прізвиська людини, яка мала багато дрібних грошей; ОН Мідяк > «родина Мідяка» > **Мідяки**; Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Зафіксовано 2 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Мельник (Ред., 2, 97) (< апелятив мельник – власник млина або той, хто працює в млині; мірошник (СУМ, IV, 671); ОН Мельник (Ред., 2, 97) > «родина Мельника» > **Мельники**; Лв, Бобркський, Лопушнянська сільська рада, 1946, УкрАТП, 323; Сірниківська сільська рада, 1946, УкрАТП, 324; Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326; Городоцький, 1946, УкрАТП, 328; Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332; Краковецький, Липовецька сільська рада, 1946, УкрАТП, 333; Сарненська сільська рада, 1946, УкрАТП, 333; Краснянський, 1946, УкрАТП, 334; Новомилятинський, 1946, УкрАТП, 339; Радехівський, Розжалівська сільська рада, 1946, УкрАТП, 346; Станинська сільська рада, 1946, УкрАТП, 347; Щирецький, 1946, УкрАТП, 349; Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 107878 носіїв цього прізвища. За поширенням займає 1 місце https://ridni.org/karta.

Музика (Ред., 2, 58)) (< апелятив музика – те саме, що музикант; той, хто грає на якомусь інструменті (СУМ, IV, 823); ОН Музика (Ред., 2, 58) > «родина Музики» > **Музики**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 11708 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Муляр (Ред., 2, 48) (< апелятив муляр – фахівець, майстер мурування (СУМ, IV, 825); ОН Муляр (Ред., 2, 48) > «родина Муляра» > **Муляри**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 3922 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Олійник (Ред., 2, 45) (< апелятив олійник – той, хто виготовляє або продає олію; власник олійниці (СУМ, VI, 689); ОН Олійник (Ред., 2, 45) > «родина Олійника» > **Олійники**; Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Зафіксовано 59375 носіїв цього прізвища. За поширенням займає 10 місце https://ridni.org/karta

Панейко (Іркл., 549) (< апелятив "пан" – поміщик у старій Польщі, Литві, дореволюційній Україні і Білорусії (СУМ, VI, 41); ОН Панейко (Іркл., 549) > «родина Панейка» > **Панейки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 119 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Пахолок (Ред., 2, 57) (< апелятив "пахолок" – слуга (СУМ, VI, 41); ОН Пахолок > «родина Пахолка» > **Пахолки**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 933 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Пустельник (Ред., 2, 61) (< апелятив пустельник – людина, що з релігійних міркувань оселилася у відлюдному місці й відмовилася від спілкування з людьми; самітник (СУМ, VIII, 398); можливо має зв'язок з монастирською аскезою, могло ще означати відлюдька (Ред., 2, 61); ОН Пустельник (Ред., 2, 61) > «родина Пустельника» >

Пустельники; Лв, Лопатинський, 1946, УкрАТП, 335. Зафіксовано 197 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Рибак (Ред., 2, 54) (< апелятив рибак – людина, яка ловить рибу, займається рибальством; риболов (СУМ, VIII, 527); ОН Рибак (Ред., 2, 54) > «родина Рибака» > **Рибаки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337; Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Зафіксовано 12679 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Рибник (Ред., 1, 188) (< апелятив рибник – робітник рибного підприємства. Також є ще інші значення: 1) штучне водоймище або судно для живої риби; 2) пиріг із рибою (СУМ, VIII, 528); ОН Рибник (Ред., 1, 188) > «родина Рибника» > **Рибники;** Лв, Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332. Зафіксовано 54 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta

Ситник (Ред., 1, 199) (< апелятив ситник – майстер, що виготовляє сита; ситар. Також у словнику подано інші значення: 1) хліб з борошна, просіяного на ситі; 2) трав'яниста багаторічна, рідше однорічна рослина з волотистим або гроноподібним суцвіттям, яка росте на вологих місцях; оситняк. (СУМ, IX, 207); ОН Ситник (Ред., 1, 199) > «родина Ситника» > **Ситники**; Лв, Івано-Франківський, 1946, УкрАТП, 331. Зафіксовано 9209 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Скоморох (Іркл., 672) (< апелятив скоморох – за часів стародавньої Русі – мандрівний середньовічний актор (СУМ, IX, 294); ОН Скоморох (Іркл., 672) > «родина Скомороха» > Скоморохи; Лв, Сокальський, 1946, УкрАТП, 347. Зафіксовано 320 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Смалюх (Іркл., 679). Прізвище може свідчити про людину, яка смалить щось; ОН Смалюх > «родина Смалюха» > **Смалюхи;** Лв,

Мегерівський район, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 393 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Сокольник (Іркл., 2, 684) (< апелятив сокольник – той, хто доглядав ловчих птахів, навчав їх і полював з ними (СУМ, IX, 440); ОН Сокольник (Іркл., 684) > «родина Сокольника» > **Сокольники;** Лв, Сокольницький, 1946, УкрАТП, 348. Зафіксовано 150 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Стадник (Ред., 2, 53) (< апелятив "стадник" – пастух (*перев.* при табуні) (СУМ, IX, 636); ОН Стадник > «родина Стадника» > **Стадники**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 8173 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Теслюк (< Тесля + ук (Ред., 2, 50) (< апелятив тесля – те, саме, що тесляр, чи столяр; робітник, що займається грубою обробкою деревини, спорудженням дерев'яних будов, виготовленням простих дерев'яних меблів і т. ін (СУМ, X, 101); ОН Теслюк (Ред., 2, 50) > «родина Теслюка» > **Теслюки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 3226 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

2.2.2. Прізвища, утворені за відповідною ознакою першоносія

Прізвища можуть формуватися за принципом асоціації з певними ознаками, як внутрішніми (характер, вдача), так і зовнішніми (зростання, зовнішність). Їхнім джерелом можуть бути порівняння з тваринами, рослинами або неживими предметами, які асоціюються з носієм прізвища за якимись характерними рисами.

Бабич (Ред., 2, 30) (< апелятив бабич – те саме, що бабій (СУМ, I, 76); ОН Бабич (Ред., 2, 30) > «родина Бабича» > **Бабичі**; Лв,

Радехівський, 1946, УкрАТП, 346. Зафіксовано 17977 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Бабій (Ред., 1, 74) (< апелятив бабій – той, хто дуже упадає за жінками; залицяльник, зальотник, або так кажуть про нерішучого, розніженого чоловіка (СУМ, І, 76); ОН Бабій (Ред., 1, 74) > «родина Бабія» > **Бабії**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 15403 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta

Баран (Ред., 2, 98) (< апелятив баран – самець вівці; також може свідчити про нерозумну, слабодуху людину (СУМ, І, 103) > ОН Баран > «родина Барана» > **Барани**; Лв, Перемишлянський, 1946, УкрАТП, 341. Зафіксовано 9883 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Бесіда (Іркл., 80) (< апелятив бесіда – розмова з ким-небудь; або товариство, компанія (СУМ, І, 162); Прізвище може свідчити про людину, яка любила вести бесіди; ОН Бесіда > «родина Бесіди» > **Бесіди**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Бесіди. Зафіксовано 128 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Білан (Ред., 2, 68) (< Біл + ан). Антропонім може свідчити про особливість кольору волосся чи шкіри людини; біла чи біловолоса людина. У словнику подається ще інше значення – шкідник садових і городніх культур (СУМ, І, 180); ОН Білан (Ред., 2, 68) > «родина Білана» > **Білани**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Зафіксовано 7932 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Білик (Ред., 1, 76) (< Біл + ик). Те саме, що антропонім Білан. У словнику подаються ще такі значення: 1) сталевий дворучний різець для очищення шкір; 2) самець білки; (Гр., І, 65); ОН Білик (Ред., 1, 76) > «родина Білика» > **Білики**; Лв, Немирівський, 1946,

УкрАТП, 338. Зафіксовано 17392 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Бовдур (Іркл., 91) (< апелятив бовдур – груба, нерозумна людина; дурень, недотепа, йолоп, гевал. Також у словнику подається інше значення – димар на хаті (СУМ, І, 206); ОН Бовдур (Іркл., 91) > «родина Бовдура» > **Бовдурі**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 324. Зафіксовано 116 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Бодяк (Іркл., 94) (< апелятив «бодяк» = будяк (Гр., І, 81); ОН Бодяк > «родина Бодяка» > **Бодяки;** Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. Зафіксовано 248 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Боровик (Іркл., 101) (< апелятив «боровик» – білий гриб (СУМ, І, 218); ОН Боровик > «родина Боровика» > **Боровики;** Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 7826 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Варивода (Ред., 1, 177) (< апелятив варивода – вередлива людина, яка змучує інших своїми причіпками, незадоволенням з будь-чого і т. ін. (СУМ, І, 292); ОН Варивода (Ред., 2, 177) > «родина Вариводи» > **Варивода**; Лв, Бобркський, 1946, УкрАТП, 323. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Вариводи. Зафіксовано 1417 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Верещака (Ред., 1, 83) (< апелятив верещака – той (та), хто багато верещить; також є інше значення у словнику – страва з свинячої грудинки (СУМ, І, 329); ОН Верещака (Ред., 1, 83) > «родина Верещаки» > **Верещаки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Вариводи. Зафіксовано 1787 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Видюк (Іркл., 135) (від “видіти”) ОН Видяк > «родина Видюка» > **Видюки**; Лв, Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 249 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Ворон (Іркл., 154) / **Ворона** (Ред. 2, 98) / **Вороняк** (< апелятив “ворона” – хижий птах із чорним або сірим пір'ям, що живе на деревах поблизу населених пунктів (СУМ, І, 740) **>** ОН Ворона > «родина Ворони»; апелятив “ворон” **–** великий хижий птах із блискучим чорно-синім пір’ям, що живе подалі від осель (переважно в лісі) (СУМ, І, 740) **>** ОН Ворон > «родина Ворона» > **Ворони;** Лв, Золочівський, 1946, УкрАТП, 330; > **Вороняки;** Лв, Золочівський, 1946, УкрАТП, 330. Зафіксовано 8377 носіїв прізвища **Ворона** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 762 носії прізвища **Вороняк** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 1391 носій прізвища **Ворон** https://ridni.org/karta.

Гайворон (Іркл., 161) (< апелятив “гайворон” **–** перелітний птах родини воронових з блискучим чорним пір’ям (СУМ, ІІ, 15); грак (Гр., І, 265) **>** ОН Гайворон > «родина Гайворона» > **Гайворони;** Лв, Радехівський, 1946, УкрАТП, 346. Зафіксовано 78 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Гибляк (< Гибл(ий) + -ак) (< апелятив гиблий – діал. непридатний, негодящий (СУМ, ІІ, 59); ОН Гибляк > «родина Гибляка» > **Гибляки**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 327. Зафіксовано 11 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Голод (Ред., 2, 98) (< апелятив “голод” – гостре відчуття потреби в їжі, сильне бажання їсти (СУМ, ІІ, 113); ОН Голод > «родина Голоду» > **Голоди**; Лв, Краснянський, 1946, УкрАТП, 333. Зафіксовано 1922 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Горб (Іркл., 189) (< апелятив «горб» – випуклість на спині, на грудях людини, що утворюється внаслідок викривлення хребта або

грудної клітки. Також є ще інше значення: невелике округле підвищення на площині: бугор, пагорок. (СУМ, ІІ, 125); *(походження твірної основи ойконіма може мати неантропонімний характер);* ОН Горб > «родина Горба» > **Горби**; Лв, Бобркський, 1946, УкрАТП, 324; Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 3720 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Горбач (Ред., 2, 67) (< апелятив горбач – те саме, що горбань; горбата людина. (СУМ, ІІ, 125-126); ОН Горбач (Ред., 2, 67) > «родина Горбача» > **Горбачі**; Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 326. Зафіксовано 6744 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Губка (Ред., 2, 141) / **Губко** (Іркл., 205) (< апелятив губка – зменш.-пестл. до губа (СУМ, ІІ, 187); ОН Губка > «родина Губки» > **Губки;** Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Губки. Зафіксовано 927 носіїв прізвища Губка https://ridni.org/karta. Зафіксовано 792 носії прізвища Губко https://ridni.org/karta .

Гук (Ред., 2, 100) (< апелятив "гук" – сукупність багатьох звуків різної частоти й сили (СУМ, ІІ, 190) > ОН Гук > «родина Гуки» > **Гуки**; Лв, Краковецький, 1946, УкрАТП, 333. Зафіксовано 8724 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Драпак (Чучк., 209). Це прізвище може означати людину, яка втікає від когось. У словнику "Давати драпака" – швидко тікати, бігти куди-небудь (СУМ, ІІ, 407); ОН Драпак > «родина Драпака» > **Драпак**; Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Зафіксовано 535 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Журавник (< апелятив "журавник" – великий перелітний птах з довгими ногами, шиєю і прямим гострим дзьобом, живе на лісових та степових болотах (СУМ, ІІ, 547) > ОН Журавник > «родина

Журавника» > **Журавники;** Лв, Новояричівський, 1946, УкрАТП, 346. Прізвище **Журавник** не зафіксовано на сучасному етапі.

Завада (Іркл., 284). Антропонім може свідчити про таку людину, яка перешкоджає (< апелятив завада – те саме, що перешкода (СУМ, ІІІ, 34); ОН Завада (Іркл., 284) > «родина Завади» > **Завади**; Лв, Жовківський, 1946, УкрАТП, 329. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Завади. Зафіксовано 2039 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Завадка (Ред., 2, 141) (< Завад + ка). Те саме, що і антропонім Завада (< апелятив «завадка» – зменшено пестливе до слова «завада»; ОН Завадка (Ред., 2, 141) > «родина Завадки» > **Завадки**; Лв, Жовківський, 1946, УкрАТП, 330. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Завадки. Зафіксовано 238 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Зад (Іркл., 287). Це прізвище може вказути на фізичні характеристики людини, що пов'язані із задом (< апелятив "зад" – частина тіла людини нижче спини. Також є ще інше значення – задня частина, сторона чого-небудь; протилежне переду (СУМ, ІІІ, 101) *(походження твірної основи ойконіма може мати неантропонімний характер);* ОН Зад > «родина Заду» > **Зади**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 3 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Зозуля (Ред. 2, 98) (< апелятив "зозуля" – корисний перелітний птах-самка з світло чи бурувато-сірим опереннням; поширений у Європі і Азії; кладе яйця в чужі гнізда; живиться комахами, зокрема волохатою гусінню (СУМ, ІІІ, 678) > ОН Зозуля > «родина Зозулі» > **Зозулі;** Лв, Золочівський, 1946, УкрАТП, 330; Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Також це може бути ойконім із родовим належності з

такою мотивацією: село (кого?) Зозулі. Зафіксовано 11424 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Зубик (Ред., 1, 115) (< Зуб + ик). Антропонім може вказувати на фізичні ознаки людини, що стосуються зубів; (< апелятив зубик – зменшено пестливе до слова «зуб»; ОН Зубик (Ред., 1, 115) > «родина Зубика» > **Зубики**; Лв, Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332. Зафіксовано 1466 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Зубейко (Ред., 2, 120) (< Зуб + -ейко). Те саме, що антропонім Зубик; ОН Зубейко (Ред., 2, 120) > «родина Зубейка» > **Зубейки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 53 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta

Карп (Іркл., 329) (< апелятив карп – прісноводна (переважно ставкова) костиста риба родини коропових, що має темно-золоту луску (СУМ, IV, 298) **>** ОН Карп > «родина Карпа» > **Карпи**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 898 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Качан (Іркл., 332) (< апелятив «качан» – 1) головка капусти; 2) потовщене стебло суцвіття кукурудзи, на якому росте її насіння; 3) недоїдена середина яблука або груші; недогризок (СУМ, I, 218); ОН Качан > «родина Качана» > **Качани;** Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 5372 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Кіт (Ред., 2, 98) (< апелятив "кіт" – свійська тварина родини котячих, що знищує мишей і щурів; самець кішки (Гр., IV, 171) **>** ОН Кіт > «родина Кота» > **Коти;** Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 4332 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Когут (Ред., 2, 98) (< апелятив когут – діал. півень (СУМ, IV, 207) **>** ОН Когут > «родина Когута» > **Когути;** Лв, Яворівський

район, Стадницька сільська рада, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 11423 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Комар (Іркл., 364) (< апелятив "комар" – двокрила кровоссальна комаха з тонким довгастим тільцем і хоботком (СУМ, IV, 240) **>** ОН Комар > «родина Комара» > **Комарі;** Лв, Бобркський, 1946, УкрАТП, 323. Зафіксовано 7827 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Кривань (Іркл., 388) (< Крив(ий) + ань). Це прізвище чи прізвисько могли отримати кульгаві або вигнуті люди (< апелятив кривий має такі значення: 1) непрямий, вигнутий, покручений; 2) який має одну ногу пошкоджену або коротшу від другої; кульгавий (СУМ, IV, 339); ОН Кривань (Іркл., 388) > «родина Криваня» > **Кривані**; Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 53 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Кривуля (Іркл., 390) (< Крив(ий) + -ул- + -а). Те саме, що і антропонім Кривань; ОН Кривуля (Іркл., 390) > «родина Кривулі» > **Кривулі**; Лв, Перемишлянський, 1946, УкрАТП, 341. Зафіксовано 1391 носій цього прізвища https://ridni.org/karta.

Кріп (Іркл., 392) (< апелятив «кріп» – однорічна городня рослина родини зонтичних, що її використовують як ароматичну приправу для страв, а також для соління огірків і помідорів (СУМ, IV, 356); ОН Кріп > «родина Кропу» > **Кропи;** Лв, Жовківський, 1946, УкрАТП, 329. Зафіксовано 257 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Крук (Ред. 2, 98) (< апелятив "крук" – *діал.*, великий хижий птах із блискучим чорно-синім пір'ям, що живе подалі від осель (переважно в лісі) (СУМ, IV, 372) **>** ОН Крук > «родина Крука» > **Круки;** Лв, Кам'янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332. Зафіксовано 5843 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Кутернога (< апелятив “кутерногий” – кульгавий, клишоногий, з паралізованою кривою ногою (ЕТСУМ, ІІІ, 163); ОН Кутернога > «родина Кутерноги» > **Кутерноги**; Лв, Поморянський, 1946, УкрАТП, 344. Зафіксовано 48 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Ласка (Ред., 2, 98) (< апелятив “ласка” – невелика хижа тварина з тонким і гнучким тілом (СУМ, IV, 449-450) > ОН Ласка > «родина Ласки» > **Ласки**; Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Ласки. Зафіксовано 141 носій цього прізвища https://ridni.org/karta

Лисак (Ред., 2, 41) (< апелятив лисак – те саме, що лисань; той, у кого є лисина (СУМ, IV, 489); ОН Лисак (Ред., 2, 41) > «родина Лисака» > **Лисаки**; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 325. Зафіксовано 10588 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Лиска (Ред., 2, 141) (< апелятив “лиска” – болотний птах родини пастушкових з чорно-сірим пір’ям і білим роговим наростом на лобі; *рідко.* те саме, що **лисичка** (СУМ, IV, 490-491); тварина з білою плямою на лобі: корова, собака, та інші… (Гр., ІІ, 361) > ОН Лиска > «родина Лиски» > **Лиски;** Лв, Радехівський, 1946, УкрАТП, 346. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Лиски. Зафіксовано 344 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Льопа (< апелятив «льопи» – плями (Гр., ІІ, 385)); Прізвище може свідчити про людину, яка ставить плями; ОН Льопа > «родина Льопи» > **Льопи**; Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Льопи. Зафіксовано 149 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Мазурак (Іркл., 447) (< Мазур + ак) (< апелятив «мазури» – велика етнічна група поляків, що живе на північному сході Польщі й говорить одним із діалектів польської мови (СУМ, IV, 596); Прізвище може свідчити про людину, яка розмовляє польським діалектом; ОН Мазурак (Ред., 2, 141) > «родина Мазурака» > **Мазураки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 693 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Мишка (Чучк., 388) (< апелятив "мишка" – зменш.-пестл. до миша. Невеличка тварина ряду гризунів, переважно сірого кольору, з гострою мордочкою і довгим тонким хвостом. (СУМ, IV, 723) > ОН Мишка > «родина Мишки» > **Мишки;** Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 324. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Мишки. Зафіксовано 71 носій цього прізвища https://ridni.org/karta.

Мурин (Чучк., 402) (< апелятив "мурин" – те саме, що негр (СУМ, IV, 829); Прізвище може свідчити про темний колір шкіри людини; ОН Мурин > «родина Мурина» > **Мурини**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 773 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Невиняк (< Невинн(ий) + -ак). Цей антропонім свідчить про позитивні ознаки вдачі; (< апелятив «невинний» – який не має за собою вини; який не зробив нічого злочинного; також подається інше значення у словнику – наївний, простодушний, нехитрий (СУМ, VI, 259); ОН Невиняк > «родина Невиняка» > **Невиняки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 53 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta

Носаль (Ред., 1, 167) (< Ніс + -аль). Антропонім на означення фізичних ознак людини, що стосуються носа; (< апелятив носач – людина або тварина з великим носом (СУМ, VI, 444); ОН Носаль

(Ред., 1, 167) > «родина Носаля» > **Носалі**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 327. Зафіксовано 1276 носіїв цього прізвища. https://ridni.org/karta

Падюк (Іркл., 545). Прізвище може вказувати на дію людини, яку вона виконує, а саме падає; ОН Падюк > «родина Падюка» > **Падюки**; Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 338. Зафіксовано 75 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Пирч (Іркл., 570). Прізвище може походити від (< апелятив "пирця" – назва вівці за мастю (ЕТСУМ, IV, 374). ОН Пирч > «родина Пирча» > **Пирчі;** Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 326 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Погорілець (Ред., 2, 170) (< апелятив «погорілець» – людина, яка втратила житло, майно під час пожежі (СУМ, VI, 720) > ОН Погорілець > «родина Погорільця» > **Погорільці;** Лв, Глинянський, 1946, УкрАТП, 328. Зафіксовано 675 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Порада (Чучк., 464) (< апелятив «порада» – пропозиція, вказівка, як діяти в яких-небудь обставинах, допомога добрим словом у скруті (СУМ, VII, 244) > ОН Порада > «родина Поради» > **Поради;** Лв, Буський район, 1946, УкрАТП, 325. Прізвище може вказувати на особливість людини – давати поради. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Поради. Зафіксовано 623 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Рижан. Це прізвище може означати характеристику особи за кольором волосся; ОН Рижан > «родина Рижана» > **Рижани**; Лв, Пониковицький, 1946, УкрАТП, 345; Зафіксовано 55 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Сарна (< апелятив “сарна” – гірська коза з невеликими, загнутими на кінцях рогами (СУМ, IX, 59) **>** ОН Сарна > «родина Сарни» > **Сарни;** Лв, Краковецький,1946, УкрАТП, 333. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Сарни. Зафіксовано 31 носій цього прізвища https://ridni.org/karta

Синиця (Ред. 2, 98) (< апелятив “синиця” – маленька співуча пташка з різнобарвним оперенням ряду горобцеподібних (СУМ, XI, 182) **>** ОН Синиця > «родина Синиці» > **Синиці;** Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Синиці. Зафіксовано 4863 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Сорока (Ред. 2, 98) (< апелятив “сорока” – лісовий птах родини воронових з довгим хвостом і чорно-білим пір’ям, що видає характерні звуки — скрекотіння (СУМ, IX, 463) **>** ОН Сорока > «родина Сороки» > **Сороки**; Лв, Жовківський, 1946, УкрАТП, 329; Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Сороки. Зафіксовано 19476 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Сувала, Сувало (Іркл., с. 706). Прізвище може означати людину, яка виконує певну дію; ОН Сувала, Сувало > «родина Сували, Сувала» > **Сували**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Сували. Зафіксовано 129 носіїв прізвища **Сувала** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 40 носіїв прізвища **Сувало** https://ridni.org/karta.

Таранька / Таранько (Іркл., 714) (< апелятив таранька – розм., те саме, що тараня – невелика промислова риба родини коропових, поширена в опріснених ділянках Чорного та Азовського морів, яка

іноді заходить у пониззя Дніпра, Дунаю та ін. річок (СУМ, Х, 39) > ОН Таранька > «родина Тараньки» > **Тараньки**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Тараньки. Зафіксовано 68 носіїв прізвища **Таранько** https://ridni.org/karta. Прізвище **Таранька** не зафіксовано на сучасному етапі.

Хитрейко (< Хитр(ий) + -ейк-о). Антропонім на позначення хитрої та облесливої людини (< апелятив хитрий – який для досягнення чого-небудь діє непрямими, обманними шляхами; підступний, лукавий; ОН Хитрейко > «родина Хитрейка» > **Хитрейки**; Лв, Жовківський, 1946, УкрАТП, 330. Зафіксовано 42 носії цього прізвища. https://ridni.org/karta

Чапляк (Іркл., 789) (< апелятив "чапля" – болотний дикий перелітний птах з великим дзьобом, довгою шиєю і довгими ногами, який живиться комахами, рибою, земноводними, плазунами та дрібними ссавцями (СУМ, XI, 268) > ОН Чапляк > «родина Чапляка» > **Чапляки;** Лв, Краковецький, 1946, УкрАТП, 333. Зафіксовано 134 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Черкас (Іркл., 794) (< апелятив "черкес" – загальна назва народностей, які населяли Північний Кавказ (СУМ, XI, 309); Прізвище може свідчити про людину, яка мала якесь відношення до цієї народності; ОН Черкас > «родина Черкаса» > **Черкаси**; Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Зафіксовано 3174 носії цього прізвища https://ridni.org/karta.

Чорній (Ред., 1, 237) (< апелятив чорній – може означати характеристику особи за кольором волосся або шкіри; ОН Чорній (Ред., 1, 237) > «родина Чорнія» > **Чорнії;** Лв, Немирівський, 1946, УкрАТП, 338; Рава-Руський 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 2779 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Шарун (Іркл., 809) / **Шаран** (Ред., 2, 98) (< апелятив шаран – розм.,– короп невеликий (Гр., IV, 485) > ОН Шарун > «родина Шаруна» > Шаруни; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 325. Зафіксовано 799 носіїв прізвища **Шаран** https://ridni.org/karta. Зафіксовано 638 носіїв прізвища **Шарун** https://ridni.org/karta

Шпак (Ред. 2, 98) (< апелятив "шпак" – невеликий перелітний співучий птах ряду горобиних з коротким хвостом, прямим дзьобом і великими крильми (СУМ, XI, 513) **>** ОН Шпак > «родина Шпака» > **Шпаки**; Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 343. Зафіксовано 14197 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Щиголь (Іркл., 833) (< апелятив щиголь – невеликий співочий птах родини в'юркових, який має яскраве строкате оперення (СУМ, XI, 583). Також у словнику подається інше значення – різкий удар пальцем (середнім або вказівним), зігнутим за допомогою великого пальця (СУМ, XI, 583) **>** ОН Щиголь > «родина Щигля» > **Щиглі**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 594 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Язик (< апелятив язик – орган людини, за допомогою якого вона усно передає свої думки, спілкується; орган мовлення (СУМ, XI, 627); ОН Язик > «родина Язика» > **Язики;** Лв, Мегерівський, 1946, УкрАТП, 337. Прізвище може свідчити про людину, яка є балакучою. На сучасному етапі прізвища **Язик** не зафіксовано.

2.2.3. Прізвища, утворені від особливостей місцевості

Серед твірних основ назв населених пунктів трапляються й такі, що, скоріше за все, пов'язані з характеристиками ландшафту. Однак, без точних історичних даних, ми не можемо виключити можливості того, що ці основи мають антропонімне походження, і свідченням є їхня фіксація у словниках прізвищ. Таким чином, пропоновані

варіанти є лише гіпотезами, які потребують подальшого дослідження.

Дернак (Іркл., 237). Прізвище може вказувати на місце проживання (< апелятив “дерен” – 1. Поверхневий шар ґрунту, вкритий травою і трав'янистими рослинами, густо пронизаний їх коренями. 2. Кущ або дерево родини кизилових з їстівними кислувато-солодкими ягодами; кизил (СУМ, II, 247); ОН Дернак > «родина Дернака» > **Дернаки**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Дубняк (Богд., 53) (< апелятив “дубняк” – дубовий ліс, гай; дубова памолодь (СУМ, II, 430); Прізвище може свідчити про людину, яка жила поблизу, або у дубовому лісі; ОН Дубняк > «родина Дубняка» > **Дубняки**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 204 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Лан (Іркл., 415) (< апелятив «лан» – безліса рівнина, рівний, широкий простір (СУМ, IV, 443); Ще є друге значення «міра земельної площі в давніх Польщі й Литві та на належних до них українських землях у XIV–XVIII ст.» (ЕІУ, VI, 37); ОН Лан > «родина Лану» > **Лани**; Лв, Бобркський, 1946, УкрАТП, 323; Бродівський, 1946, УкрАТП, 324; Золочівський, 1946, УкрАТП, 330; Кам’янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332; Новомилятинський, 1946, УкрАТП, 339; Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Зафіксовано 47 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Липник (Іркл., 426) “той, що живе біля липи”; ОН Липник > «родина Липника» > **Липники**; Лв, Жовківський, 1946, УкрАТП, 329; Кам’янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332. Зафіксовано 89 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Луг (Іркл., 415) “той, що живе в лугу”; ОН Луг > «родина Луга» > **Луги**; Лв, Бобркський, 1946, УкрАТП, 324. Зафіксовано 31 носій цього прізвища https://ridni.org/karta

Окілок. Прізвище може вказувати на місце проживання, або ж на зовнішній вигляд людини (< апелятив “окіл” – 1. Навколишня місцевість; околиця; 2. діал. Постава, зовнішній вигляд (СУМ, V, 663); ОН Окілок > «родина Окілка» > Окілки; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Підберезець. “той, що живе під березою”; ОН Підберезець > «родина Підберезця» > Підберезці; Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Підбірець. “той, що живе під бором”; ОН Підбірець > «родина Підбірця» > Підбірці; Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Підгайчик (“той, що живе під гаєм”); ОН Підгайчик > «родина Підгайчика» > **Підгайчики**; Лв, Глинянський, 1946, УкрАТП, 328. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Сад > «родина Саду» > **Сади**; Лв, Пониковицький, 1946, УкрАТП, 345. Зафіксовано 620 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

Садок > «родина Садка» > **Садки**; Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. Зафіксовано 7 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

2.2.4. Прізвища із затемненою семантикою

Найменування з невизначеною семантикою характеризуються складністю у встановленні їх етимології, що пов'язано з

різноманітними лінгвістичними та соціокультурними факторами. Зафіксовано такі прізвища:

Бордуляк > «родина Бордуляка» > Бордуляки; Лв, Бродівський, 1946, УкрАТП, 324. Зафіксовано 149 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Лемен > «родина Лемена» > Лемени; Лв, Вінниківський, 1946, УкрАТП, 327. Прізвище може бути іншомовного походження, або ж мати відношення до лемків, адже у їхній говірці «лем» означає «тільки», або «лише»). Зафіксовано 79 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Пелиньо > «родина Пелині» > Пелині; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Можливо прізвище має відношення до апелятива полин. Зафіксовано 189 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta .

Собашет > «родина Собашета» > Собашети; Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 325. Прізвище може бути пов'язане з апелятивом собака, і вказувати на те, що предки могли мати професії пов'язані з собаками. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Солига / Салига (Іркл., 641) > «родина Солиги» > **Солиги**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Прізвище має відтінок згрубілості та зневажливості, і може походити від дії, яку зробила людина, можливо, від того, що пересолила їжу. Зафіксовано 43 носія цього прізвища https://ridni.org/karta.

Чолгиньо > «родина Чолгині» > Чолгині; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Прізвище може бути іншомовного походження, або ж зменшувальною формою якогось імені. Зафіксовано 189 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta .

Шот > «родина Шота» > Шоти; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Зафіксовано 575 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta

2.2.5. Твірні основи ойконімів із множинною мотивацією

Аналіз твірних основ ойконімів показав наявність множинних мотивацій. Зокрема, вони можуть походити від антропонімів, апелятивів та виражати родову належність. З. Купчинська пише про те, що «сьогодні ойконімів із родовим належності фактично немає, хіба залишилися мотиваційно окремі здеформовані серед назв на -и/і, наприклад, Леськи (Кв.; УкрАТП, 1876) < назва родини Леська, але може бути і така мотивація: село (кого?) Леськи. Такі ойконіми потребують детального опрацювання щодо їхньої мотиваційної бази»[78]. Зафіксовано такі твірні основи:

Межигора (“той, що живе між горами”) > «родина Межигори» > Межигори; Лв, Підкамінський 1946, УкрАТП, 343; Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Межигори. На сучасному етапі не зафіксовано цього прізвища.

Нива (< апелятив “нива” – ділянка або смуга землі, на якій ростуть хлібні культури або яка призначена для їх вирощування; поле. (СУМ, V, 408); ОН Нива > «родина Ниви» > **Ниви**; Лв, Буський, 1946, УкрАТП, 325; Лопатинський, 1946, УкрАТП, 335; Яворівський, 1946, УкрАТП, 350; Рава-Руський, 1946, УкрАТП, 345; Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Ниви. Зафіксовано 1 носій цього прізвища https://ridni.org/karta .

Нивка (< апелятив “нивка” – зменш. до нива (СУМ, V, 409). Прізвище може походити від роду діяльності людини, що працює на ниві; ОН Нивка > «родина Нивки» > **Нивки**; Лв, Великомостівський, 1946, УкрАТП, 327; Також це може бути

[78] Купчинська З. Стратиграфія архаїчної ойконімії України… С. 167.

ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Нивки. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Підгряда (“той, що живе під грядою”); ОН Підгряд > «родина Підгряди» > **Підгряди**; Лв, Яворівський, 1946, УкрАТП, 350. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Підгряди. На сучасному етапі цього прізвища не зафіксовано.

Рокита (Ред., 2, 97) (< апелятив «рокита» – народна назва деяких видів верби, вербових кущів **(СУМ, VIII, 874);** ОН Рокита > «родина Рокити» > **Рокити;** Лв, Кам’янсько-Бузький, 1946, УкрАТП, 332. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Рокити. Зафіксовано 61 носій цього прізвища https://ridni.org/karta.

Смерека (Ред., 2, 97) (< апелятив «смерека» – багаторічне вічнозелене хвойне дерево з конусоподібною кроною; ялина звичайна **(СУМ, IX, 397);** ОН Смерека > «родина Смереки» > **Смереки;** Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349; Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Смереки. Зафіксовано 908 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta.

Сосна (Ред., 2, 97) (< апелятив «сосна» – вічнозелене хвойне дерево, *перев.* з прямим високим стовбуром, довгою хвоєю і невеликими шишками, або такі дерева в сукупності **(СУМ, IX, 469);** ОН Сосна > «родина Сосни» > **Сосни;** Лв, Підкамінський, 1946, УкрАТП, 343; Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Сосни. Зафіксовано 717 носіїв цього прізвища https://ridni.org/karta .

Толока. (< апелятив “толока” – залишене під пар поле, що служить пасовищем для худоби (СУМ, X, 180); Прізвище може

вказувати на місце, де жив носій цього прізвища; ОН Толока > «родина Толоки» > Толоки; Лв, Щирецький, 1946, УкрАТП, 349. Також це може бути ойконім із родовим належності з такою мотивацією: село (кого?) Толоки. Зафіксовано 53 носії цього прізвища https://ridni.org/karta

Отже, проведений аналіз дав змогу зробити висновки про те, що твірними основами досліджуваних назв поселень є різні за походженням та структурою антропоніми, а саме: а) відапелятивні; б) запозичені особові власні імена.

Прізвище могло свідчити про те, чим людина займалася, якими фізичними чи психологічними характеристиками володіла. Найчастіше виокремлені прізвища утворювалися від загальних слів (апелятивів), які вказували на а) професію, заняття людини: Бортник, Музика, Рибак; б) фізичні чи психологічні особливості та подібність до тварин: Верещака, Кривуля, Сорока

Досить поширеними ще є прізвища, утворені від імен, особливо чоловічих. Це можуть бути як повні імена, так і їхні скорочені форми або похідні: Гринь, Дзюнько, Мусій.

Також, зафіксовано твірні основи ойконімів, з множинною мотивацією, що ускладнює процес етимологізації найменувань: Гряда, Смерека, Сосна.

РОЗДІЛ 3.
СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ АНТРОПОНІМІВ, ВИОКРЕМЛЕНИХ ІЗ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ НА -И/-І

Антропоніми як твірні основи географічних назв на -и/-і поділяємо за класифікацією Ю. К. Редька. За морфологічними ознаками та семантикою він поділяє їх на дві основні групи: прізвища прикметникового типу та прізвища іменникового типу. Дослідник пропонує розглядати ці два типи окремо, адже словотвір іменників та прикметників має свої особливості[79].

3.1. Прізвища прикметникового типу

Серед прізвищ прикметникового типу знаходимо прізвища із закінченням **-ий (-ій)** у чоловічих прізвищах. Вони утворені переважно морфолого-синтаксичним способом.

-ий (-ій). Кутний (Іркл., 407) > х. Кутні [УкрАТП, с. 337]; **Загірний** (Ред., 1, 112) > с. Загірні [УкрАТП, с. 337]; **Залужний** (Ред., 2, 29) > х. Залужні [УкрАТП, с. 337]; **Підкарний** > х. Підкарні [УкрАТП, с. 347] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер).*

Також зафіксовані прізвища в основі яких є відносні прикметники з суфіксом **-ов-: Лісовий** (Ред., 2, 87) > х. Лісові [УкрАТП, с. 327; 333; 346]; **Лозовий** (Ред., 2, 87) > х. Лозові [УкрАТП, с. 337] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер).*

Прізвища прикметникового типу на -ий (-ій) є досить поширеними в українській мові. В основному утворюються від прикметників, які вказують на місце проживання або якусь особливу

[79] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища…С. 81.

рису людини. Вони утворюються переважно за допомогою суфіксів і префіксів, доданих до основи прикметника.

3.2. Прізвища іменникового типу

Прізвища іменникового типу – це найпоширеніша група українських прізвищ. Вони можуть свідчити про соціальний статус предків, їхні заняття, місце проживання та інші важливі факти. Більшість прізвищ іменникового типу мають давнє походження і відображають історію українського народу. Вивчення їх походження та значень допомагає глибше пізнати себе і своїх предків.

Серед прізвищ іменникового типу за способом творення Ю. Редько виділяє такі, які утворені: лексико-семантичним, морфологічним, безафіксним та синтаксико-морфологічним способом (складанням основ)[80].

3.2.1. Лексико-семантичний спосіб

Лексико-семантичний спосіб утворення прізвищ передбачає перетворення імен, прізвиськ або звичайних слів на родові назви без зміни їхньої форми. Ю. Редько звертає увагу на те, що прізвища, утворені від назв рослин, тварин та предметів побуту, можуть розповісти нам про те, як жили наші предки і що їх оточувало «в той період, коли родові прізвища ще не були зафіксовані документами, але в кожної людини, крім її імені, було якесь індивідуальне прізвисько».[81]

Зафіксовані прізвища, утворені лексико-семантичним способом походять від:

[80] Редько Ю. Сучасні українські прізвища…С. 96.
[81] Там само. С. 96.

власних імен: **Адам** (Ред., 2, 12) > с. Адами [УкрАТП, с. 325]; **Антон** (Іркл., 51) > х. Антони [УкрАТП, с. 337]; **Бан** (Чучк., 47) > х. Бани [УкрАТП, с. 339]; **Борис** (Ред., 2, 12) > х. Бориси [УкрАТП, с. 326; 338]; **Вакула** (Чучк., 106) > х. Вакули [УкрАТП, с. 338]; **Гаврих** (Ред., 2, 12) > х. Гаврихи [УкрАТП, с. 326]; **Денис** (Ред., 2, 12) > х. Дениси [УкрАТП, с. 337; 345]; **Гарасим** (Ред., 2, 12) > х. Гарасими [УкрАТП, с. 337]; **Іван** (Чучк., 236) > х. Івани [УкрАТП, с. 344]; **Касьян** (Ред., 1, 21) > х. Касьяни [УкрАТП, с. 325]; **Клим** (Ред., 1, 35) > х. Клими [УкрАТП, с. 343]; **Лука** (Чучк., 347) > х. Луки [УкрАТП, с. 338]; **Лукаш** (Ред., 2, 12) > х. Лукаші [УкрАТП, с. 343]; **Макар** (Ред., 2, 12) > х. Макари (Великі, Малі) [УкрАТП, с. 338]; **Мартин** (Чучк., 365) > х. Мартини [УкрАТП, с. 344]; **Матвій** (Іркл., 463) > х. Матвії [УкрАТП, с. 345]; **Мусій** (Ред., 1, 162) > х. Мусії [УкрАТП, с. 332]; **Народа** (Іркл., 504) > х. Народи [УкрАТП, с. 325]; **Пилип** (Чучк., 446) > х. Пилипи [УкрАТП, с. 338]; **Радван** (Чучк., 475) > с-ще Радвани [УкрАТП, с. 348]; **Свирида** (Чучк., 505) > х. Свириди [УкрАТП, с. 326]; **Семак** (Чучк., 507) > х. Семаки [УкрАТП, с. 339]; **Серафин** (Іркл., 657) > х. Серафини [УкрАТП, с. 338]; **Сидор** (Чучк., 512) > х. Сидори [УкрАТП, с. 341];

дерев: **Смерека** (Ред., 2, 97) > х. Смереки [УкрАТП, с. 349]; **Сосна** (Ред., 2, 97) > х. Сосни [УкрАТП, с. 343]; **Рокита** (Ред., 2, 97) > с. Рокити [УкрАТП, с. 332] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер);*

інших рослин та квітів: **Бодяк** (Іркл., 94) > х. Бодяки [УкрАТП, с. 327]; **Кріп** (Іркл., 392) > х. Кропи [УкрАТП, с. 329];

грибів: **Боровик** (Іркл., 101) > х. Боровики [УкрАТП, с. 326];

частини рослин: **Качан** (Іркл., 332) > х. Качани [УкрАТП, с. 338]; **Льон** > х. Льони [УкрАТП, с. 344];

професії (заняття):

Боднар (Ред., 2, 46) > х. Боднарі [УкрАТП, с. 338; 345]; **Бортник** (Ред., 2, 53) > х. Бортники [УкрАТП, с. 344]; **Бровар** (Іркл., 107) > х. Бровари [УкрАТП, с. 332]; **Вінник** (Іркл., с. 136) > м. Вінники [УкрАТП, с. 327]; **Водник** (Іркл., с. 148) > с. Водники [УкрАТП, с. 323]; **Гірник** (Іркл., 178) > х. Гірники [УкрАТП, с. 349]; **Гончар** (Ред., 2, 46) > х. Гончарі [УкрАТП, с. 325; 327; 338]; **Грабар** (Ред., 2, 55) > х. Грабар [УкрАТП, с. 326]; **Гутник** (Ред., 2, 44) > х. Гутники [УкрАТП, с. 324; 330]; **Двірник** (Ред., 2, 40) > х. Двірники [УкрАТП, с. 333]; **Драбинар** > х. Драбинарі [УкрАТП, с. 337]; **Качмар** (Ред., 2, 51) > х. Качмарі [УкрАТП, с. 331; 337]; **Кочмар** (Ред., 2, 51) > х. Кочмарі [УкрАТП, с. 329]; **Каштелян** (Ред., 2, 57) > х. Каштеляни [УкрАТП, с. 326]; **Клебан** (Іркл., 347) > х. Клебани [УкрАТП, с. 345]; **Коваль** (Ред., 2, 47) > х. Ковалі [УкрАТП, с. 329; 333; 337; 339; 345]; **Колісник** (Ред., 2, 47) > х. Колісники [УкрАТП, с. 335]; **Кушнір** (Ред., 1, 138) > х. Кушнері [УкрАТП, с. 328]; **Лісовик** (Іркл., 431) > х. Лісовики [УкрАТП, с. 330; 341; 342]; **Мастикар** > х. Мастикарі [УкрАТП, с. 338]; **Мельник** (Ред., 2, 97) > х. Мельники [УкрАТП, с. 323; 326; 328; 329; 332; 333; 334; 339; 346; 347; 349; 350]; **Музика** (Ред., 2, 58) > х. Музики [УкрАТП, с. 326]; **Муляр** (Ред., 2, 48) > х. Муляри [УкрАТП, с. 338]; **Олійник** (Ред., 2, 45) > х. Олійники [УкрАТП, с. 349]; **Пахолок** (Ред., 2, 57) > х. Пахолки [УкрАТП, с. 350]; **Рибак** (Ред., 2, 54) > х. Рибаки [УкрАТП, с. 337; 349]; **Рибник** (Ред., 1, 188) > х. Рибники [УкрАТП, с. 332]; **Ситник** (Ред., 1, 199) > х. Ситники [УкрАТП, с. 331]; **Сідельник** (Ред., 2, 48) > х. Сідельники [УкрАТП, с. 345]; **Скоморох** (Іркл., 672) > с. Скоморохи, х. Ново-Скоморохи [УкрАТП, с. 347]; **Сокольник** (Іркл., 2, 684) > с. Сокольники [УкрАТП, с. 348]; **Стадник** (Ред., 2, 53) > с. Стадники [УкрАТП, с. 350]; **Стрілок** (Іркл., 704) > с. Стрілки [УкрАТП, с. 324];

посад, соціальної приналежності: **Бідняк** (Іркл., 83) > х. Бідняки [УкрАТП, с. 344]; **Лупій** (Ред., 2, 55) > х. Лупії [УкрАТП, с. 337]; **Погорілець** (Ред., 2, 170) > с. Погорільці [УкрАТП, с. 328]; **Пустельник** (Ред., 2, 61) > х. Пустельники [УкрАТП, с. 335];

за національністю і походженням: **Лах** (=лях) (Іркл., 417) > х. Лахи [УкрАТП, с. 346]; **Мурин** (Чучк., 402) > х. Мурини [УкрАТП, с. 350];

пов'язаних з військовою службою: **Гайдамака** (Ред., 2, 62) > х. Гайдамаки [УкрАТП, с. 343]; **Козак** (Ред., 2, 41) > х. Козаки [УкрАТП, с. 324; 332; 337]; **Черкас** (Іркл., 794) > с. Черкаси [УкрАТП, с. 349];

за індивідуальними (фізичними і психічними), ознаками: **Бабич** (Ред., 2, 30) > с. Бабичі [УкрАТП, с. 346]; **Бабій** (Ред., 1, 74) > х. Бабії [УкрАТП, с. 338]; **Баглай** (Іркл., 59) > х. Баглаї [УкрАТП, с. 324]; **Бовдур** (Іркл., 91) > с. Бовдури [УкрАТП, с. 324]; **Варивода** (Ред., 1, 177) > с. Вариводи [УкрАТП, с. 323]; **Верещака** (Ред., 1, 83) > х. Верещаки [УкрАТП, с. 337]; **Віхоть** (Ред. 2, 98) > х. Віхті [УкрАТП, с. 145]; **Горбач** (Ред., 2, 67) > х. Горбачі [УкрАТП, с. 326; 349]; **Завада** (Іркл., 284) > х. Завади [УкрАТП, с. 329]; **Лисак** (Ред., 2, 41) > х. Лисаки [УкрАТП, с. 325]; **Льопа** (той, що ставить льопи (плями) > х. Льопи [УкрАТП, с. 349]; **Паца** > х. Паци [УкрАТП, с. 329]; **Скаб** (=скупий) (Іркл., 668) > х. Скаби [УкрАТП, с. 337]; **Хлан** (= ненажера) (Іркл., 770) > х. Хлани [УкрАТП, с. 338]; **Цица (Циц + а)** > х. Цици [УкрАТП, с. 344];

тварин: **Баран** (Ред., 2, 98) > х. Барани [УкрАТП, с. 341]; **Кіт** (Ред., 2, 98) > с. Коти [УкрАТП, с. 338]; **Ласка** (Ред., 2, 98) > х. Ласки [УкрАТП, с. 327]; **Сарна** > с. Сарни [УкрАТП, с. 333]; **Пирча** (Іркл., 570) > х. Пирчі [УкрАТП, с. 350];

комах: **Комар** (Іркл., 364) > х. Комарі [УкрАТП, с. 323];

птахів: **Ворона** (Ред. 2, 98) > х. Ворони [УкрАТП, с. 330]; **Гайворон** (Іркл., 161) > х. Гайворони [УкрАТП, с. 346]; **Зозуля** (Ред. 2, 98) > с. Зозулі [УкрАТП, с. 330; 350]; **Камінка** (Іркл., 322) > х. Камінки [УкрАТП, с. 324]; **Когут** (Ред., 2, 98) > х. Когути [УкрАТП, с. 350]; **Крук** (Ред. 2, 98) > х. Круки [УкрАТП, с. 332]; **Лиска** (Іркл., 427) > х. Лиски [УкрАТП, с. 346]; **Синиця** (Ред. 2, 98) > х. Синиці [УкрАТП, с. 337]; **Солюк** (Чучк., 528) > х. Солуки [УкрАТП, с. 331]; **Сорока** (Ред. 2, 98) > с. Сороки [УкрАТП, с. 329; 349]; Тріщук (Чучк., 559) > х. Тріщуки [УкрАТП, с. 344]; **Шпак** (Ред. 2, 98) > х. Шпаки [УкрАТП, с. 343]; **Щиголь** (Іркл., 833) > х. Щиглі [УкрАТП, с. 350].

риб: **Карп** (Іркл., 329) > х. Карпи [УкрАТП, с. 338], **Шаран** (Ред., 2, 98) > х. Шаруни [УкрАТП, с. 325];

страв, їжі: **Булка** (Ред. 2, 98) > х. Булки [УкрАТП, с. 341]; **Варениця** (Ред. 2, 98) > х. Варениці [УкрАТП, с. 338]; Пиріг (Ред., 2, 99) > х. Пироги [УкрАТП, с. 345]; **Рис** (Іркл., 623) > х. Риси [УкрАТП, с. 338]; **Сало** (Іркл., 642) > х. Сали [УкрАТП, с. 337]; **Чир** (Іркл., 798) > х. Чири [УкрАТП, с. 338];

частин тіла людини, тварин, птахів: **Брухо** > х. Брухи [УкрАТП, с. 344]; **Зад** (Іркл., 287) > х. Зади [УкрАТП, с. 350]; **Кіботь** (?кіготь) > х. Кібті [УкрАТП, с. 337]; **Фігура** (Іркл., 755) > х. Фігури [УкрАТП, с. 326]; **Язик** > х. Язики [УкрАТП, с. 337];

хвороб, наростів, знаків «на тілі: **Шишак** (Іркл., 818) > х. Шишаки [УкрАТП, с. 326];

вулиць, будинків і їх частин: **Дах** (Іркл., 229) > х. Дахи [УкрАТП, с. 337]; **Кут** (Іркл., 407) *(походження твірної основи ойконіма може мати неантропонімний характер);* > х. Кути [УкрАТП, с. 326; 330; 336; 341; 346]; **Майдан** (Чучк., 355) > х.

Майдани [УкрАТП, с. 328; 339]; **Притула** (Чучк., 468) > х. Притули [УкрАТП, с. 345];

предметів хатнього устаткування і щоденного вжитку: **Кий** (Чучк., 260) > х. Киї [УкрАТП, с. 346]; **Кіш** (Ред., 2, 99) > х. Коші [УкрАТП, с. 341]; **Коцюба** (Ред., 2, 99) > х. Коцюби [УкрАТП, с. 332]; **Макогін** (Ред., 2, 99) > х. Макогони [УкрАТП, с. 334; 343]; **Поліно** > х. Поліни [УкрАТП, с. 324]; **Чепель** (Чучк., 601) > с. Чепелі [УкрАТП, с. 343];

поверхні землі і того, що на ній знаходиться: **Берег** > х. Береги [УкрАТП, с. 348]; **Верх** > х. Верхи [УкрАТП, с. 344]; **Гай** (Ред., 2, 100) > х. Гаї [УкрАТП, с. 327; 338; 341; 342; 343; 349]; **Гора** (Ред., 2, 100) > х. Гори [УкрАТП, с. 327; 335; 342]; **Горб** (Іркл., 189) > х. Горби [УкрАТП, с. 324; 338]; **Грида** (Іркл., 199) > х. Гриди [УкрАТП, с. 326]; **Гряда** > х. Гряди [УкрАТП, с. 326]; **Діброва** (Ред., 2, 100) > х. Діброви [УкрАТП, с. 324]; **Долина** (Іркл., 251) > х. Долини (Великі, Малі) [УкрАТП, с. 339; 345]; **Дубник** (Іркл., 260) > х. Дубники [УкрАТП, с. 342]; **Лан** (Іркл., 415) > с. Лани [УкрАТП, с. 324; 330; 332; 339; 349]; **Луг** > х. Луги [УкрАТП, с. 324]; **Нива** > х. Ниви [УкрАТП, с. 325; 335; 345; 350]; **Низ** (Іркл., 514) > с. Низи [УкрАТП, с. 345]; **Потік** (Іркл., 596) > х. Потоки [УкрАТП, с. 335; 336]; **Річка** (Іркл., 624) > с. Річки [УкрАТП, с. 346]; **Сад** > х. Сади [УкрАТП, с. 345]; **Суходіл** > с. Суходоли [УкрАТП, с. 345]; **Стоки** > с. Стоки [УкрАТП, с. 324]; **Теребіж** > х. Теребежі [УкрАТП, с. 345]; **Толока** > х. Толоки [УкрАТП, с. 349]; **Шота** (Шот + а) > х. Шоти [УкрАТП, с. 350] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер);*

явищ природи: **Мороз** (Ред., 2, 99) > х. Морози [УкрАТП, с. 337]; **Пожар** (Ред., 2, 101) > х. Пожари [УкрАТП, с. 325]; **Роса** (Іркл.,

630) > х. Роси [УкрАТП, с. 333]; **Хвиля** (Іркл., 768) > х. Хвилі [УкрАТП, с. 338];

гроші: **Мідяк** (Іркл., 482) > х. Мідяки [УкрАТП, с. 349];

звукові явища: **Бас** (Ред., 2, 59) > х. Баси [УкрАТП, с. 329]; **Бебех** (Іркл., 72) > х. Бебехи [УкрАТП, с. 335]; **Галас** (Ред., 2, 100) > х. Галаси [УкрАТП, с. 329]; **Гук** (Ред., 2, 100) > х. Гуки [УкрАТП, с. 333];

знаряддя праці: **Батіг** (Ред., 2, 76) > х. Батоги [УкрАТП, с. 339]; **Запчастина** > х. Запчастини [УкрАТП, с. 329]; **Пила** > с. Пили [УкрАТП, с. 330];

матеріалів, речовин тощо: **Сірник** (Іркл., 667) > с. Сірники (Малі, Великі) [УкрАТП, с. 324];

абстрактних понять: **Бесіда** (Іркл., 80) > х. Бесіди [УкрАТП, с. 326]; **Голод** (Ред., 2, 98) > х. Голоди [УкрАТП, с. 333]; **Дума** (Іркл., 262) > х. Думи [УкрАТП, с. 337]; **Жура** (Іркл., 282) > х. Жури [УкрАТП, с. 330]; **Новина** > с. Новини [УкрАТП, с. 338]; **Порада** (Чучк., 464) > х. Поради [УкрАТП, с. 325]; **Холод** (Ред., 2, 98) > х. Холоди [УкрАТП, с. 338]; **Фарина** (Іркл., 568) > х. Фарини [УкрАТП, с. 337];

зв'язаних з сільським господарством: **Жолоб** (Чучк., 226) > х. Жолоби [УкрАТП, с. 325]; **Збруя** > х. Збруї [УкрАТП, с. 324]; **Копа** (Іркл., 368) > х. Копи [УкрАТП, с. 341]; **Млин** > х. Млини [УкрАТП, с. 326; 336]; **Підкова** (Ред., 2, 100) > х. Підкови [УкрАТП, с. 329] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер);*

назв одягу: **Ганчірка** > х. Ганчірки [УкрАТП, с. 344];

3.2.2. Прізвища, утворені морфологічним способом

Морфологічний тип словотворення прізвищ пов'язаний з додаванням словотворчих форматів до особових імен, прізвиськ або апелятивів, перетворюючи їх в прізвища.

3.2.2.1. Суфіксальний спосіб словотвору

Більше половини українських прізвищ утворено за допомогою суфіксів і їхнє значення не завжди є ясним. Проте, там, де твірна основа прізвища для нас є зрозумілою, тоді ми можемо виділити кілька груп суфіксів за значенням[82].

-ав-а. З цим суфіксом зафіксовано два прізвища, а саме: **Вінява** > х. Віняви [УкрАТП, с. 348]; **Молочава** > х. Молочави [УкрАТП, с. 324] (пор., Білава, Лазава, Мулява (Ред., 2, 104)).

-ай. Прізвища, які утворилися з цим суфіксом, мають твірну основу:

а) іменник: **Водай** > х. Водаї [УкрАТП, с. 325] (пор. Бородай, Горбай, Губай (Ред., 2, 105)).

б) дієслово: **Вергай** (від слова "вергти" незасвідченого варіанта дієслова "верзти"[83] > х. Вергаї [УкрАТП, с. 325] (пор. Кресай, Мазай, Чухрай (Ред., 2, 105)).

Прізвища з цим суфіксом часто були своєрідним жартом над чиєюсь зовнішністю або характером. Серед прізвищ на -ай є ще прізвища тюркського походження: **Бакай** (Ред., 2, 191) > х. Бакаї [УкрАТП, с. 343] (від «bekaya» — залишки, непризвані рекрути)[84]. Також прізвище могло бути утворене від народного географічного

---

[82] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища… С. 101.

[83] Етимологічний словник української мови: у 7 т. АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; К. : Наук. думка, 1982. Т.1 . С. 352

[84] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища… С. 191.

терміна *бакай* «глибока западина»[85]; **Салабай** (Ред., 2, 191) > х. Салобаї [УкрАТП, с. 337] (від saläbetli — твердий, міцний)[86] (пор. Тахтай, Кішай, Кулай (Ред., 2, 191)).

-айл-о. Зафіксовано одне прізвище, утворене від дієслівної основи. Цей суфікс визначає людину за її діяльністю: **Жигайло** (Іркл., 278) > х. Жигайли [УкрАТП, с. 337] (пор. Полохайло, Когутайло, Борухайло, Бовтайло (Ред., 2, 106)). Також надає прізвищу зневажливого, образливого відтінку.

-ак (-'ак). Суфікс переважно слугує для утворення патронімічних або матронімічних прізвищ, вказуючи на родоначальника – батька, матір або навіть давнішого предка. Зафіксовані прізвища з суфіксом **-ак** також мають такі значення:

1. *Відображають характерну зовнішню рису носія:* **Гибляк** > х. Гибляки [УкрАТП, с. 327]; **Лисак** (Ред., 2, 108) > х. Лисаки [УкрАТП, с. 325] (пор., Біляк, Лівак, Сивак (Ред., 2, 108)).

2. *Позначають людину, яка часто робила дану дію.* Такі прізвища часто утворені від дієслівної основи: **Драпак** (Чучк., 209) > х. Драпаки [УкрАТП, с. 349] **Невиняк** > х. Невиняки [УкрАТП, с. 338] (пор., Лизак, Питак, Неспляк (Ред., 2, 108)).

3. Вказують на місце проживання: **Вапняк** > х. Вапняки [УкрАТП, с. 348]; **Далиняк** > х. Далиняки [УкрАТП, с. 344]; **Дернак** (Іркл., 237) > х. Дернаки [УкрАТП, с. 350]; **Дубняк** (Іркл., 260) > х. Дубняки [УкрАТП, с. 350]; **Пеняк** (Іркл., 560) > х. Пеняки [УкрАТП, с. 343]; **Слободяк** > х. Слободяки [УкрАТП, с. 338] (пор., Загірняк, Лісняк, Долішняк (Ред., 2, 108))

---

[85] Янко М. Т. Топонімічний словник України : словник-довідник; Міжнар. фонд "Відродження". Київ: Знання, 1998. С. 32

[86] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища… С. 191.

4. *Свідчить про належність до певної національної або діалектної групи:* **Мазурак** (Іркл., 447) > х. Мазураки [УкрАТП, с. 338].

5. *Походить від чоловічого імені:* **Якуб'як** (Чучк., 644) > х. Якуб'яки [УкрАТП, с. 331] (пор., Антоняк, Грицак, Юрчак (Ред., 2, 107)).

6. *Утворене від числівникової основи:* **Шостак** (Ред., 2, 107) > х. Шостаки [УкрАТП, с. 337] (пор. Вторак, Третяк, Семерак (Ред., 2, 107)).

7. *Мають невизначену структуру із затемненою семантикою:* **Баймак** > с. Баймаки [УкрАТП, с. 325] **Бордуляк** (Іркл., 99) > с. Бордуляки [УкрАТП, с. 337]; **Кандяк** (Іркл., 323) > х. Кандяки [УкрАТП, с. 333].

-ак-а. Має переважно згрубіло-зневажливе значення: **Верещака** (Ред. 2, с. 71) > х. Верещаки [УкрАТП, с. 337] (пор., Гуляка, Забіяка, Плювака (Ред., 2,108)).

-ал-а/-ал-о. Прізвища з цими суфіксами утворені від дієслівної основи, і вказували на людину, для якої характерна певна дія. Деякі прізвища виступають у паралельних формах на -ала і на -ало: **Сувала, Сувало** (Іркл., с. 706) > х. Сували [УкрАТП, с. 350]; **Чекало** (Ред., 2, 109) > х. Чекали [УкрАТП, с. 326] (пор., Гупало, Дувало, Копало (Ред., 2, 109)). В. Сімович стверджує, що такі прізвища часто пов'язані з якимись особливими характеристиками людини. Це можуть бути як фізичні ознаки, так і поведінкові характеристики, такі як мовні особливості або манери. Автор зазначає, що закінчення на -ло, -ало, -ило часто надає цим прізвищам іронічного забарвлення, пов'язаного з формою середнього роду[87].

[87] В. Сімович, Граматика української мови, вид. 2, Київ , Ляйпціг. С. 247.

Також зафіксоване одне прізвище, яке може походити від імені: **Бокало** (від Бока) (Іркл., 96) > х. Бокали [УкрАТП, с. 337].

-аль. Зафіксовані прізвища з цим суфіксом утворилися:

а) від іменника і вказувало на характерну рису людини: **Носаль** (Іркл., с. 520) > х. Носалі [УкрАТП, с. 327]; **Гораль** (Іркл., 189) > х. Горалі [УкрАТП, с. 333] (пор., Горбаль, Зубаль, Рогаль (Ред., 2, 110));

б) від дієслова: **Шмигаль** (від "шмигати") (Іркл., 822) > х. Шмиглі [УкрАТП, с. 337] (пор., Моргаль, Пацкаль, Храпаль (Ред., 2, 110)).

-ан. Цей суфікс продемонстрував високу продуктивність. Проте, наявність омонімів серед назв pluralia tantum створює значні труднощі для етимологічних досліджень. Для розмежування топонімів на -ани/ -яни та ойконімів на -и пропонується використовувати критерій наявності у словниках антропонімів з суфіксом -ан[88]. Зафіксовані прізвища можуть походити:

а) від власних імен: **Грицан** (Ред., 2, 111) > х. Грицани [УкрАТП, с. 350]; **Луцан** (Іркл., 440) > х. Луцани [УкрАТП, с. 337]; **Мисан** (Чучк., 383) > х. Мисани [УкрАТП, с. 338] (пор. Климан, Процан, Федан, Юрцан (Ред., 2, 111));

б) утворені від прикметникових основ: **Білан** > х. Білани [УкрАТП, с. 337]; **Добрян** > с. Добряни [УкрАТП, с. 329; 349], **Рижан** > х. Рижани [УкрАТП, с. 345] (пор., Глухан, Довган, Куцан, Щербан (Ред., 2, 111);

в) походять від первісних прізвиськ: **Деревлян** (від прізвища Деревляний) (Іркл., 235) > с. Деревляни [УкрАТП, с. 339]; **Могилян**

[88] Царалунга І. Антропонімоформант -ан і ойконіми на -ани (-яни). Львів, 2006. С. 8.

(від прізвища Могила) > х. Могиляни [УкрАТП, с. 334]; **Попелян** (від прізвища Попела) (Чучк., 462) > с. Попеляни [УкрАТП, с. 349]; **Речичан** (від прізвища Речич) > с. Речичани [УкрАТП, с. 331].

г) нечленні дієприкметники: **Бажан** > х. Бажани [УкрАТП, с. 345], **Мазан** > х. Мазани [УкрАТП, с. 326]; **Копан** > х. Копани [УкрАТП, с. 341]; **Зарубан** > х. Зарубани [УкрАТП, с. 339] (пор., Продан, Скидан, Кохан, Жадан (Ред., 2, 89). Ю. Редько вважає, що "суфікс -ан походить саме від пасивних дієприкметників минулого часу, які і стали моделлю для утворення прізвищ на -ан від іменних основ".[89]

-анк-о. Цей складний суфікс надає прізвищу певної ласкавості або зменшеності: **Дерев'янко** (Іркл., 236) > х. Дерев'янки [УкрАТП, с. 331]; **Диблянко** > х. Диблянки [УкрАТП, с. 348] (пор., Петрушанко, Пушанко, Шумелянко (Ред., 2, 111)).

-ань. Зафіксовані прізвища з цим суфіксом утворені:

а) від прикметникової основи: **Кривань** (Чучк., 304) > х. Кривані [УкрАТП, с. 338] (пор., Білань, Довгань, Щербань (Ред., 2, 112));

б) від дієслівної основи: **Мукань** > с. Мукані [УкрАТП, с. 346]; **Рубань** > х. Рубані [УкрАТП, с. 324]; Сохань (Іркл., 689) > х. Сохані [УкрАТП, с. 345] (пор., Ходань, Човгань, Штовхань (Ред., 2, 112));

в) від власних імен: **Тадань** (від Тадей) > с. Тадані [УкрАТП, с. 332] (пор., Климань, Лукань, Федань (Ред., 2, 112)).

-ар. Деякі прізвища -ар неясного походження: **Шавар** > х. Шаварі [УкрАТП, с. 338]; **Ков'яр** > х. Ков'ярі [УкрАТП, с. 348] (пор., Бамбушкар, Душар, Плюкар, Шабар (Ред., 2, 112).

-ас. Зафіксовано одне прізвище, яке утворене від загальної назви і, можливо, первісно було прізвиськом: **Дубас** (від "дуб")

[89] Редько Ю. Сучасні українські прізвища…С. 111.

(Іркл., 259) > х. Дубаси [УкрАТП, с. 333] (пор., Будас («буда»), Думас («дума») (Ред., 2, 112)). Ю. Редько пише, цей суфікс, можливо, неукраїнскього походження, і "для утворення цих прізвищ зразком були польські прізвища на -ас: Janas, Klimas, Miklas, Petras. Це тим більше можливо, що розміщені вони майже всі на заході України".[90]

-ач. Зафіксовано одне прізвище, що утворене від іменної основи: **Горбач** (Ред., 2, 115) > с. Горбачі [УкрАТП, с. 326; 349] (пор., Бородач, Губач, Зубач, Лобач (Ред., 2, 115).

-аш. Прізвища з цим суфіксом утворені:

а) від власних імен: **Лукаш** (Ред., 2, 12) > х. Лукаші [УкрАТП, с. 343] (пор., Дмитраш, Осташ, Петраш, Юраш (Ред., 2, 115));

б) від іменника, мають пестливо-зменшений відтінок: **Браташ** (Іркл., 105) > х. Браташі [УкрАТП, с. 332]; **Струкаш** > х. Струкаші [УкрАТП, с. 332];

в) від неясної основи: **Мармаш** (Іркл., 458) > х. Мармаші [УкрАТП, с. 326]; **Салаш** (Іркл., 641) > с. Салаші [УкрАТП, с. 338] (пор., Болюбаш, Грендаш, Папаш, Сагаш (Ред., 2, 115).

-ба. Зафіксовано одне прізвище з цим суфіксом, яке, можливо, утворюється від дієслівної основи та вказує на дію: **Кульба** (Ред., 2, 116) > х. Кульби [УкрАТП, с. 343]. Ю. Редько вказує, що ми можемо лише здогадуватись, що "прізвище Кульба походить від «кулитися» (пор. «кульбастий» — загнутий), але назва кульба вже не означає дію «кулення», а людину, яка кулиться. Подібно Майба від «маяти», Штурба від «штурляти» — штовхати". [91]

---

[90] Редько Ю. Сучасні українські прізвища…С. 113.

[91] Там само. С. 116.

-да. Зафіксовано одне прізвище із затемненою семантикою: **Гужда** (Іркл., 205) > х. Гужди [УкрАТП, с. 343] (пор., Гарда, Гонда, Ханда, Шарда (Ред., 2, 116)).

-ейко. Складний суфікс, утворений з -ей і -к-. Імовірно, зафіксовані прізвища на -ейко були утворені від прізвиськ з метою надання їм пестливого або зменшувального значення: **Зубейко** (Ред., 2, 120) > х. Зубейки [УкрАТП, с. 338]; **Панейко** (Іркл., 549) > х. Панейки [УкрАТП, с. 337]; **Хитрейко** > х. Хитрейки [УкрАТП, с. 330] (пор., Братейко, Голубейко, Кумейко (Ред., 120)).

-ель. Зафіксовано одне прізвище з цим суфіксом, що може виражати зневажливість: **Попель** (Іркл., 591) > х. Попелі [УкрАТП, с. 329]; (Чечель, Шепель і Шипель (Ред., 2, 121)).

-ен. Зафіксовано два прізвища, можливо, іншомовного походження: **Верен** > с. Верени [УкрАТП, с. 334]; **Лемен** > х. Лемени [УкрАТП, с. 327].

-енк-о. Патронімічний суфікс -енк-о зазвичай використовується для утворення прізвищ, що визначають особу як нащадка певного роду. Зважаючи на твірну основу, зафіксовані прізвища на -енко можна поділити на такі, що утворені:

а) від власного імені: **Хоменко** (Ред., 2, 122) > х. Хоменки [УкрАТП, с. 350];

б) від прізвиська з відчислівниковою основою: **Семеренко** (Ред., 2, 74) > х. Семеренки [УкрАТП, с. 344].

-ень. Суфікс -ень служить для індивідуалізації осіб, підкреслюючи їхні характерні риси. Зафіксовано одне прізвище, мабуть, віддієслівного походження: **Теребень** (Іркл., 720) > х. Теребені [УкрАТП, с. 340] (пор., Мелень, Переходень, Сипень (Ред., 2, 123)).

-ет. Зафіксоване прізвище з неясною семантикою: **Собашет** > х. Собашети [УкрАТП, с. 325] (пор., Шеремета. Пантета, Секета, Харета (Ред., 2, 124)).

-ець. Прізвища з цим суфіксом належать до типу демінутивних утворень, які передають значення зменшеності або пестливості. Також є така думка, що суфікс -ець полягає не в наданні зменшувального відтінку, а в утворенні нового гідроніма від уже існуючого[92]. Зафіксовані прізвища можуть утворюватися:

а) від власних імен: **Іванець** (Ред., 2, 13) > х. Іванці [УкрАТП, с. 337]; **Радванець** > с. Радванці [УкрАТП, с. 346]; **Романець** (Ред., 2, 126) > х. Романці [УкрАТП, с. 325] (пор., Богданець, Василець, Мартинець (Ред., 2, 126)).

б) від прикметників чи дієприкметників, що передають ознаку носія прізвища: **Білявець** > с. Білявці [УкрАТП, с. 324]; **Жовтанець** > с. Жовтанці [УкрАТП, с. 334]; **Шарпанець** > с. Шарпанці [УкрАТП, с. 348]; (пор., Кудрявець, Худинець, Чернявець (Ред., 2, 125));

в) від особливостей місцевості, звідки походив перший носій прізвища: **Заболотець** > с. Заболотці [УкрАТП, с. 344]; **Загорець** (Іркл., 286) > с. Загірці [УкрАТП, с. 340]; **Заставець** > х. Заставці [УкрАТП, с. 326]; **Нагорець** > х. Нагірці [УкрАТП, с. 334]; **Підберезець** > с. Підберезці [УкрАТП, с. 327]; **Підбірець** > с. Підбірці [УкрАТП, с. 327]; **Підгаєць** > х. Підгайці [УкрАТП, с. 344; 348]; **Підгорець** > с. Підгірці [УкрАТП, с. 341]; **Підлипець** > с. Підлипці [УкрАТП, с. 330];

г) від загальних назв: **Гребінець** > с. Гребенці [УкрАТП, с. 334]; **Моранець** (Іркл., 491) > с. Моранці [УкрАТП, с. 333].

---

[92] Михайличенко Н. Взаємодія гідронімії та ойконімії. Ономастичні науки. 2009. № 1(3). С. 36.

-иг-а. Цей суфікс пов'язаний з характеристикою особи і надає прізвищу відтінку згрубілості і зневажливості: **Солига** > х. Солиги [УкрАТП, с. 350] (пор., Бардига, Петрига, Смертига, Татига (Ред., 2, 127)).

-ик (-ік). Цей суфікс надає зменшено-пестливого відтінку. Серед зафіксованих прізвищ виділяємо такі, які утворені від:

а) від власних імен: **Гавлик (Гаврик)** (Чучк., 129) > с. Гавлики [УкрАТП, с. 332]; **Іваник** (Ред., 2, 13) > с. Іваники [УкрАТП, с. 333; 345]; **Лесик** (Ред., 1, 142) > х. Лесики [УкрАТП, с. 350]; **Луцик** (Чучк., 349) > х. Луцики [УкрАТП, с. 338]; **Павлик** (Ред., 1, 173) > х. Павлики [УкрАТП, с. 338; 341]; **Романик** (Ред., 1, 190) > х. Романики [УкрАТП, с. 338] (пор., Адамик, Василик, Дмитрик, Костик (Ред., 2, 128));

б) від первісно незменшеної загальної назви-прізвиська: **Журавник** > с. Журавники [УкрАТП, с. 340]; **Зубик** (Ред., 2, 66) > х. Зубики [УкрАТП, с. 332]; **Козельник** > х. Козельники [УкрАТП, с. 327]; **Кудрик** (Іркл., 398) > х. Кудрики [УкрАТП, с. 337]; **Линник** (Іркл., 426) > х. Линники [УкрАТП, с. 348]; **Луник** (Іркл., 439) > х. Луники [УкрАТП, с. 338]; **Мідик** > х. Мідики [УкрАТП, с. 338]; (пор., Бараник, Бобик, В'юник, Вусик (Ред., 2, 129));

в) від прикметників: **Білик** (Ред., 1, 76) > х. Білики [УкрАТП, с. 338]; **Крутник** (Іркл., 395) > х. Крутники [УкрАТП, с. 330]; **Нижник** (Ред., 2, 129) > х. Нижники [УкрАТП, с. 338]; **Рудик** (Ред., 2, 69) > х. Рудики [УкрАТП, с. 337] (пор., Гарник, Масляник, Мудрик (Ред., 2, 129)).

г) від назви місця проживання: **Дебрик** > х. Дебрики [УкрАТП, с. 337]; **Дубник** (Іркл., 260) > х. Дубники [УкрАТП, с. 342]; **Липник** (Іркл., 426) > х. Липник [УкрАТП, с. 329; 330; 332]; **Пустельник**

(Ред., 2, 61) > х. Пустельники [УкрАТП, с. 335]; **Ставник** > х. Ставники [УкрАТП, с. 334].

Також зафіксовано прізвище із затемненою семантикою: **Малдрик** (Іркл., 451) > х. Малдрики [УкрАТП, с. 337] (пор., Опрендик, Падик, Пафик, Пантолик (Ред., 2, 129).

-ин. Суфікс -ин є продуктивним засобом творення присвійних прикметників в українській мові. Прізвища із цим суфіксом зазнали процесу субстантивації – перетворення прикметників на іменники. Також вони відмінюються за зразком іменників в однині (за винятком орудного відмінка), а в множині зберігають деякі риси прикметників (наприклад, у називному відмінку)[93].

Зафіксовані прізвища утворювалися:

а) від прізвиська батька чи матері: **Бугрин** (від Бугра) (Іркл., 110) > х. Бугрини [УкрАТП, с. 338]; **Бутин** (від Бута) (Іркл., 117) або від апелятива "бутин" – очищений від кори стовбур[94] > с. Бутини [УкрАТП, с. 337]; **Лисичин** (від Лисиця) (Іркл., 427) > х. Лисичини [УкрАТП, с. 326]; **Лосин** (від Лось) (Іркл., 436) > х. Лосини [УкрАТП, с. 345] (пор., Бардин, Вербин, Воронин (Ред., 2, 93)).

б) від жіночого імені: **Любин** (Іркл., 441) > с. Любини [УкрАТП, с. 333] (пор., Гасин, Зінчин, Ксенчин, Лесин (Ред., 2, 93)).

-ин-а. Цей суфікс часто використовується для утворення зменшувально-пестливих форм з негативним або співчутливим відтінком. Прізвища з цим суфіксом утворюються від:

а) від власних імен: **Семина** > х. Семини [УкрАТП, с. 339]; **Демчина** (Ред., 2, 132) > х. Демчини [УкрАТП, с. 337]; **Степина**

---

[93] Редько Ю. Сучасні українські прізвища…С. 95.

[94] Етимологічний словник української мови: у 7 т. АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; К. : Наук. думка, 1982. Т.1 . С. 309.

(Іркл., 697) > х. Степини [УкрАТП, с. 338] (пор., Грицина, Іванина, Сенина (Ред., 2, 132)).

б) від прізвиськ: **Дубина** (Іркл., 260) > х. Дубини [УкрАТП, с. 335; 343]; **Соснина** > х. Соснини [УкрАТП, с. 326] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер);*

Зафіксовані прізвища із затемненою семантикою: **Стрина** (Чучк., 537) > х. Стрини [УкрАТП, с. 337]; **Верина** > х. Верини [УкрАТП, с. 326]; **Хресина** > х. Хресини [УкрАТП, с. 326] (пор., Порцина, Сецина, Токмина (Ред., 2, 132).

-ись. Зафіксовано одне прізвище з цим суфіксом, яке утворене від зменшеної форми імені Григорій: **Грись** (Іркл., 200) > х. Грисі [УкрАТП, с. 341] (пор., Гаврись, Лаврись, Максись (Ред., 2, 133)).

-их. Цей суфікс надає згрубілого значення. Зафіксовано одне прізвище, яке утоврилося від чоловічого імені: **Гаврих** (Ред., 2, 134) > х. Гаврихи [УкрАТП, с. 326] (пор., Ваврих (Ред., 2, 134)).

-ишин. Прізвища з цим складним суфіксом утворені від присвійних прикметників та субстантивувалися в іменники. Зафіксовано такі прізвища, які можуть походити від імені батька або матері: **Лучишин** (Іркл., 440) > х. Лучишини [УкрАТП, с. 338]; **Петришин** (Іркл., 565) > х. Петришини [УкрАТП, с. 350] (пор., Адамишин, Антонишин, Гаврилишин (Ред., 2, 207)). Одне прізвище можливо утворене від прізвиська батька: **Пальчишин** > х. Пальчишини [УкрАТП, с. 337].

-иц'-а. Суфікс -иця використовувався для утворення іменників, що характеризували людей, тварин, рослин та інших об'єктів за зовнішними ознаками. Також цей суфікс може вказувати на

специфічні особливості місцевості, пов'язані з її природними умовами, рослинністю або іншими характеристиками[95].

Цей суфікс є досить продуктивним, бо зафіксовано достатньо прізвищ: **Глиниця** > с. Глиниці [УкрАТП, с. 333]; **Колониця** > х. Колониці [УкрАТП, с. 339]; **Нивиця** > с. Нивиці [УкрАТП, с. 335]; **Мальчиця** > с. Мальчиці [УкрАТП, с. 331]; **Тетевчиця** > с. Тетевчиці [УкрАТП, с. 347]; **Хильчиця** > с. Хильчиці [УкрАТП, с. 331] (пор., Крушаниця, Саджаниця, Смужаниця, Сушениця (Ред., 2, 134)).

-ичк-а. Прізвища з цим суфіксом мають зменшувально-пестливе значення, найчастіше утворюються шляхом додавання зменшувального суфікса до вже існуючих слів: **Баричка (Баричко)** (Іркл., 68) > х. Барички [УкрАТП, с. 338]; **Вінничка** > с. Віннички [УкрАТП, с. 327]; **Криничка** > х. Кринички [УкрАТП, с. 324; 348] (пор., Музичка, Паляничка, Теличка (Ред., 2, 136)).

-ій. Зафіксовані прізвища на цей суфікс утворювалися:

а) від чоловічих імен: **Дацій** (від імені Даць, Дацко) (Ред., 2, 137) > х. Дації [УкрАТП, с. 343] (пор., Карпій, Кузій Павлій, Стецій (Ред., 2, 137));

б) від загальних назв: **Бабій** (Ред., 2, 137) > х. Бабії [УкрАТП, с. 338]; **Гелетій** (Ред., 2, 137) > х. Гелетії [УкрАТП, с. 338] (Гелетій "була жартівливою назвою ремісника, що виготовляв гелетки" (пор., Бородій, Рибій, Чаплій (Ред., 2, 137)). Переважна більшість прізвищ цієї групи має іронічний або насмішливий характер, підкреслюючи якусь особливу рису носія.

---

[95] Михайличенко Н. Ойконіми України на -иця відапелятивного походження. Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Вип. 6. Ч. 2. Хмельницький : 2013. С. 202.

в) *від дієслів,* може виражати рід діяльності людини, надаючи прізвищу певне негативне емоційне забарвлення: **Лупій** (Ред., 2, 137) > х. Лупії [УкрАТП, с. 337] (пор., Палій, Плаксій, Стогній, Топчій (Ред., 2, 137));

г) від прикметників, що виражали характерну рису носія: **Чорній** (Ред., 2, 68) > х. Чорнії [УкрАТП, с. 338; 345] (пор., Добрій, Мокрій, Ясній (Ред., 2, 138))

-к-а. Цей суфікс в прізвищах часто вказує на те, що вони походять від зменшено-пестливих форм імен або прізвиськ.

Серед зафіксованих прізвищ є ті, що утворені:

а) від власних імен: **Василинка** (Іркл., 126) > х. Василинки [УкрАТП, с. 338]; **Паранька** (Ред., 2, 141) > х. Параньки [УкрАТП, с. 327]; **Химка** (Ред., 2, 141) > х. Химки [УкрАТП, с. 332] (пор., Гнатинка, Микитка, Савка, Савулка (Ред., 2, 141));

б) від прикметників: **Лиска** (Ред., 2, 141) > х. Лиски [УкрАТП, с. 346] (пор., Гордутка, Сивулька (Ред., 2, 141)

в) від зменшених загальних назв: **Грушка** (Ред., 2, 97) > х. Грушки [УкрАТП, с. 335]; **Губка** (Ред., 2, 141) > х. Губки [УкрАТП, с. 337]; **Дібровка** > х. Дібровки [УкрАТП, с. 348]; **Липка** (Ред., 2, 141) > х. Липки [УкрАТП, с. 335]; **Нивка** > х. Нивки [УкрАТП, с. 327]; **Халупка** > х. Халупки [УкрАТП, с. 329; 340]; **Хатка** > х. Хатки [УкрАТП, с. 325; 332; 339; 347]; **Шопка** > х. Шопки [УкрАТП, с. 328] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер);* (пор., Бандурка, Гнидка, Дубинка, Шкурка (Ред., 2, 141)).

-к-о. Цей суфікс надає відтінку зменшеності. Зафіксовані прізвища утворилися від:

а) від іменників: **Бродко** (Іркл., 108) > с. Бродки [УкрАТП, с. 349]; **Брожко** > х. Брожки [УкрАТП, с. 333]; **Вирко** > х. Вирки

[УкрАТП, с. 335]; **Мочарко** > х. Мочарки [УкрАТП, с. 341]; **Таранько** (Іркл., 714) > х. Тараньки [УкрАТП, с. 350]; **Лойко** (Іркл., 434) > х. Лойки [УкрАТП, с. 327]; **Чишко** (Іркл., 798) > с. Чишки [УкрАТП, с. 327] (пор., Березко, Головко, Дубинко, Соломко (Ред., 2, 141));

б) від власних імен: **Бонько** > х. Боньки [УкрАТП, с. 331]; **Борко** (Іркл., 100) > х. Борки [УкрАТП, с. 336; 348]; **Валько** (Іркл., 122) > х. Вальки [УкрАТП, с. 326]; **Василько** (Чучк., 110) > х. Васильки [УкрАТП, с. 338]; **Гришко** (Чучк., 162) > х. Гришки [УкрАТП, с. 345]; **Дацько** (Ред., 2, 142) > с. Дацьки [УкрАТП, с. 338]; **Дзюнько** > х. Дзюньки [УкрАТП, с. 337]; **Климко** (Ред., 2, 142) > х. Климки [УкрАТП, с. 338]; **Майко** (Чучк., 355) > х. Майки [УкрАТП, с. 332]; **Манько** (Іркл., 456) > х. Маньки [УкрАТП, с. 338]; **Мишко** (Чучк., 388) > х. Мишки [УкрАТП, с. 324]; **Сташко** (Ред., 2, 10) > х. Сташки [УкрАТП, с. 326]; **Стецько** (Чучк., 535) > х. Стецьки [УкрАТП, с. 323]; **Федірко** (Ред., 2, 142) > х. Федірки [УкрАТП, с. 345]; **Яцько** (Ред., 2, 142) > х. Яцьки [УкрАТП, с. 345] (пор., Антошко, Гаврилко, Данилко (пор., Ред., 2, 142))

в) від дієслівних основ, і позначають дію, яку виконує людина: **Гатко** (від «гатити») > х. Гатки [УкрАТП, с. 349]; **Ревко** (від «ревіти») (Іркл., 617) > х. Ревки [УкрАТП, с. 344]; **Торко** (від «торкати» > х. Торки [УкрАТП, с. 347]; **Пленько** (від «плентати») > х. Пленьки [УкрАТП, с. 341]; (пор., Гулько, Жмурко, Кивко, Стойко (Ред., 2, 142));

г) від прикметникової основи: **Малко** (Ред., 2, 142) > х. Малки [УкрАТП, с. 326] (пор., Дичко, Зеленко, Корячко (Ред., 2, 142));

д) від неясної основи: **Тритко** > х. Тритки [УкрАТП, с. 335]; **Молошко, Молочко** (Іркл., 490) > х. Молошки [УкрАТП, с. 329].

-м-а. Зафіксовано два прізвища: **Бучма** (Ред., 2, 143) > х. Бучми [УкрАТП, с. 337]. Ю. Редько пише, що можливо прізвище Бучма виникло “від дієслова “бучати”. **Гайма** > х. Гайми [УкрАТП, с. 338] (пор., Кичма, Кошма, Бурма (Ред., 2, 143)).

-'о. Цей суфікс вносить зменшено-пестливий відтінок. Зафіксовано прізвище від власного імені: **Гриньо** (Чучк., 160) > х. Грині [УкрАТП, с. 338]. Також є прізвище із затемненою семантикою: **Крильо** > х. Крилі [УкрАТП, с. 338]; **Лоньо** > с. Лоні [УкрАТП, с. 342]; **Пелиньо** > х. Пелині [УкрАТП, с. 350]; **Пуньо** (Іркл., 609) > х. Пуні [УкрАТП, с. 337]; **Убиньо** > с. Убині [УкрАТП, с. 339]; **Чолгиньо** > с. Чолгині [УкрАТП, с. 350].

-ок. Цей суфікс надає пестливо-зменшеного відтінку. Зафіксовані прізвища утворені від:

а) загальних назв: **Беремок** > х. Беремки [УкрАТП, с. 344]; **Кожушок** (Іркл., 356) > х. Кожушки [УкрАТП, с. 337]; **Ланок** > х. Ланки [УкрАТП, с. 332; 338]; **Лужок** > х. Лужки [УкрАТП, с. 337; 338; 340; 345; 347]; **Місток** > х. Містки [УкрАТП, с. 344; 348]; **Окілок** > х. Окілки [УкрАТП, с. 350]; **Пеньок** > х. Пеньки [УкрАТП, с. 332; 339]; **Садок** > х. Садки [УкрАТП, с. 327]; **Ставок** > с. Ставки [УкрАТП, с. 331; 345]; **Теремок** > х. Теремки [УкрАТП, с. 329] *(походження твірних основ ойконімів може мати неантропонімний характер);* (пор., Вовчок, Дячок, Зубок, Пастушок (Ред., 2, 146));

б) *від дієслівної основи* та не мають відтінку зменшеності: **Вихопок** > х. Вихопки [УкрАТП, с. 334] (пор., Зробок, Мацалок, Недоносок, Придаток (Ред., 2, 146)).

-от-а. Цей суфікс у зафіксованих прізвищах може мати зневажливе значення: **Болкота** > х. Болкоти [УкрАТП, с. 324]; **Щеплота** > х. Щеплоти [УкрАТП, с. 339] (може означати худющу

людину від прикметника “щеплуватий”: (пор., Голота, Нищота (Ред., 2, 148)).

-ош. Цей суфікс є запозиченням з польської мови. Зафіксовано одне прізвище, яке творене від власного імені Ярослав: **Ярош** (Ред., 2, 149) > х. Яроші [УкрАТП, с. 330; 338] (пор., Бартош, Гаврош, Мирош (Ред., 2, 149)).

-уг-а. Цей суфікс надає словам зневажливого забарвлення, акцентуючи на негативних характеристиках, виражених основою слова: **Батуга** > х. Батуги [УкрАТП, с. 338] (пор., Волоцюга, Дремлюга, Калюга, Лапуга (Ред., 2, 150)).

-уйк-о. Зафіксовано одне прізвище з цим суфіксом, основа, якого є неясною: **Волуйко** (Ред., 2, 151) > х. Волуйки [УкрАТП, с. 351] (пор., Загоруйко, Полуйко (Ред., 2, 151)).

-ук (-’ук), -чук. Ці суфікси первинно служили для утворення патронімічних прізвищ, вказуючи на батьківське або, рідше, материнське походження. Зафіксовані прізвища утворені від:

а) від імені батька: **Власюк** (Ред., 2, 151) > х. Власюки [УкрАТП, с. 344]; **Гринчук** (Іркл., 200) > х. Гринчуки [УкрАТП, с. 329]; **Гриньчук** (Чучк., 160) > х. Гриньчуки [УкрАТП, с. 337]; **Марчук** (Ред., 2, 151) > х. Микитюки [УкрАТП, с. 343]; **Микитюк** (Ред., 2, 151) > х. Марчуки [УкрАТП, с. 338]; **Станьчук, Станчук** (Чучк., 532) > х. Станьчуки [УкрАТП, с. 337]; **Федюк** (Ред., 2, 10) > х. Федюки [УкрАТП, с. 337]; (пор., Андрійчук, Іванчук, Костюк, Матвійчук (Ред., 2, 151));

б) від батьківського прізвища або прізвиська: **Дзендзелюк** (від Дзендза) (Іркл., 239) > х. Дзендзелюки [УкрАТП, с. 326]; **Майбук** (від Майба) > х. Майбуки [УкрАТП, с. 345]; **Шудлюк** (від Шудлик) (Іркл.,828) > х. Шудлюки [УкрАТП, с. 345] (пор., Байдюк (від Байда), Гайдюк (від Гайда) (Ред., 2, 152));

в) від загальної назви, і надає прізвищу згрубілого значення: **Батюк** (Іркл., 70) > х. Батюки [УкрАТП, с. 327]; **Видюк** (Іркл., 135) > х. Видюки [УкрАТП, с. 345];

г) від дієслів: **Завірюк** (від «завірити») > х. Завірюки [УкрАТП, с. 345]; **Падюк** (від «падати») (Іркл., 545)> х. Падюки [УкрАТП, с. 338]; **Пестюк** (від «пестити») > х. Пестюки [УкрАТП, с. 343]; **Чуюк** > х. Чуюки [УкрАТП, с. 337];

ґ) від професії батька: **Стріхалюк** > х. Стріхалюки [УкрАТП, с. 342]; **Теслюк** (Ред., 2, 50) > х. Теслюки [УкрАТП, с. 338] (пор., Бондарук, Коновалюк, Кравчук, Мисливчук (Ред., 2, 152)).

-ул-а. Цей суфікс вносить у значення негативну оцінку. Зафіксовано одне прізвище, яке може мати дієслівну основу: **Мочула** (від «мочити») (Іркл., 495) > х. Мочули [УкрАТП, с. 325]. Прізвище також могло утворитися лексико-семантичним способом від спорідненого слов'янського апелятива «мачула» – незграбна людина, неотеса» (Гр., II, 413)[96] (пор., Мацула, Пищула, Прасула, Рипула (Ред., 2, 154)).

-ул'-а. Цей суфікс надає зневажливого відтінку. Зафіксовано одне прізвище, яке утворено від прикметникової основи: **Кривуля** (Іркл., 390) > х. Кривулі [УкрАТП, с. 341] (пор., Козуля, Негруля, Носуля, Рогуля (Ред., 2, 155).

-ун. За допомогою цього суфікса в українській мові активно утворюються слова, що виражають зневагу або насмішку. Зафіксовані прізвища утворилися від загальних назв та прізвиськ: **Горун** (Іркл., 194) > х. Горуни [УкрАТП, с. 338]; **Шарун** (Іркл., 809) > х. Шаруни [УкрАТП, с. 325] (пор., Кривдун, Лівшун, Шовкун (Ред., 2, 156)).

---

[96] Єфименко І.В. Українські прізвищеві назви XVI ст. К., 2003. С. 104.

-ун’. Зафіксовано одне прізвище, що утворене від пестливої форми власного імені: **Павлунь** (Іркл., 543) > х. Павлуні [УкрАТП, с. 324] (пор., Михалунь, Федунь, Яремчунь (Ред., 2, 157).

-ур. Цей суфікс надає зневажливого значення. Зафіксовано одне прізвище, що утворене від загальної назви: **Мамчур** (Ред., 2, 158) (від «мамка») > х. Мамчури [УкрАТП, с. 345] (пор., Бабчур, Женчур (Ред., 2, 158)).

-ус. Суфікс зустрічається переважно в запозиченнях з латинської мови. Він служив для творення насмішливих назв шляхом додавання до українських імен або прізвиськ: **Герус** (від Гервасій) (Іркл., 175) > х. Геруси [УкрАТП, с. 338] (пор., Дмитрус, Митус, Микус (Ред., 2, 159)).

-усь. Суфікс надає прізвищам, що утворилися від імен зменшено-пестливого відтінку: **Іванусь** (Ред., 2, 13) > х. Іванусі [УкрАТП, с. 345]; **Тітусь** (від імені Тит) > х. Тітусі [УкрАТП, с. 339] (пор., Петрусь, Павлусь, Левусь (Ред., 2, 159)).

-ут-а. Зафіксовано одне прізвище, що утворене від прикметникової основи: **Білута** (від «білий» (Іркл., 86) > х. Білути [УкрАТП, с. 337] (пор., Благута (від «благий»), Голюта (голий) (пор., Ред., 2, 160)).

-ух (-'ух). Суфікси свідчать про згрубіле значення. Зафіксовані прізвища утворені від дієслівної основи: **Смалюх** (Іркл., 679) > х. Смалюхи [УкрАТП, с. 338]; **Цепух** > х. Цепухи [УкрАТП, с. 340] (пор., Коптюх, Питух (Ред., 2, 161)).

-уч. Зафіксовано одне прізвище з цим суфіксом: **Дудуч** > х. Дудучі [УкрАТП, с. 338];

-уш. Суфікс є неукраїнського походження. Його можна побачити у польській та чеській мові в іменах. Зафіксоване одне

прізвище, яке має неясну будову: **Ветрикуш** > х. Ветрикуші [УкрАТП, с. 326] (пор., Бакуш, Вільшуш, Лагуш (Ред., 2, 162).

-уш-а. Цей суфікс має інше походження. Він надає відтінок зменшеності. Зафіксоване прізвище утворене від імені: **Михалуша** > х. Михалуші [УкрАТП, с. 342] (пор., Павлуша, Петруша, Якуша (Ред., 2, 162)).

-ц'-а. Цей суфікс слугує для утворення іменників з пестливим відтінком, назв деяких предметів та імен. Зафіксовано два прізвища, що утворені:

а) від назви частини рослини: **Брунця** > х. Брунці [УкрАТП, с. 337];

б) від імені: **Іванця** / **Іванець**> х. Іванці [УкрАТП, с. 337] (пор., Гундзя, Міндзя, Панця (Ред., 2, 163)).

3.2.2.2. Префіксально-суфіксальний спосіб словотвору

Рідше використовується при творенні прізвищ, аніж суфіксальний. Більшість твірних основ ойконімів, що утворені цим способом можуть мати відапелятивне походження. Існує також гіпотеза, що ойконім міг виникнути від прізвища або прізвиська особи, яка мешкала в місцевості, характеризуючись певним географічним положенням (за горою, лугами чи болотами). Згодом це прізвище поширилося на всю родину, а потім стало назвою населеного пункту. Наприклад: ОН Загірний > «родина Загірного» > **Загірні**;

Префікс **за-** виражав переважно просторові відношення, і означав людей, що проживали «за» об'єктом, названим кореневою морфемою: **Заболотець** > с. Заболотці [УкрАТП, с. 344]; **Загірець** > с. Загірці [УкрАТП, с. 340]; **Загірний** (Ред., 1, 112) > с. Загірні

[УкрАТП, с. 337]; **Залужний** (Ред., 2, 29) > х. Залужні [УкрАТП, с. 337]; (пор., Загірняк, Зарубій, Засядько (Ред., 2, 169)).

Префікс **пере-** виступає у прізвищах, що утворені від дієслів: **Перемилко** > х. Перемилки [УкрАТП, с. 335]; **Перетяток** (Ред., 2, 170) > х. Перетятки [УкрАТП, с. 337] (пор., Пересоляк, Пересунько, Переходень (Ред., 2, 170)).

Префікс **під-** зафіксовано у прізвищах: **Підсмерека** > х. Підсмереки [УкрАТП, с. 343]; **Підсосна** > х. Підсосни [УкрАТП, с. 333];

Префікс **по-** виступає у прізвищах: **Погорілець** (Ред., 2, 170) > с. Погорільці [УкрАТП, с. 328]; **Поруба** > с. Поруби [УкрАТП, с. 338]; **Почап** > с. Почапи [УкрАТП, с. 330]; (пор., Побурко**,** Покиданець, Породько (Ред., 2, 170)).

Префікс **роз-** зафіксовано у прізвищах: **Роздола** > х. Роздоли [УкрАТП, с. 333]; **Розсоха** (Іркл., 628) > с. Розсохи [УкрАТП, с. 342];

Префікс **меж-** зафіксовано у прізвищі: **Межигора** > х. Межигори [УкрАТП, с. 343].

3.2.2.3. Лексико-синтаксичний спосіб словотвору

Типовими для української ономастики є складені прізвища, утворені з двох коренів чи основ. Зафіксовано такі типи складних прізвищ, твірними основами яких є:

1. *Композити, що складаються з прикметникової основи з іменником:* **Боровус** > х. Боровуси [УкрАТП, с. 350]; **Вислобік** > с. Вислобоки [УкрАТП, с. 340]; **Гологірка** > с. Гологірки [УкрАТП, с. 333]; **Гологора** > с. Гологори [УкрАТП, с. 333]; **Добростан** > с. Добростани [УкрАТП, с. 331]; **Чорнокунець** > х. Чорнокунці [УкрАТП, с. 350] (пор., Білозуб, Кривоус, Сивокінь (Ред., 2, 176)).

2. *Композити, що складаються з іменникової і дієслівної основ:* **Боброїд** > с. Боброїди [УкрАТП, с. 337]; **Ракобовт** > с. Ракобовти [УкрАТП, с. 326] (пор., Короїд, М'ясоїд, Силоїд (Ред., 2, 177))

3. *Композити, що складаються з дієслівної основи з іменником:* **Блищивода** > с. Блищиводи [УкрАТП, с. 334]; **Варивода** (Ред., 2, 177) > х. Вариводи [УкрАТП, с. 323]; **Паликорова** > с. Паликорови [УкрАТП, с. 343]; **Печихвіст** > с. Печихвости [УкрАТП, с. 335; 339]; **Сторонибаба** > с. Сторонибаби [УкрАТП, с. 334]; **Шийнога** > с. Шийноги [УкрАТП, с. 347] (пор. Ведибіда, Паливода, Палисвіт, Печиборщ (Ред., 2, 177)).

4. *Композити, що складаються з прикметникової (прислівникової) та дієслівної основ:* **Скоропад** (Іркл., 673) > х. Скоропади [УкрАТП, с. 337]; **Тучап** (зрощення присл. "ту" з дієслівним коренем "-чап-")[97] > с. Тучапи. [УкрАТП, с. 329]; Тучапи (пор., Скороход, Тихолаз, Тонковид (Ред., 2, 177)).

5. *Композити, що складаються з числівникової та іменникової основ:* **Стоділок** > х. Стоділки [УкрАТП, с. 329] (пор., Стодоля, Тризуб, Тризуб, Трипуз, Триус (Ред., 2, 178)).

6. *Композити невизначеної структури із затемненою семантикою:* **Вархода** > х. Варходи [УкрАТП, с. 325]; **Кузубатица** > х. Кузубатици [УкрАТП, с. 343]; **Паріпса** > х. Паріпси [УкрАТП, с. 338]; **Кутернога** > х. Кутерноги [УкрАТП, с. 344]; **Шпиколос** > с. Шпиколоси [УкрАТП, с. 344]; (Білограс, Логомиз, Ляхошест, Махобей (Ред., 2, 178)).

[97] Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів…С. 203.

3.2.2.4. Прізвища, у яких важко визначити структуру, через затемнену семантику:

Летіж (Летига + *-jь) > х. Летіжі [УкрАТП, с. 338]; **Лиша** (Лихъ + *-ja) > х. Лиші [УкрАТП, с. 327]; **Ришна** (Рих + ьн + *-ja) > х. Ришни [УкрАТП, с. 338]; **Слук** > х. Слуки [УкрАТП, с. 326]; **Скурга** > х. Скурги [УкрАТП, с. 337].

За структурою серед проаналізованих прізвищ іменниковий тип є найпоширенішим. Антропоніми цього типу несуть в собі інформацію про соціальний статус, заняття та походження наших предків.

Серед усіх способів словотвору – суфіксальний є найпродуктивнішим у творенні українських прізвищ. Додавання різних суфіксів до основ (імен, прізвиськ, апелятивів) дозволяло формувати нові антропоніми, які відображали різноманітні характеристики їхніх носіїв: походження, фізичні особливості, характер, рід занять тощо. Українські прізвища утворюються за допомогою великої кількості суфіксів, кожен з яких має свою семантику. Один і той же суфікс може мати різні значення в залежності від основи слова. Найпродуктивнішими суфіксами у творенні прізвищ є: **-ак:** Лисак, Семак **-як:** Невиняк, Якуб'як; **-ик:** Луцик, Кудрик; **-ка:** Лиска, Химка; **-ко:** Губко, Дацько; **-ук:** Тріщук; **(-'ук):** Микитюк, Падюк; **-чук:** Гринчук, Марчук.

Також цікавими є складені прізвища в українській мові. Вони утворені шляхом поєднання двох або більше коренів чи основ. Ці прізвища відображають різноманітні аспекти життя предків, такі як зовнішність, заняття, риси характеру, місце проживання тощо. Найпоширенішими є прізвища, що складаються з а) прикметникової основи з іменником: **Боровус** > х. Боровуси [УкрАТП, с. 350];

Вислобік > с. Вислобоки [УкрАТП, с. 340]; б) прізвища, що складаються з дієслівної основи з іменником: **Блищивода** > с. Блищиводи [УкрАТП, с. 334]; **Паликорова** > с. Паликорови [УкрАТП, с. 343].

ВИСНОВКИ

У цьому дослідженні ми окреслили особливості відантропонімних ойконімів на -и/-і, провели лексико-семантичний аналіз та з'ясували структурно-деривaційні особливості твірних основ.

Значний внесок у дослідження ойконімів на -и/-і зробили такі вчені: Д. Бучко, М. Худаш, М. Демчук, Т. Беценко, Ґ. Ґурнович, Я. Пура, Л. Гумецька, Л. Масенко, М. Габорак, Ю. Карпенко, В. Котович, І. Волянюк, І. Грицюк та інші.

Відродові ойконіми за словотвірною структурою та семантикою належать до первинних, які структурно оформлені на доойконімному рівні і мотивовані антропонімами.

Для дослідження ми використали назви населених пунктів Львівської області із праці Українська РСР: Адміністративно-територіальний поділ: на 1 вересня 1946 року. Проаналізовано 449 ойконімів.

За семантикою твірних основ назви населених пунктів поділено на ті, що утворилися: а) від особових імен (101 одиниця – 22, 5 % від загальної кількості); б) від апелятивних антропонімів (291 одиниця – 64,8 % від загальної кількості); в) з множинною семантикою (25 одиниць – 5,5 % від загальної кількості); в) із затемненою семантикою (32 одиниці – 7,1 % від загальної кількості).

Найчисельнішою є група ойконімів, в основах яких засвідчені відапелятивні імена чи пізніші прізвиська. Серед них найбільшою є група найменувань, утворених за відповідною ознакою носія, внутрішньою чи зовнішньою, або ж за подібністю до тварин (194 одиниці – 43,2 % від загальної кількості). Меншою є група прізвищ, утворених від професій та соціальної приналежності (54 одиниці –

12% від заг. к-сті). Найменшою є прізвища, утворені від особливостей місцевості (43 одиниці – 9,6 % від заг. к-сті).

Найменування, що утворені від особових імен ми поділили за походженням. Найбільшою є група прізвищ від грецьких імен (38 одиниць – 8,5 % від заг. к-сті); наступною – прізвища, утворені від давньослов'янських імен (композитів та від композитів) (28 одиниць – 6,2 % від заг. к-сті); далі прізвища, утворені від староєврейських імен (22 одиниці – 4,9 % заг. к-сті); найменшою є група найменувань, утворена від латинських імен (12 одиниць – 2,7 % заг. к-сті).

За структурою твірні основи ойконімів поділено на: а) прізвища прикметникового типу; б) прізвища іменникового типу.

Серед прізвищ іменникового типу найбільш продуктивними є ті, які утворені лексико-семантичним та морфологічним способом. Також зафіксовано невелика кількість прізвищ, які утворилися синтаксико-морфологічним способом (складанням основ).

Прізвища, утворені лексико-семантичним способом найчастіше походять від назв: власних імен, дерев, інших рослин та квітів, частин рослин (у тому числі плодів), професії (заняття), за індивідуальними (фізичними і психічними), ознаками, тварин, птахів. І рідше походять від назв: риб, комах, частин тіла людини, тварин, птахів, знаряддь праці, предметів хатнього устаткування.

Морфологічним способом утворилося чимало прізвищ. Серед виділених суфіксів є такі: -ав-а, -ай, -айл-о, -ак (-'ак), -ак-а, ал-а/-ал-о, -аль, -ан, -анк-о, -ань, -ар, -ас, -ач, -аш, -ба, -да, -ейко, -ель, -ен, -енк-о, -ень, -ет, -ець, -иг-а, -ик (-ік), -ин, -ин-а, -ись, -ишин, -иц'-а, -ичк-а, -ій, -к-а, -к-о, -'о, -ок, -от-а, -ош, -уг-а, -уйк-о, -ук (-'ук), -чук, -ул-а, -ул'-а, -ун, -ун', -ур, -ус, -усь, -ут-а, -ух (-'ух), -уч, -уш, -уш-а, -

ц’-а. Найпродуктивнішими суфіксами у творенні прізвищ є: -ак, -як, -ик, -ка, -ко, -ук (-’ук), -чук.

Рідше використовується при творенні прізвищ префіксально-суфіксальний спосіб, аніж суфіксальний.

Прізвища, які утворилися синтаксико-морфологічним способом є характерним типом українських особових назв. Для багатьох ойконімів на -и/-і ми не виявили відповідних особових назв. Це пояснюється насамперед відсутністю повних словників власних назв. Проте, можливість їхнього існування доводить наявність аналогічних композитних елементів у складі інших імен.

Отож, дослідження назв поселень є одним із першочергових завдань в українській ономастиці. Адже виокремлені антропоніми із назв населених пунктів містять важливу та багату інформацію про життя та діяльність людей, які проживали в різні періоди того чи іншого регіону. Вони можуть розповісти про засновника поселення, про історичні події, про соціальні процеси, які відбувалися в минулому. Дослідження цих прізвищ сприяє збереженню історичної пам’яті народу та його культурних традицій. На жаль, деякі антропоніми до сучасного етапу не збереглися, тому виокремлення цих давніх назв із ойконімікону – важливе завдання для ономастів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

а) наукова література

1. Беценко Т. Етюди з топонімії Сумщини. Походження географічних найменувань. Суми: Собор, 2001. 72 с.

2. Богдан Ф. Словник українських прізвищ у Канаді. Вінніпег, Ванкувер: Накладом Ономастичної комісії УВАН і Канадського Назвознавчого Інституту, 1974. 354с.

3. Бучко Д. Відродинні ойконіми Надсяння. Acta Albaruthenica, Rossica, Polonica: VII Міжнародная навук. канф. “Беларуска-руска-польскае супастаўляльнае мавазнауства, культуралогія”. Віцебск, 2006. С. 294-296.

4. Бучко Д. Відродинні ойконіми польсько-українського пограниччя. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. В. 34. Ч. ІІ. С. 154.

5. Бучко Д. Ойконімія Покуття: Дис... д-ра філол. наук: 10.02.01. Чернівці, 1992. 305 с

6. Бучко Д. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі (за даними реєстру поселень з 1670 р.). Українська мова №4. Київ, 2009. С. 41-51.

7. Бучко Д. Походження назв населених пунктів Покуття. Львів, 1990. 144 с.

8. Бучко Г., Бучко Д. Покутсько-гуцульські ойконімійні паралелі. Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки (Мовознавство). 2012. С. 82–87.

9. Бучко Д., Стефанець В. Відродові назви в ойконімії України. Соціологічні проблеми Чернівецької області. Тези. Чернівці, 1990. С.61-63.

10. Вербич С. Лінгвокультурологічне тлумачення ойконімів: у пошуках істини. Мовознавство. 2022. № 3. С. 23-46.

11. Вербич С. Ойконімікон України: минуле й сьогодення (на матеріалі Тернопільщини) Мовознавство. 2016. № 1. С. 31.

12. Волянюк І. Ойконіми на -и/-і Північної Тернопільщини . Студії з ономастики та етимології. 2007. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2007. С. 49–57.

13. Волянюк І. Ойконіми північної Тернопільщини зі слов'янськими іменами в основах. Вісник Львівського університету. Вип. 46. Част. ІІ. 2009. С. 162–171.

14. Волянюк І. Становлення і розвиток ойконімії Північної Тернопільщини XII – XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2009. 19 с.

15. Габорак М. Назви поселень Івано-Франківщини (Бойківщина, Гуцульщина та Опілля): [історико-етимологічний словник]. Івано-Франківськ : ПрутПринт, 2007. 198 с.

16. Габорак М. Семантико-словотвірні типи ойконімів Прикарпаття (XII – XX ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 1999. 17 с.

17. Гонца І. Відродинні найменування в ойконімії Черкащини. Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць. Хмельницький : ХмЦНП, 2014. Вип. 6. С. 23–30.

18. Грицюк І. Ойконіми на -и/-і Волині та Поділля з композитними іменами в основах. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Сер. Мовознавство. Тернопіль : ТДПУ, 2003. Вип. 10. С. 71-73

19. Гумецька Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV-XV ст. Київ, 1958. 238 с.

20. Демчук М. Найдавніші українські ойконіми відантропонімного походження: питання етимології. Народознавчі зошити, № 1. 2018. С. 150-155.

21. Демчук М. Ойконімія як джерело дослідження антропонімії (на матеріалі українських карпатських та прикарпатських назв населених пунктів, утворених від християнських особових власних імен. Народознавчі Зошити. 1998. № 6. С. 633-638.

22. Демчук М. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV-XVII ст. : [монографія]. АН УРСР, Львів. від-ня Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. Київ: Наук. думка, 1988. 169 с.

23. Дика Л. Ойконімія Східного Поділля : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2009. 21 с.

24. Енциклопедія історії України. Київ : Наук. думка, 2003–2019. Т. 1–10.

25. Етимологічний словник української мови. Головн. ред. О. С. Мельничук. В 7 т. К.: «Наукова думка», 1982–2012.

26. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі. АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наук. думка, 1985. 252 с.

27. Єфименко І. Українські прізвищеві назви XVI ст. К., 2003. 168 с.

28. Ільченко І., Ткаченко Н. Семантико-структурна характеристика відантропонімних назв поселень Запорізького краю. Collective monograph, Wloclawek. Poland. 2020. С. 238-253.

29. Ірклієвський В. Етимологічний словник українських прізвищ. Мюнхен, 1987. 903 с.

30. Карпенко Ю. А. Топонімія Буковини. Київ, 1973. 237 с.

31. Кордуба М. Що кажуть нам назви осель? Наша Батьківщина. Львів : 1938. № 2. С. 31–37.

32. Котович В. Ойконімний простір України: ономастичний та лінгвокультурологічний аспекти: автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.02.01. Луцьк, 2020. 43 с.

33. Котович В. В. Походження назв населених пунктів Опілля. Дрогобич: Відродження, 2000. 156 с.

34. Котович В. Становлення і розвиток ойконімії Самбірщини. Рідне слово в етнокультурному вимірі : зб. наук. праць. Дрогобич : Посвіт, 2015. С. 97–112.

35. Кругляк Ю. Ім’я вашого міста. Київ : Наукова думка, 1978. 156 с.

36. Купчинська З. Деантропонімна архаїчна ойконімія: від композити. Записки з ономастики. Одеса : Астропринт, 2015. Вип. 18. С. 416–434.

37. Купчинська З. Деантропонімна архаїчна ойконімія України: відкомпозити. ІІ. Записки з ономастики. Одеса : Астропринт, 2017. Вип. 20. С. 159–175.

38. Купчинська З. Дещо про методику виокремлення антропонімів із ойконімії. Вісник Львівського ун-ту. Серія філологічна. Львів : Львів-ський університет, 2010. Вип. 50. С. 409–416.

39. Купчинська З. Лексико-семантична і словотворча структура географічних назв на -ин, -ів (Територія України, X–XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук 10.02.01. Львів, 1993. 18 с.

40. Купчинська З. Просторово-часовий вимір української ойконімії: система і тенденції. Вісник Львівського університету : 2008.

41. Купчинська З. Стратиграфія архаїчної ойконімії України : монографія. Львів : НТШ, 2016. 1278 с.

42. Лисенко А. Ойконімія Полтавської області : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Кіровоград, 2007. 208 с.

43. Лучик В. Відапелятивні та відантропонімні прізвища в українській мові. Дослідження з ономастики : зб. наук. праць за матеріалами VII Всеукраїнської ономастичної конференції (1-3 жовтня 1997 р.). Дніпропетровськ, 1997. С. 33-34.

44. Масенко Л. Розвиток топонімічної лексики. Історія української мови: Лексика і фразеологія. Київ, 1983. С. 620-659.

45. Масенко Л. Українські імена і прізвища. Київ, 1990. 47 с.

46. Михайличенко Н. Взаємодія гідронімії та ойконімії (на матеріалі Центрального та Східного регіонів України). Ономастичні науки. 2009. № 1(3). С. 36-41.

47. Михайличенко Н. Ойконіми України на -иця відапелятивного походження. Актуальні проблеми філології та перекладознавства: [зб. наук. праць]. Вип. 6. Ч. 2. Хмельницький : Хмельницький державний центр науки, інновацій та інформатизації, 2013. С. 202–207.

48. Німчук В. Українська ономастична термінологія: (Проект) Повідомлення Української ономастичної комісії. К.: Наукова думка, 1966. Випуск 1. С. 24 – 43.

49. Пура Я. Походження назв населених пунктів Ровненщини. Львів: Світ, 1990. 142 с.

50. Радьо Л. Ойконіми України на -*jь (-*ja, -*je) у X–XX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2004. 18 с.

51. Редьква, Я. Українська ойконімія: стратиграфічно-ареальний, соціо-, екоономастичний та лінгвокультурологічний напрями. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки (101). pp. 181-195.

52. Редько Ю. Взаємозв’язок між українськими прізвищами і топонімічними назвами. Питання слов’янського мовознавства. Кн. 5. Львів, 1958.

53. Редько Ю. Довідник українських прізвищ. Київ : Вид-во «Радянська школа», 1968. 257 с.

54. Редько Ю. Сучасні українські прізвища. Київ : Наук. думка, 1966. 216 с.

55. Сеник Г. Неофіційний антропонімікон села: трансонімізовані прізвиська. Записки з українського мовознавства. 2016. Вип. 23. С. 74-81.

56. Сімович В. Граматика української мови : для самонавчання та в допомогу шк. Науці. Київ ; Ляйпціг: Укр. накладня, 1919. 584 с.

57. Скляренко О. Деякі зауваження щодо топонімів відантропонімного походження (типологічний аспект). Слов'янський збірник : збірник наукових праць. Одеса : Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2012. Вип. 16. С. 220–233.

58. Скляренко О., Скляренко О. Типологічна ономастика : У 5 кн. Кн. 2 : Ономастичний словотвір у типологічному ракурсі Одеса : Астропринт, 2013. Кн. 2. 408 с.

59. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей. Словник-довідник. НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 2005. 334 с.

60. Словарь української мови. Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко: в 4-х т. К.: Вид-во Академії наук Української РСР, 1958.

61. Словник української мови: в 11 тт. АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970-1980.

62. Торчинський М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 548 с.

63. Торчинський М. Українська ономастика: навчальний посібник. Хмельницький: ХНУ, 2010. 234 с.

64. Трійняк І. Словник українських імен. К. : Довіра, 2005. 509 с.

65. Фаріон І. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини кін. XVIII – поч. XIX ст. (з етимологічним словником). Львів : Літопис, 2001. 371 с.

66. Худаш М. З історії української антропонімії. Київ : Наукова думка, 1977. 235 с.

67. Худаш М. Назви населених пунктів Українських Карпат. Посесиви на *-jь (-ja, -je). Народознавчі зошити. 1995. № 1. С. 18-22.

68. Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімні утворення). Київ: Наукова думка, 1991. 268 с.

69. Царалунга І. Антропонімоформант -ан і ойконіми на -ани (-яни). Львів, 2006. 8 с.

70. Царалунга І. Українські топоніми на -ани (-яни): Автореф. дис... канд. філол. наук / І. Б. Царалунга. – Львів, 2006. – 17 с.

71. Царалунга І. Християнські імена та українські ойконіми на -ани (-яни). Рівне, 2005. 8 с.

72. Чучка П. Прізвища закарпатських українців : Історико-етимологчний словник. Львів : Світ, 2005. XLVIII, 701 с.

73. Чучка П. Слов’янські особові імена українців : історико-етимологічний слов-ник. Ужгород : Ліра, 2011. 428 с.

74. Шестакова С. Мовна мода в ономастиці. Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку : міжнародна наук.-практ. конф. (м. Одеса, 26–27 січня 2018 р.). Одеса, 2018.

75. Шульгач В. Нариси з праслов’янської антропонімії. К. : Довіра, 2008. Ч. І. 413 с.

76. Шульгач В. Ойконімія Волині: Етимологічний словник-довідник. К.: Кий, 2001. 189 с.

77. Юрків М. Гідронімно-ойконімний паралелізм в українській ономастиці (на матеріалі ономастикону Західної України). Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 1999. 132 с.

78. Янко М. Топонімічний словник України : словник-довідник; Міжнар. фонд "Відродження". Київ: Знання, 1998. 428 с.

79. Яцій В. Ойконімія Івано-Франківської області : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2009. 20 с.

80. Górnowicz H. Studia nad rodowymi nazwami miejscowymi w języku polskim na tle innych języków słowiańskich (synteza). Gdańsk, 1968. S. 5.

81. Taszycki W. Słowiańskie nazwy miejscowe. Taszycki W. Rozprawy i studia polonistyczne. I: Onomastica. Wrocław, Kraków, 1958. S. 228–268.

82.https://ridni.org/karta/

б) джерела

83. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. Вид. перше / відп. ред. М. Ф. Попівський. Інформаційно-статистичний відділ при Секретаріаті Президії Верховної Ради УРСР. Київ, Українське вид-во політичної літератури, 1947. 1064 с.

ДОДАТКИ

Покажчики антропонімів, виокремлених з ойконімії Львівської області

ДОДАТОК А

Покажчик антропонімів від особових власних імен:

Найменування утворені від староєврейських імен:

Адам (Ред., 2, 12):

Гавлик (Гаврик) (Чучк., 129):

Гаврих (Ред., 2, 12):

Дацій (Ред., 2, 137):

Дацько (Ред., 2, 142):

Іван (Чучк., 236):

Іванусь (Ред., 2, 13) [Іркл., с. 198]:

Іванець (Ред. 2, 13]:

Іваник (Ред., 2, 12):

Манько (Іркл., 456):

Матвій (Іркл., 463):

Михалуша:

Мишко (Чучк., 388):

Мусій (Ред., 1, 162):

Семак (Іркл., 653):

Семин:

Семина:

Серафин (Іркл., 657)

Серафина:.

Тадань:

Хоменко (Ред., 2, 122):

Якуб'як (Чучк., 644):

Яцько (Ред., 1, 153)

Найменування утворені від латинських імен:

Антон (Іркл., 51)

Валько (Іркл., 122)

Касьян (Ред., 1, 21)

Клим (Ред., 1, 35)

Климко (Ред., 2, 142)

Лука (Чучк., 347)

Лукаш (Ред., 2, 12)

Луцан (Іркл., 440)

Луцик (Чучк., 349)

Мартин (Чучк., 365)

Павлик (Ред., 2, 128)

Павлунь (Іркл., 543)

Романик (Ред., 2, 128)

Найменування утворені від грецьких імен:

Вакула (Чучк., 106)

Василинка (Іркл., 126)

Василько (Іркл., 126)

Власюк (Ред., 2, 18)

Гарасим (Ред., 2, 12)

Герус (Іркл., 175)

Гринчук (Іркл., 200)

Гринь (Ред., 2, 157)

Гриньо (Ред., 2, 157)

Гриньчук (Чучк., 160)

Грись (Іркл., 200)

Грицан (Ред., 2, 111)

Гришко (Іркл., 202)

Демчина (Ред., 2, 132)

Денис (Ред., 2, 12)

Лесик (Ред., 1, 142)

Макар (Ред., 2, 12)

Марчук (Ред., 2, 151)

Микитюк (Ред., 2, 151)

Паньків (Ред., 2, 175)

Паньков (Іркл., 550)

Панькова:

Паньковий:

Паранька (Ред., 2, 141)

Паранько (Іркл., 551)

Петришин (Іркл., 565)

Петришина:

Пилип (Чучк., 446)

Свирида (Чучк., 505)

Сидор (Чучк., 512)

Степин:

Степина (Іркл., 697)

Стецько (Чучк., 535)

Стецька:

Федірко (Ред., 2, 142)

Федюк (Ред., 2, 10)

Химка (Ред., 2, 141)

Химко (Ред., 2, 142)

Ярош (Ред., 2, 149)

Найменування, утворені від давньослов'янських імен:

Блищивода

Бобroїд

Бонько:

Борис (Ред., 2, 12)

Борко (Іркл., 100)

Боровус

Вархода

Ветрикуш

Вислобока

Дзюнько (НАС, 77)

Добростан

Кузубатица

Народа (Іркл., 504)

Паликорова

Паріпса

Передремиха

Печихвіст

Радван:

Радванець

Ракобовт

Скоропад (Іркл., 673)

Станьчук:

Сташко (Ред., 2, 10)

Стоділок

Сторонибаба

Чорнокунець

Шийнога

Шпиколос

ДОДАТОК Б

Покажчик антропонімів, в основах яких засвідчені давньослов'янські (давньоукраїнські) відапелятивні імена чи пізніші прізвиська:

Прізвища, утворені від назви професії або за соціальною приналежністю:

Батіг (Ред., 2, 76)

Бідняк (Іркл., 83)

Боднар (Ред., 2, 46)

Бортник (Ред., 2, 53)

Бровар (Іркл., 107)

Вінник (Іркл., 136)

Вінничок:

Водник (Іркл., 148)

Гайдамака (Ред., 2, 62)

Гелетій (Ред., 2, 137)

Гірник (Іркл., 178)

Гончар (Ред., 2, 46)

Грабар (Ред., 55)

Гутник (Ред., 2, 44)

Двірник (Ред., 2, 40)

Драбинар:

Жигайло (Іркл., 278)

Качмар (Ред., 2, 51)

Каштелян (Ред., 2, 57)

Клебан (Іркл., 347)

Коваль (Ред., 2, 47)

Козак (Ред., 2, 41)

Козельник

Колісник (Ред., 2, 47)

Коцюба (Ред., 2, 99)

Кочмар (Ред., 2, 51)

Кушнер (Іркл., 410)

Кушнір (Ред., 1, 138)

Линник (Іркл., 426)

Лісовий (Ред., 2, 53)

Лісовик (Іркл., 431)

Лупій (Ред., 2, 55)

Мельник (Ред., 2, 97)

Мідик

Мідяк (Іркл., 482)

Млин

Музика (Ред., 2, 58)

Муляр (Ред., 48)

Олійник (Ред., 2, 45)

Панейко (Іркл., 549)

Пахолок (Ред., 2, 57)

Підкова (Ред., 2, 100)

Попель (Іркл., 591)

Пустельник (Ред., 2, 61)

Рибак (Ред., 2, 54)

Рибник (Ред., 1, 188)

Рубань:

Ситник (Ред., 1, 199)

Скоморох (Іркл., 672)

Смалюх (Іркл., 679)

Сокольник (Іркл., 684)

Стадник (Ред., 2, 53)

Стрілок (Іркл., 704)

Теслюк (Ред., 2, 50)

Прізвища, утворені за відповідною ознакою першоносія:

Бабич (Ред., 2, 30)

Бабій (Ред., 2, 74)

Баглай (Іркл., 59)

Бажан

Баран (Ред., 2, 98)

Батуга

Батюк (Іркл., 70)

Бас (Ред., 2, 59)

Бебех (Іркл., 72)

Беремок

Бесіда (Іркл., 80)

Білан (Ред., 2, 68)

Білик (Ред., 2, 76)

Білута (Іркл., 86)

Білявець

Бовдур (Іркл., 91)

Бодяк (Іркл., 94)

Бокало (Іркл., 96)

Боровик (Іркл., 101)

Брататш (Іркл., 105)

Брожко

Брухо

Брунця

Бугрин (Іркл., 110)

Булка (Ред. 2, 98)

Бучма (Ред., 2, 143)

Варениця (Ред. 2, 98)

Варивода (Ред., 1, 177)

Вергай

Верещака (Ред., 1, 177)

Видюк (Іркл., 135)

Вирко

Вихопок

Віхоть (Ред. 2, 98)

Водай

Ворон (Іркл., 154)

Ворона (Ред., 2, 98)

Вороняк:

Гайворон (Іркл., 161)

Гайма

Галас (Ред., 2, 100)

Ганчірка

Гатко

Гибляк:

Глиниця

Голод (Ред., 2, 98)

Гора (Ред., 2, 100)

Гораль (Іркл., 189)

Горб (Іркл., 189)

Горбач (Ред., 2, 67)

Горун (Іркл., 194)

Гребінець

Грушка (Ред., 2, 97)

Губка (Ред., 2, 141)

Губко (Іркл., 205)

Гук (Ред., 2, 100)

Деревлян (Іркл., 235)

Диблянко

Дубас (Іркл., 259)

Дудуч

Дума (Іркл., 262)

Жовтанець

Жолоб (Чучк., 226)

Запчастина

Дах (Іркл., 229)

Дерев’янко (Іркл., 236)

Дзендзелюк

Добрян:

Драпак (Чучк., 209)

Жура (Іркл., 282)

Журавник

Завада (Іркл., 284)

Завадка (Ред., 2, 141)

Завірюк

Зад (Іркл., 287)

Зарубан

Збруя

Зубик (Ред., 1, 115)

Зубейко (Ред., 2, 120)

Камінка (Іркл., 322)

Карп (Іркл., 329)

Качан (Іркл., 332)

Кий (Чучк., 260)

Кіботь

Кіт (Ред., 2, 98)

Кіш (Ред., 2, 99)

Когут (Ред., 2, 98)

Кожушок (Іркл., 356)

Комар (Іркл., 364)

Копа (Іркл., 368)

Копан

Кріп (Іркл., 392)

Кривань (Іркл., 388)

Кривуля (Іркл., 390)

Крильо

Крук (Ред., 2, 98)

Крутник (Іркл., 395)

Кудрик (Іркл., 398)

Кульба (Ред., 2, 116)

Кутернога

Лах (Іркл., 417)

Ласка (Ред., 2, 98)

Лемен

Лисак (Ред., 2, 41)

Лисичин (Іркл., 427)

Лиска (Ред., 2, 141)

Лиша

Лойко (Іркл., 434)

Льопа:

Мазан:

Мазурак (Іркл., 447)

Майко (Чучк., 355)

Макогін (Ред., 2, 99)

Малко (Ред., 2, 142)

Мальчиця

Мамчур (Ред., 2, 158)

Мисан (Чучк., 383)

Мишка (Чучк., 388)

Молошко

Мороз (Ред., 2, 99)

Мочула (Іркл., 495)

Мукань

Мурин (Чучк., 402)

Невиняк:

Нижник (Ред., 2, 129)

Новина

Носаль (Ред., 1, 167)

Падюк (Іркл., 545)

Паца

Пеньок

Пеняк (Іркл., 560)

Перемилко

Перетятко

Пестюк

Пила

Пиріг (Ред., 2, 99)

Пирч (Іркл., 570)

Пленько

Погорілець (Ред., 2, 170)

Пожар (Ред., 2, 101)

Поліно

Порада (Чучк., 464)

Почап

Притула (Чучк., 468)

Ревко (Іркл., 617)

Роса (Іркл., 630)

Рижан

Рис (Іркл., 623)

Рудик (Ред., 2, 69)

Салабай (Ред., 2, 191)

Сало (Іркл., 642)

Сарна:

Семеренко (Ред., 2, 74)

Синиця (Ред., 2, 98)

Сірник (Іркл., 667)

Сідельник (Ред., 2, 48)

Скаб (Іркл., 668)

Солига:

Солюк (Чучк., 528)

Сорока (Ред., 2, 98)

Сохань (Іркл., 689)

Стріхалюк

Сувала, Сувало (Іркл., 706)

Таранька, Таранько (Іркл., 714)

Теребень (Іркл., 720)

Теребіж

Торко

Тріщук (Чучк., 559)

Тучап

Фарина (Іркл., 568)

Фігура (Іркл., 755)

Хвиля (Іркл., 768)

Хильчиця

Хитрейко

Хлан (Іркл., 770)

Холод (Ред., 2, 98)

Цепух

Цица

Чапляк (Іркл., 789)

Чекало (Ред., 2, 109)

Чепель (Чучк., 601)

Черкас (Іркл., 794)

Чишко (Іркл., 798)

Чорній (Ред., 1, 237)

Чуюк

Шарун (Іркл., 809)

Шаран (Ред., 2, 98)

Шишак (Іркл., 818)

Шмигаль (Іркл., 822)

Шостак (Ред., 2, 107)

Шпак (Ред., 2, 98)

Щеплота

Щиголь (Іркл., 833)

Язик:

ДОДАТОК В

Покажчик твірних основ, в основах яких засвідчені найменування з множинною мотивацією

Бутина

Грида (Іркл., 199)

Гряда

Діброва (Ред., 2, 100)

Дібровка

Долина (Іркл., 251)

Дубина (Іркл., 260)

Криничка

Липка (Ред., 2, 141)

Межигора

Нива:

Річка (Іркл., 624)

Роздола

Розсоха (Іркл., 628)

Рокита (Ред., 2, 97)

Смерека (Ред., 2, 97)

Сосна (Ред., 2, 97)

Підгряда

Підлоза

Підсмерека

Підсосна

Поруба

Толока

Халупка

Хатка

ДОДАТОК Г

Покажчик прізвищ, утворених від особливостей місцевості

Берег

Бродко (Іркл., 108)

Вапняк

Верх

Гай (Ред., 2, 100)

Далиняк

Дебрик

Дубник (Іркл., 260)

Дубняк (Іркл., 260)

Заболотець

Загірець

Зарудній (Ред., 2, 30)

Залужний (Ред., 2, 29)

Загірний (Ред., 1, 112)

Кут (Іркл., 407)

Кутний (Іркл., 407)

Лан (Іркл., 415)

Ланок:

Липник (Іркл., 426)

Лозовий (Ред., 2, 87)

Луг (Іркл., 415)

Лужок

Майдан (Чучк., 355)

Місток

Мочарко

Нагірець

Нагорець

Нивиця

Низ (Іркл., 514)

Підберезець

Підбірець

Підгайчик

Підгаєць

Підгірець

Підлипець

Потік (Іркл., 596)

Садок

Соснина

Слободяк

Ставник

Ставок

Теремок

Шопко

ДОДАТОК Ґ

Покажчик прізвищ із затемненою семантикою

Баймак

Болкота

Бордуляк

Верина

Верен

Вінява

Волуйко (Ред., 2, 151)

Гужда

Кандяк (Іркл., 323)

Ков’яр

Летіж

Лоньо

Майбук

Малдрик (Іркл., 451)

Мармаш (Іркл., 458)

Молочава

Пелиньо:

Підкарний

Пуньо (Іркл.. 609)

Ришна

Салаш (Іркл., 641)

Скурга

Слук

Собашет

Стрина (Чучк., 537)

Тритко

Убиньо

Хресина

Чолгиньо:

Шавар

Шот

Шудлюк (Іркл.,828)